

Turistika

S kouzelnými hůlkami Českým Nizozemím

Historie a kultura

Záhada skvostu skrytého mezi stromy

Aktivní odpočinek

Krajina tajemství pod jednou střechou

Příroda

Návraty k přirozené rozmanitosti

Doprava

Bezstarostné toulky Českosaským Švýcarskem

Zážitky

v Českosaském Švýcarsku

Herkulovy sloupy

VÁŽENÍ ČTENÁŘI!

Vítejte na stránkách už šestého čísla časopisu Zázitky v Českosaském Švýcarsku. My, kdo jsme tu doma, bychom vás rádi pozvali – poznejte zemi k nebi strmicích skal, skalních měst, zemi hlubokých roklí, zadumaných lesů, safírových potoků i mohutné řeky, klenotů lidové architektury, památek profánní i sakrální historie, zemi vesnic, městeček a měst. Seznamte se s naší královnou Pravčickou branou, poddejte se tiché krásě zrcadelné hladiny soutěsek Kamenice, romantickému zjevení Dolského mlýna, nekonečným výhledům z Jetřichovických vyhlídek, ale nespokojte se s tím, co je zjevné a o čem ví každý. Hleďte krásy, které na vás nekřičí z plakátů, objevujte Lužické hory, zamyšlené a podivuhodně přitažlivé České Nizozemí, pohádkovou říčku Krinici a její malebné údolí. A rozjed'te se i do sousedního Saska a Horní Lužice, nezapomínejte, že hranice jsou dnes jen čarami na mapách, že krása hranice nezná. Užasnete nad divokou i kulturní krajinou, která nemá nikde na světě obdoby.

Hlavním tématem tohoto čísla Zázitků jsou skryté skvosty. To jsou úchvatná místa a strhující zážitky, za kterými je třeba putovat a někdy po nich i pátrat. Na téhle cestě se často potkáme, protože i my, zdejší, dnes a denně objevujeme kolem sebe nové věci a naše láska k regionu a hrdost na něj tím vzrůstají. Za sebe nabízíme vřelý úsměv, podanou ruku, dobrou radu a rok od roku se lepšící služby a zázemi.

Přeji vám mnoho zajímavých zážitků a šťastných návratů do Českosaského Švýcarska.

Zbyněk Linhart
předseda Správní rady o. p. s. České Švýcarsko,
senátor Parlamentu ČR za obvod Děčín

Slovo autora

Když jsem pro vás před lety začal zaznamenávat zážitky hodné vaší pozornosti, nikdy by mě bylo nenapadlo, že se do kraje svého dětství zamiluju až po uši. To, co jsem jako malý kluk nechápal, to mi dnes dochází s palčivou naléhavostí – je to nádherný kout země, který člověk při sebevětší snaze nemůže za život poznat. Rok co rok objevuju něco nového, něco úžasného, něco jedinečného. Je to kouzelná říše krás. Mám pro vás letos jedinou radu – jed'te tam a hl'tejte krásu všemi smysly. Protože sebevětší lidskou radost, pýchu, okázalost, bohatství, ba i docela obyčejné štěstí, všechno sežvýká svými ocelovými čelistmi čas. A tak je třeba urvat všechnu krásu, na kterou máme sílu. A lebedit si v ní, plavat v ní a ztrácet se v ní. Než pomine.

Rostislav Krivánek
autor textů

Redakční rada časopisu (zleva): Rostislav Krivánek, Dana Štefáčková, Jiří Rak

HISTORIE A KULTURA

TURISTIKA

AKTIVNÍ ODPOČINEK

PŘÍRODA

DOPRAVA

ZAJÍMAVOSTI

Vysvětlivky

Informace
o vstupném
a otevírací době

Bezbariérový přístup

Záhada skvostu skrytého mezi stromy.....	6
Návraty k přirozené rozmanitosti.....	10
O kouzelném nádvoří.....	12
Z Hřenska skalní puklinou k bráně bran.....	14
Velmi strategická pohoda.....	15
Městečko plné aktivity a krásy.....	16
Toskánsko na Labi.....	17
Brána do Čech i do světa zážitků.....	18
Stopy předků v národním parku.....	20
O růžovském kroji a krásné hrdosti.....	22
Nenápadná krása levého břehu.....	23
Alchymistou ve Vlčí Hoře.....	24
Hledání cesty bez plotů.....	25
Šluknov křížem krážem.....	26
Děčín, město pohybu zaslíbené.....	28
Rovnýma nohama do zážitků.....	29
Vyplavte adrenalin ve vodním světě.....	29
Kolem Prysku, brány Lužických hor.....	30
Bezstarostné toulky Českosaským Švýcarskem.....	32
Kde pramení živé pivo.....	34
Východní brána do Českého Švýcarska.....	35
Zpod Studence na Stodolec.....	36
S kouzelnými hůlkami Českým Nizozemím.....	38
Neodolatelné kouzlo železničních modelů.....	40
Švédskými dírami ke skalní baště.....	41
Nádherné výpravy z Arosy.....	42
Město pod Dymníkem.....	44
Jíst a spát jako král na seníku.....	46
Pevnost v oblacích.....	47
Podnikej, ale zůstaň Čechošvýcarem.....	48
Bylinkář kořalečnickem aneb Pijme Grešíka.....	50
Kdo navštíví Dlaska, ten se cpe a mlaská.....	51
Krajina tajemství pod jednou střechou.....	52
Rok od roku krásnější Loreta.....	54
Půvabná královna trojí říše.....	55
Výlet jedna báseň.....	56
Hotel na vrcholcích skal.....	57
Mapa.....	58

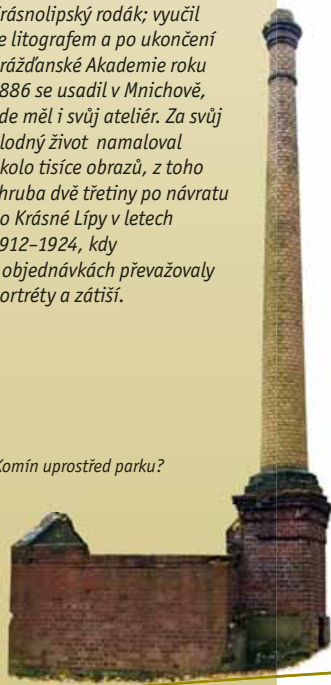

Fotografie Dittrichovy hrobky nám pro tento článek poskytlo Oblastní muzeum v Děčíně, pobočka Rumburk.

August Frind (1852–1924)

Krásnolipský rodák; vyučil se litografem a po ukončení drážďanské Akademie roku 1886 se usadil v Mnichově, kde měl i svůj ateliér. Za svůj plodný život namaloval okolo tisíce obrazů, z toho zhruba dvě třetiny po návratu do Krásné Lípy v letech 1912–1924, kdy v objednávkách převažovaly portréty a zátiší.

Komín uprostřed parku?

Dittrichova hrobka

ZÁHADA SKVOSTU SKRYTÉHO MEZI STROMY

Za ta léta, co píšu o všemožných koutech **Českosaského Švýcarska** a **Českého Nizozemí**, navykl jsem si nespokojit se se zjevným. Rekreacní turista je totiž člověk povětšinou dost pohodlný. Přijede a chce vidět to, co už před ním viděli jiní, a chce to mít co nejbliž a s nejmenší námahou. A tak všichni pořád dokola obdivují totéž. Pak jsou tu ale turisté z duše a vnitřního pnutí. Ti chtějí vidět co nejvíc, touží po krásách skrytých, o kterých každý neví, prahnou po tom, být objeviteli a dobývat kóty těžko přístupné. A protože věřím, že mezi ty druhé patří i čtenáři Zážitků, bude tohle číslo zasvěcené skrytým skvostům. U většiny článků najdete tipy vedoucí k objevení míst a krás málo známých, ba skrytých, které dokreslují půvab a přitažlivost tohoto nádherného zákoutí planety Země. A abychom se naladili, skočíme rovnýma nohama do skvostu, jaký nemá obdoby v celé Evropě, a přitom o něm dohromady nikdo neví. Třeba se nám ho tím, že se o něj začneme zajímat, podaří i zachránit, což je, mohu-li být osobní, mé toužebné a velmi dávné přání.

O komínu uprostřed parku

Nedaleko **Křínického náměstí v Krásné Lípě** je místo, které jsem, stejně jako většina návštěvníků města, neznal. Když jsem se ale onehdy vydal po **Köglerově stezce**, ocitl jsem se po pár stech metrech v krásném lesoparku s rybníčkem, meandrujícím potokem, cestičkami, vyhlídkami, altánkem, lavičkami... Sešel jsem z cesty a bloumal parkem. Slunce propalovalo bujně olistěné hlavy stromů – hrdého javoru, modelky břízy, důstojné lípy, cihlového komínu, stydlivé olše... Cože? Komín? V parku? Ale ano, opravdu tu je a je ho pořádný kus, dobře osm metrů výšky, a to

ještě roste z malíčkého pobořeného cihlového domku... K čemu to proboha mohlo být dobré? Nějaká miniatura továrny? Rozhlédl jsem se po okolí. Asi o pětadvacet metrů dál, o něco výš na terénní vlně, stojí jakási kaple bez věže. Šplhám se k ní. Je to podivuhodně přitažlivá budova. Bývala bezesporu krásná a výstavná, se sochami, reliéfy, ozdobnými prvky... Hned před kaplí je zdobná kovaná mříž, taky už notně prohlodaná zubem času, a za ní... hřbitov. Že by to byla...? A pak je mi to najednou jasné. Nad vstupními dveřmi do budovy je nápis **Familie Dittrich**. Takže hrobka. Ale obrovská a krásná. To musela být rodina, ti Dittrichovi, když si tohle mohli dovolit. Škoda, že je v tak špatném stavu – střecha propadlá a prorostlá náletovým křovím, škvírou ve dveřích je vidět pustý vnitřek s trochu záhadným kruhovým otvorem v podlaze... Obešel jsem hrobku ještě několikrát a pomalu začal propadat jejímu kouzlu. Zamiloval jsem se do té stavby a vracel se k ní, jak to jen šlo. Protože jsem od přírody fantasta, obestřel jsem ji nejdřív vlastními podivuhodnými příběhy, ale pak mi to najednou bylo málo a chtěl jsem o hrobce vědět víc. A tehdy začalo dobrodružství objevování, jakých jsem zase tak mnoho nezažil.

Rodina Dittrichova

Kdo byli Dittrichovi? Něco jsem se dozvěděl už v Krásné Lípě – průmyslnická rodina, která štědře dotovala město. Informace ale byly útržkovité a já při jejich pročítání brzy pochopil, že budu muset do Polska. To je totiž tak. Dva vážené krásnolipští občané, švagři **Karl August Dittrich** a **Karl Theodor Hielle**, založili první den roku 1849 ve svém městě obchodní společnost zabývající se především lněnou přízí. Měli úspěch, a tak mohli o osm let později expandovat za hranice. Koupili strojní přádelnu lnu v Žyrardově, městě v srdci Polska mezi Lodží a Varšavou, a postupně se stali duší města – zaměstnávali 8 000 lidí, stavěli tu obytné domy, jesle, školu, kostel... Jak jsem se osobně přesvědčil na místě, Žyrardovští na své dobrodince nezapomněli, památky na ně jsou dodnes po celém městě. (Však také Krásná Lípa s Žyrardovem udržuje čilé partnerství.) Když jsem prošel městským parkem Karla Augusta Dittricha, narazil jsem v muzeu lnářství na brožuru o rodinách obou průmyslníků. Vybaven informacemi z ní stál jsem později, už zase v Krásné Lípě, u hrobky a měl plnou hlavu Dittrichů. Starý pán začal v osmdesátých letech churavět, trpěl zhoršující se duševní chorobou. Všechny povinnosti proto převzal jeho syn, také **Karl August**. Ten měl obchodního ducha po otci a empatickou duši po matce. Nejen že dokázal dál úspěšně podnikat, ale dával průchod svému sociálnímu cítění a zájmu o věci veřejné. Financoval vybudování nemocnice, městských lázní, vodovodu, kanalizace, šířičince, chudobince, ústavu pro dlouhodobě nemocné... Z rodinného parku nechal udělat park městský a jeho část věnoval obci jako pozemek pro nový hřbitov, s podmínkou, že musí být ekumenický, tedy pro nebožtíky každé víry. Když patriarcha rodu v lednu 1886 skonal, rozhodl se Karl August junior, že pro něj nechá zbudovat důstojnou hrobku. Více než důstojnou. Doslova komfortní. Hrobku, ve které bude příjemné klima po celý rok. Hrobku s vytopnou.

Fřidův portrét Karla Augusta Dittricha staršího

Průčelí hrobky se sochami – napravo Pokoj (anděl s palmovou ratolestí), nalevo Spánek (anděl s makovicemi)

Interiér dříve zdobený Frindovou výmalbou

Berlínský dóm

Mozaiky v kryptě jsou ohromující

Budou Dušičky – zatopte v hrobce!

Karl si hrobku vysnil v těsném sousedství hřbitova, tak, aby jedna ze hřbitovních cest byla korunována zdobenými kamennými sokly, kovanou branou s křížem a monumentem hrobky za ní. Výroční zádušní mše budou vždy v lednu, Dušičky v listopadu – přece tu smuteční hosté nebudou mrznout! Už jste určitě pochopili, že ten cihlový domek s komínem na dohled od hrobky je výtopna. Odtud se potrubím hnala horká pára do krypty, kde se ocitla ve čtveřici radiátorů, k nimž byl zvenčí nasávan čerstvý vzduch, který pak ohřátý stoupal kruhovým otvorem ve stropě krypty vzhůru do celého prostoru stavby. Navíc bylo teplo vedeno i do dutých soklů. Vůbec to bylo velmi rafinované, chytře a moderně vymyšlené – byl tu navíc systém odvětrávání, izolační vrstvy,

které zároveň odrážely teplo do prostoru, duté zdi, regulátory umístěné na potrubí, anglický dvorek odvětrávající vlhkost ze základů...

A to ještě, jakmile byla ve městě zprovozněna první elektrárna (1894 – pět let po dostavění hrobky), bylo místo posledního odpočinku páně Dittricha elektrifikováno a komfortně osvětleno.

Spokojím se s tím nejlepším

Byla tu samozřejmě otázka, kdo hrobku postaví. Karl August nebyl troškař. Obrátil se na de facto dvorního architekta německého císaře **Julia Karla Raschdorffa**. To bylo něco neslýchaného – ctěný profesor architektury na berlínské technice, člen akademii po celé Evropě, čelní představitel neorenesance, muž, který, zahrnován přízní a doslova

tvůřícím zájmem mladého císaře Viléma II., právě dokončoval přípravy na své životní dílo, berlínskou katedrálu – **Berlínský dóm**, ten, který tvořil výhradně na území německé říše s jedinou výjimkou věže a fasády německého kostela sv. Gertrudy ve Stockholmu (1880), ten že by měl stavět hrobku krásnolipskému přadlákoví? Kdo ví, jak to Karl junior zaonačil, ale Raschdorff zakázku přijal a vytvořil tak své první funerální dílo. Druhé vznikalo v podstatě souběžně při Friedenskirche v Postupimí – a šlo o mauzoleum jistého Friedricha, toho jména Třetího, povoláním císaře...

Proboha, je tohle vůbec možné? A teď si představte, že za války byla většina Raschdorffových staveb zničena, takže Dittrichova krásnolipská hrobka je jedním z mála dochovaných Mistrových děl! No to je ovšem naprostá bomba! Přidáme-li k tomu fakt, že jde o hrobku vytápěnou, nemáme před sebou nic menšího než evropský unikát!

Mozaikové nebe pod zemí

Upřímně, myslel jsem, že mě Dittrichova hrobka už nemůže ničím překvapit. A pak jsem se vypravil na výstavu o krásnolipském rodákovi, stále ještě nedoceneném, přitom skvělém malíři

Augustu Frindovi. Na schodech **Domu Českého Švýcarska**, kde výstava probíhala, potkal jsem její autorku **Gabrielu Jeřábkovou** z Národního památkového ústavu v Ústí nad Labem. Dalí jsme se do řeči

a od té doby si povídáme a píšeme dodnes. Ptal jsem se jí na hrobku a ona mě beze slova zavedla mezi exponáty a ukázala na několik panelů. Užas jsem. Nikdy by mě totiž nenapadlo, že navzdory téměř úplnému zmaru interiéru hrobky je zachována její původní podoba. V rumburském muzeu je totiž uložen papírový model výzdoby Augusta Frinda. Vlastně mě to mohlo napadnout – Dittrichovi Frinda podporovali, umožnili mu studovat v Drážďanech, byl vlastně jejich rodinným portrétistou, paní Dittrichová sbírala jeho obrazy... Chápete, co to bylo za formát, tíhle Dittrichovi? Architekta si vybrali na úplném vrcholu a dekoratéra z vedlejší ulice. August Frind se jim odměnil – navrhl cyklus nástěnných maleb Cesta životem, oltář, klekátko, bohatě kovanou mříž, osvětlení v hrobní kapli, vitráže... A navrhl i mozaiky do krypty. Bylo načase zajít za starostou Krásné Lípy **Janem Kolářem** a požádat ho, zda by se mnou do hrobky zašel. Zbylo tam vůbec něco? V hrobce samotné bezmála nic, jen torza výmalby. Ale když jsme sešli po levotočivém schodišti do krypty, spadla mi brada až na zem. Nejen že tu stojí nádherný patnáctitunový sarkofág z černozeleňého diabasu vyžehněného v dole u Mikulášovic, mistrovsky zpracovaný šluknovským kameníkem Víktorem Schleicherem, ale zmíněné mozaiky na stěnách dodnes jsou! Poškozené, to ano, ale přece vyrážejí dech. O pár dní později jsme sem sestupovali znovu s paní **Magdalénou Kracík-Štorkánovou**, tvůrkyní a velkou znalkyní umění mozaiky. Byla opářená úplně stejně jako já. „Jsem ohromena utajenou krásou a monumentalitou té mozaiky,“ vydechla. „Jedná se o jednu z nejstarších památek v této technice na našem území. V českém kontextu jde o naprostý mozaikový skvost, který je svým rozsahem srovnatelný s historickými hrobkami panovníků v Itálii nebo Německu. V Česku snese srovnání snad jen s královskou hrobkou v katedrále sv. Víta v Praze.“

Zdravá civilizace pečuje o své kořeny

Stojím v nehostinném a chladném interiéru hrobky, zavírám oči a představuju si, jaké to tu asi bylo, když se sem v tichém zamyšlení vydala vdova **Teresa Dittrich**, opřela se o kruhové zábradlí kolem otvoru v podlaze a hleděla dolů na sarkofág s ostatky svého manžela, obklopena Frindovými malbami, zalita barevnou tříští světla pronikajícího vitrážemi, oslněna září zlatých mozaik... Dalo by se to vrátit? Mohl by tenhle skrytý a evropsky jedinečný skvost zase zářit a ohromovat? Žijeme ve zvláštní době, kdy administrativní a právní pat může znemožnit, co obě strany chtějí. Pozemek patří městu, památka státu. Miliony na záchranu nemá ani jedna strana. Krásná Lípa chystá přístřešek, který by alespoň zamezil další devastaci stavby. Tak – je tedy ještě naděje? Je. Je v nás všech. Krásnolipští musejí nechat propuknout svou hrdost a pýchu na klenot, jaký jinde není. Každý krásy a umění milovný člověk, který si váží vlastní minulosti, se musí o osud stavby zajímat, ptát se, nedat pokoj... Jde o to, být nelhostejní. A nenechat se odbýt. A vytlačit písem přání, touhy a vůle prioritu opravy Dittrichovy hrobky co nejvýš. Pak, věřím, se peníze najdou.

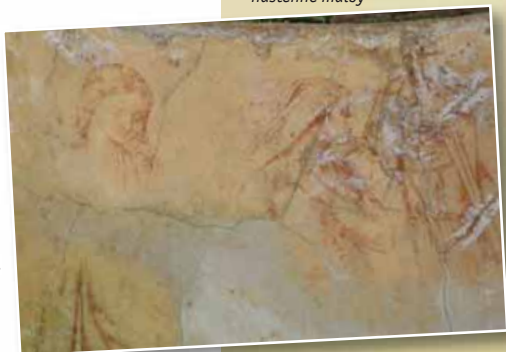

Návrh výzdoby východní stěny

Nádherný diabasový sarkofág

Dochované fragmenty Frindovy nástěnné malby

Skrytý skvost

V údolí říčky Křinice najdete na české straně repliku vlčí desky z roku 1640, která svědčí o hrdinném ulovení dvou vlků lesmistrem Grohmannem, na straně saské zase **rysí kámen** upomínající na zastřelení rysa lesníkem Puttrichem v roce 1743.

Rysí kámen

Jetřichovicko

NÁVRATY K PŘIROZENÉ ROZMANITOSTI

Upřímně řečeno neznám moc úchvatnějších pocitů, než jakým je toulat se po národním parku České Švýcarsko. Tu a tam sem zavedu nějaké své známé z různých koutů republiky a oni prostě nevyjdou z údivu. „Je to jako Nový Zéland,“ řekl mi nedávno jeden z nich. „Tam je taky neuvěřitelná spousta atraktivních a spektakulárních věcí na malé ploše.“ To je ono – tady se prostě nedokáže nudit ani ten největší cynik.

Návrat jedle, královny lesů

Na každém kroku vás něco překvapuje – skalní monumenty, omamné vyhlídky, strže, ze kterých vyvěrá ledový dech, křišťálová voda potoků, v nichž si víly promývají své dlouhé zelené vlasy, divukrásné aleje, štětinaté lesy, skalní pukliny, důstojné chlomy... Člověku se chce říci: Budiž pozehnán národní park za to, že tuhle krásu chrání. Jenomže ono bohužel chránit nestačí. Je zapotřebí i přetvářet, vrátet přírodě krůček po krůčku její přirozený ráz, o který jí člověk během letitého boje o přežití připravil. Pojďme si tedy povídat o návratech. Člověk totiž ve jménu průmyslového rozvoje způsobil škody, kterých si běžný turista nejspíš ani nevšimne. Ale odborník trpí a snaží se o nápravu věcí. Usiluje o návrat přirozené rozmanitosti přírody. Oč jde konkrétně? Kde začít... Pojďme na to od lesa. „Krásné jsou tyhle lesy,“ rozplývá se nadšený turista, protože neví. Neví, že lesní porosty jsou převážně nepřirozené. Skoro stejně staré stromy, povětšinou smrky a borovice, včetně invazní, ze Severní Ameriky dovezené vejmutovky, vytvářejí monokultury, které se skvěle hodí k těžbě dřeva, ale agresivně dusí růst jiných stromů, bylin, keřů a nepřímo tak zaviňují i daleko menší druhový výskyt zvířat, která by v lese mohla žít, kdyby... A právě

Semenáček jedle

tohle kdyby stálo na počátku snahy vrátit lesu jeho co možná původní, dávný charakter. A tak se vysazují buky, do lesního společenství se vrací jilm horský a návrat začíná především někdejší chloubou českošvýcarských hvozdů – jedle bělokorá. To ale neznamená vypudit smrky a borovice! Borovice spolu s břízami budou kráslit skalní plošiny, smrky s jedlemi zabydlí hluboce zaříznuté chladivé rokle, potoky budou lemovat olše a vrby, lesní rodinu ozvláštní javory a jilmly. Rozmanitost, různorodost, druhová i časová, postupné omezení a úplné zrušení zásahů do života lesa, protože mrtvý strom je pro zdravý lesa stejně důležitý jako ten živý. A právě návrat jedle, jako rodinného stříbra tohoto regionu, stojí v čele mnohaleté proměny a stává se jejím symbolem.

Návrat lososa, vládce řek

Je samozřejmé, že s proměňujícím se lesem bude se rozrůstat i rozmanitost světa fauny. I tady dojde k návratům. K některým téměř samovolně, v závislosti na vývoji, jinde bude muset živočišstvu pomoci lidstvo. Snad se jednou podaří zaslechnout zase tokání tetřevů anebo zahlédnout jeřábka lesního. Součástí přírodního pokladu je ale i voda. V říkách a říčkách Českého i Saského Švýcarska bývala naprosto běžná nádherná, hrdá a sebevědomá ryba – losos obecný. Rybolov (postupně bez jakékoli míry) a pozvolné znečišťování vody ale způsobily, že v první polovině 20. století nezbyl už ve zdejších vodách losos ani jeden. Poslední byl v Kamenici uloven v roce 1923. Šmytec, zvonec. Samosebou, rybářům to nedalo, a tak se Český rybářský svaz začal od roku 1998 snažit o návrat krále řek. Národní park se po svém vzniku v roce 2000 k jejich snahám přidal, a tak mohl být v roce 2008 odstartován program Návrat lososů. Ne, strážci nesedí u vody a nezaklínají ji, to by lososy zpátky nepřivedlo. Dvakrát do roka se do vod Kamenice vypouštějí – a je to vždycky nádherně slavnostní obřad – lososí plůdky. Kdo chce, může se přidat a přispět třeba lososí adopcí. Rok co rok se vypustí kolem 130 tisíc kusů potěru. No a protože je voda stále čistší, překážky jsou odstraněny a lososí přechody na jezích vybudovány, dospělí lososí se pomalu vracejí z dalekého moře, kam se jako malí vydali. Zatím je to jen pár desítek kusů, ale ani svět nebyl tvořen za hodinu. Chce to čas, trpělivost, víru a spoustu práce.

Návrat šelem, lékařů lesa

Třetí kapitola návratů přišou svými tlapami šelmy. Rys ostrovid a vlk obecný. To prosím není důvod k panice, ale k bezmezné radosti! Pravděpodobnost střetnutí člověka s rysem či vlkem se limitně blíží nule. Uvědomme si prosím, že ta zvířata se nás bojí tisícinásobně víc než my jich a že jich tu je jen pár – žádné nedohledné smečky. Konkrétně vlci, původem z Pobaltí, se zatím objevují jen na Šluknovsku, na území národního parku ale, doufejme, brzy dorazí také. Užitečnost velkých šelem je očividná – udržují rovnováhu a optimalizují počty velkých zvířat, která by jinak neměla protivníka, hlavně divočáků a jelenů. A zase – bejvávalo... Rysa se v této oblasti zpupnému pánu tvorstva podařilo vyhubit ve století devatenáctém, vlka ještě o sto let dříve. Návratu šelem přilíš napomoci nelze, snad jen neklást překážky a být pozitivní. A samozřejmě dál pracovat na návratu zdejší přírody do přirozeného stavu, aby ji pak nádherné a hrdé šelmy považovaly za domov. Ale o to nemám strach. Kdo poznal lidi z národního parku, ten ví, že pro ně to věru není zaměstnání, ale poslání, postižení, vášeň i projekt. Na nás pak je, abychom jim jejich práci neztěžovali a podporovali je. A to, nemyslete si, není málo.

Partneři národního parku

Uvidíte-li někde oválnou plaketu Partner národního parku, můžete si být jisti, že tu najdete vysoce kvalitní služby, ohleduplnost a zodpovědnost k regionu a blízký vztah k NPČS. Projekt je nový, zatím jsou jeho členy Usedlost Na Stodolci v Dolní Chříbské, Pivovar Falkenstejn v Krásné Lípě, České dráhy a Cottage.cz – Půjčovna, Apartmán a Průvodcovství, ale budou přibývat další. Tak je vyzkoušejte!

Říčka Kamenice

Lososí adopce

Veškeré potřebné informace na www.navratlososu.cz.

Losos

Děčínský zámek

Skrytý skvost

Až budete procházet návštěvnický okruh Barokní perly zámku, nechte se zavést chodbou vedoucí z Glorietu do přílehlého kostela Povýšení sv. Kříže a prozkoumejte v oratoři nově vystavený chrámový poklad! Jedinečné sakrální předměty z první poloviny 18. století - dvě monstrance, pět kalichů, dva ostatkové kříže, ciborium, ornát a dalmatika - vám vezmou dech.

Kostel Povýšení sv. Kříže

O KOUZELNÉM NÁDVOŘÍ

Bylo jednou jedno nádvoří. Takhle nějak by klidně mohla začínat pohádka o místě, které chrání vznosné budovy **děčínského zámku** tyčící se vysoko nad hladinou Labe na mohutné skále. O tomhle zámku píšou v Zázitcích pravidelně, takže už dobře víte, že je to místo zázraků, za kteréžto tvrzení dám pravou ruku. Proměna zdevastované ruiny vybydlené několika armádami v atraktivní turistický magnet, v důstojný památník rodiny Thunů se třemi prohlídkovými okruhy, to prostě není nic než zázrak, vykoupený ovšem invencí, schopnostmi a dřinou skupiny lidí, pro které se zámek stal smyslem života.

Tis a Buk, hrdinové, kteří přežili

Když se vydáte světově unikátní **Dlouhou jízdou**, 292 metrů do vrchu se táhnoucí barokní příjezdovou cestou do zámku, a projdete průjezdem ve východním křídle, ocitnete se na nádvoří, o kterém především dnes bude řeč. Nedávno totiž byla dokončena jeho citlivá rekonstrukce, která co možná nejvěrněji kopíruje původní parkovou úpravu. Tedy – původní... To, co dnes uvidíte, je vlastně docela mladá podoba, vytvořená na přelomu 18. a 19. století. Do té doby bylo nádvoří rozděleno na dvě části, kopírovalo skalní podloží i dispozici dolního a horního hradu a později zámku. Po scelení nádvoří vznikla parková úprava a nádvoří začalo žít úplně jiným životem. Bylo koncipováno jako obytné, byl tu zahradní nábytek, malí Thunové si tu hráli a jezdili na kole. Když malá komtesa Marie dostala své první kolo, bylo to o Velikonocích a na základě tradice se schovávaním vajčků a dárků ho našla ukryté ve větvích rozložitého buku. Ano, buk a jeho věrný souputník tis. Dva pamětníci, kteří přežili všechno.

Dokonce i nástup první armády i pobyt a řádění těch dalších. Přežili dobu, kdy tu býval vyasfaltovaný buzerplac, kdy veškerá ostatní zeleň byla pečlivě zlikvidována a na ploše postávaly cvičební stroje, rezonoval tu štěkot zupáckých povelů a jezdily „gruzavíky“. Oba stromy byly vysazeny před více než dvěma sty lety a dělají čest svému druhu. Tis byl sice poškozen bleskem, ale vzpamatoval se a prospívá a nádherný buk lesní stříhanolistý je jedním z nejkrásnějších exemplářů, jaké jsem kdy kde viděl. Dnes se kolem obou stromů můžete procházet s vědomím, že opravou nádvoří celková rekonstrukce zámku významně pokročila. Poslední část zámku, kterou ještě čeká gruntovní obnova, je trojice barokních klenotů – **Dlouhá jízdá, Růžová zahrada a Gloriet**. To ovšem neznamená, že by dnes nebyly krásné. Naopak, právě jejich návštěva patří k vrcholům zámeckých okruhů, ale kdo máte dům, víte dobře, že opravy nikdy nekončí. A děčínský zámek je tedy pořádný kus domu.

Jak Wagner potkal Friedricha

Když tedy vezmeme jako samozřejmé, že při své návštěvě důkladně prošmejíte všechny expozice a zámecké zahrady, je jasné, že zážitků vás čeká až nad hlavu. Jenomže na děčínském zámku zážitky nikdy nekončí. K nescetným akcím léto co léto přibývá i nějaké to divadlo. Dávala se tu Prodaná nevěsta, Figarova svatba a Kouzelná flétna v jižních zahradách, chystá se Lazebník sevillský... V roce 2017 to bude zase něco trochu jiného. Na obnoveném nádvoří se totiž uskuteční představení převzaté z **Wagnerovského festivalu** pořádaného už od roku 2013 na saském zámku **Graupa**. Hra Johannes Gärtnera „Kus nebe aneb Až budu věčný“ se odehraje 8. a 14. července 2017. Jde o činohru o fiktivním setkání skladatele Richarda Wagnera a malíře Caspara Davida Friedricha, která bude živě tlumočena dvěma českými herci. Představení slibuje opravdu velmi nevědní zážitek, tak si ho nenechte ujít! Navíc – tematika nebyla zvolena náhodně. Richard Wagner na děčínském zámku sice nebyl (i když nedaleko proti proudu Labe, na hradě Střekově, začal psát svého Tannhäusera), zato Caspar David Friedrich tu byl přítomen svými díly velmi reprezentativně. Hrabě František Antonín Thun se svou snoubenkou hraběnkou Terezií Brühlou totiž v létě roku 1808 navštívili Friedrichův drážďanský ateliér a byli nadšeni trojicí obrazů – malířovým do dnes nejslavnějším a nejceněnějším dílem Kříž v horách (také se mu říká Děčínský oltář) a dvěma krajinami, které ještě nebyly zcela dokončené – dnes slavnou Českou krajinou s Milešovkou a jejím pendantem Česká krajina. Na obou je Milešovka s Kletečnou, poprvé v ranní, podruhé ve večerní iluminaci. Friedrich krajiny prodal bez zdráhání, zato Děčínský oltář se mu prodát nechtělo a hrabě Thun musel zapojit veškerou výmluvnost, aby ho k prodeji přemluvil. A tak se trojice obrazů ocitla na děčínském zámku. František Antonín sice malíři slíbil, že Děčínský oltář vystaví v zámecké kapli, ale nikdy to neudělal. Byl obrazem tak okouzlen, že si ho nechal pověsit v ložnici nad postel. Další osudy Friedrichových obrazů určil jiný Thun, hrabě Jaroslav. Tomu se díla nelíbila a rozhodl se je prodát. A tak dnes Děčínský oltář a Českou krajinu s Milešovkou můžeme obdivovat v Drážďanech a Českou krajinu ve Stuttgartu.

Projekt Wagnerovské slavnosti je spolufinancován z prostředků Evropské unie.

Europäische Union. Europäischer Fonds für regionale Entwicklung. Evropská unie. Evropský fond pro regionální rozvoj.

Jak Wagner potkal Friedricha

Růžová zahrada

Víte, že...

... slavný Děčínský oltář se vrátí na děčínský zámek alespoň v mistrovské kopii? U příležitosti Wagnerovských slavností sem bude ze zámku Graupa slavnostně přepraven na kolesovém parníku proti proudu Labe a poté nastalo instalován v zámecké expozici.

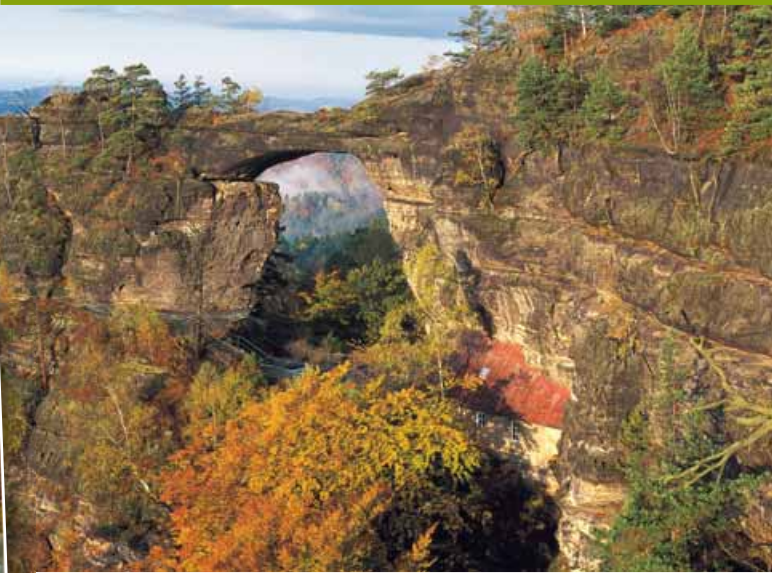

Hřensko kolem roku 1900

Skrutý skvost

Ručím vám za to, že pitoresknější dům jste neviděli. Hobití hrad, ke kterému se dostanete po zelené značce (určitě po ní pokračujte až do Janova na rozhlednu!), je ve skutečnosti bývalou acetylenovou plynárnou postavenou v roce 1905, z níž tehdy proudil plyn do čtyřiceti lamp veřejného osvětlení obce. Nemí úžasný?

Pravčická brána

Z HŘENSKA SKALNÍ PUKLINOU K BRÁNĚ BRAN

Hřensko bylo odjakživa jiné. Vždycky se odlišovalo od okolních obcí, a to už v době, kdy bylo slovo turista neznámým pojmem. Zatímco všude okolo se lidé plahočili po polích ve snaze vyvzdorovat na nepřítliš úrodné půdě úrodu, Hřenští, sevrnění se svou osadou v soutěsce říčky Kamenice ústící tu do velkého Labe, neměli co zorat a kde zasít, a tak se živili těžbou dřeva a vzkvétala tu řemesla. Lesáči, voraři, přadláci, tkalci a punčocháři scházivali se po večerech v hospodách.

O užitečnosti hospodských sázek

Ne, nebojte se, nečeká vás historické pojednání. Ale když ono Hřensko má tak zajímavou historii a právě ty hospody v ní hrají zásadní roli. V jedné z nich se totiž roku 1877 chlapi tak dlouho štajgrovali a hecovali, až se vsadili a pět z nich se vypravilo do hloubi skalní pukliny, kterou se řítila divoká **Kamenice** – a že jí sjedou až do Hřenska na voru. A dokázali to. V té době už Hřensko pomalu začínalo kolotat ruchem turistickým, byť tehdejší outdoorové oblečení spočívalo povětšinou v krinolínách a fracích s cylindry. Kníže Edmund Clary Aldringen se nechal odvážným činem hřenských dřevařů inspirovat, pozval italské baraby (čili raziče) a pustil se do stavby stezek, galerií a tunýlků, jezů a přístavišť, ba i restaurace, aby mohl 4. května 1890 slavnostně nechat otevřít velkou atrakci – plavbu na lodičkách po klidné hladině mezi do nebe šplhajícími skalními stěnami, v soutěsce, která nesla a dodnes nese jeho jméno. (O osm let později byla pak otevřena i druhá, **Divoká soutěska**.) Kníže Edmund investoval i do zpřístupnění dalších přírodních atrakcí – nechal například vydláždít cestu k Pravčické bráně, ke které se do té doby chodilo spíše ze Saska.

Výprava, která vám vezme dech

Ve stopách dávných turistů vyrazíte dodnes krásychtiví návštěvníci Hřenska ke stejným cílům. Město pokračuje ve své tradici a poskytuje davům turistů zázemí odpovídající dnešku. Pojdte, přidáme se k nim. Přímo u soutoku Kamenice s Labem začneme v nově zbudovaném Turistickém informačním centru, kde nám poradí kudy kam, kde se najíst, kde ubytovat, kde zaparkovat, jak objevit i to, co neinformovaní nenajdou... A pak vyrazíme. Protože jsme borci a nějaký ten kilometr nás neporazí, vydáme se přes soutěsky Kamenice na **Pravčickou bránu**. Romantičtější výpravu těžko najdete. Po rafinovaně vybudovaných cestách, které se často přimykají ke skále jako vlaštovčí hnízda, dojdeme až ke stanovišti loděk, nalodíme se a provázení bodrou a vtipnou řečí bídelníkovou vplujeme do **Edmundovy soutěsky**. V zrcadelné hladině odrážejí se fantastní temena skal kdesi vysoko v oblacích, ze strže náhle vytryskne „špagátová Niagara“, a než se nadějeme, jdeme už zase po svých a kolem obcerstvení a expozice o historii soutěsek, pořad tou nádhernou scenerií, přicházíme k dalšímu přístavišti, znovu do loďky, strhující krása **Divoké soutěsky**, pěší cesta do hloubi soutěsky kolem teď už pořádně rozdováděné říčky, vzhůru nádhernou strží až na **Mezní Louku** a odtud nepopsatelnou **Gabriélinou stezkou**, spektakulárním chodníkem kopřujícím paty skalních stěn až pod jeden z divů světa, Pravčickou bránu. Po schodech vystoupáme až do nebe, kde čekají úchvatné vyhlídky na bránu bran, do **Pravčického dolu**, na **Stříbrné stěny**, na saské stolové hory... Teď ještě dolů, po Edmundově dlážděnce až ke Třem pramenům, odkud nás turistický autobus odveze zpátky do Hřenska. Sakumprásk nějakých 15 kilometrů. Štrelka na celý den – ale jaká!

Velmi strategická pohoda

Až půjdete soutěskami Kamenice od konce Edmundovy soutěsky k přístavišti soutěsky Divoké, přetne vaši cestu přesně uprostřed zelená značka. Zabočíte-li doleva, čeká vás věru himálajský výstup, který je více prudký, ale naštěstí ne dlouhý. Nahoře vás čeká malovaný ráj. Už z dálky uvidíte bohatou freskovou výmalbu penzionu Na Vyhliďce, který má v těsném sousedství ještě bratříčka, penzion Nad soutěskami. Jde vlastně o jeden podnik se dvěma restauracemi a s ubytováním, které padne na míru úplně každému. Pokoje jsou tu od skromných po naprosto komfortní, stačí si vybrat. To místo je neskutečné. Na jedné straně hledíte do idylického údolí dekorovaného tu a tam podstávkovou chaloupkou, dole tušíte divokou Kamenici a za hradbou stromů si vás prohlíží král zdejšího kraje, majestátní **Růžák**. Na straně druhé je z některých pokojů vidět Pravčická brána, což se vám s jedinou výjimkou v jiném ubytovadle nepodaří. Jste v obci **Mezná** (kde končí silnice, takže klid zaručen), z níž vede slovy nepopsatelně krásná a vpravdě barokní alej na Mezní Louku i půvabná stará **Mlynářská cesta** ke **Třem pramenům**. Strategičtější místo neznám. Spí se tu báječně a jí stejně dobře. Zdejší restaurace má zbrusu nové menu postavené na českých specialitách – dejte si tu koleno, vepřový guláš na houbách, senzáčního pstruha nebo třeba „smažák“ připravený z goudy, a uvidíte, že nelžu. K penzionům patří prostorná terasa a malebné dětské hřiště, zprostředkují vám tu i projížďku na koních do krajiny – je tu prostě hezky, jednomu se odtud nechce.

Edmundova soutěska

Praktické informace

Veškeré informace o Hřensku hledejte na webu www.hrensko.cz.

Cokoli potřebujete vědět o obou penzionech v Mezně, najdete na www.penzionnavyhliдке.eu.

Penzion Na Vyhliďce

Křinickou tramvají do skal

Ráj pro horolezce...

Víte, že...

... v Nationalpark Zentrum pořádají zajímavé sezonní akce? Třeba v dubnu je to Slavnost vlny, v říjnu zase Apfelfest – Jablečná slavnost. Na www.lanu.de a www.bad-schandau.de se dozvíte víc.

V centru města najdete i Dům národního parku

MĚSTEČKO PLNÉ AKTIVITY A KRÁSY

Bad Schandau je město dvou tváří. Když sem přijíždíte, vidíte idylu, malebnost tiše schoulenou na obou březích Labe, chráněnou fantastickými skalními stěnami **Schrammsteine**. Jakmile tu ale uděláte první kroky, pochopíte, že tohle místo je ideálním východištěm k desítkám nejrůznějších aktivit a že čínorodost je jeho druhým jméno.

Žandavská Eiffelovka

Východiště ke kdejakému dobrodružství

Mě osobně **Bad Schandau** vždycky nastartuje. Moc rád se tu jen tak procházím malebnými uličkami a nábřežím, ale nevydržím to dlouho – tady vás prostě pořád něco ponouká, abyste hnuli kostrou. Tak třeba už jenom to, že jsou tu hned tři informační střediska (jedno u nádraží a dvě na náměstí), kde vás zahrnou nejrůznějšími typy a nápady. Hodně důležité je i to, že město nabízí několik možností de facto cokoli si tu půjčit a stát se, co já vím – horolezcem, turistou, cyklistou, vodákem... Přidejme k tomu dokonalou strategickou polohu města v srdci národního parku Saské Švýcarsko a skutečnost, že jde o dopravní uzel, ze kterého můžete vyrazit za dobrodružstvím vlakem, autobusem, lodí, a dokonce i tramvají. Až sem přijedete, zaparkujte pohodlně u nádraží (zdarma) a svěřte se do péče přívozu, který vám poskytne panoramatický pohled na celé městečko. Na náměstí zajděte do informačního střediska **Aktiv Centrum v hotelu Elbresidenz** a půjčte si, cokoli potřebujete. V sousedním **Haus des Gastes** se zase dozvíte všechno o nabídkách kulturního vyžití a naplnění volného času. A kam potom? Inu, to je na vás, ale neprozkoumat úchvatné skalní město **Schrammsteine**, neprojit **Affensteine** – třeba po ferratových cestách, nevydat se tramvají do skal, to by byl neodpuštělný turistický hřích. Nekonečné aktivity v opravdu nádherném okolí ovšem neznamenají, že by v městečku samotném nebylo co k vidění. Naopak.

Tady jsou prostě aktivní i expozice

V první řadě je tu **Nationalpark Zentrum** s báječnou a plně interaktivní expozicí flóry, fauny, geologie i kulturní krajiny národního parku Saské Švýcarsko, která doslova počítá s vaší aktivní účastí, s tím, že na všechno saháte, že si hrajete, objevujete, hledáte. Nabídnou vám tu i dva filmy, z nichž jeden je zaměřen především na děti. Všechno – včetně zmíněných filmů i celé expozice – tu na vás důsledně mluví oběma jazyky, takže je úplně jedno, přicházíte-li ze Saska nebo z Čech – tohle je prostě dům, kde si lidé rozumějí. Že vás to tu bude bavit, za to prostě ručním mnohanásobnou osobní zkušeností. Odtud vás pak rysí stopa otištěná jednou provždy do dláždění provede celým městem až k historickému turistickému klenotu, zdejší „Eiffelovce“, půvabnému padesát metrů vysokému výtahu ústíciemu na skalním platu nad údolím, ze kterého obhlédnete celou městskou scenérii a u rýsího výběhu dokončíte svou stopařskou anabázi. Mé osobní doporučení vede na okraj Křinického údolí, ke kolejím skalní tramvaje. Tady na vás čeká Botanická zahrada a Muzeum Bad Schandau s expozicí turismu, horolezectví a etnologa Ericha Wüstmanna. No, a potom už se hladina adrenalinu a endorfínů prudce zvýší a vy vyrazíte za vybranou aktivitou, abyste se nádherně a nezapomenutelně „vyřídili“.

TOSKÁNSKO NA LABI

Teď už tedy víte, že Bad Schandau je místo, kde začínají zážitky převážně aktivní, že tady nebudete vědět, co dělat dřív. Ať už ale bude vaše aktivita jakákoli, nemusíte mít starost o to, kde relaxovat. V Bad Schandau je totiž místo, kde si odpočine každý. Jmenuje se Toskana Terme a je kouzelné. Že přeháním? Zkuste to sami a pak mě sudte.

Magie světla a zvuku

Kdykoliv sem totiž přicházím, mé podvědomí se už připravuje na všechny ty rafinované wellness procedury, na koupání v barevné a hudbou prosycené termální vodě, na horkou páru, která vytáhne z těla únavu... Tělo si zkrátka pamatuje, když jsou na něj někde hodní – a tady jsou. Jak to celé funguje? Přesně tak, jak si vy sami vyberete. Základem jsou

bazény a vířivky, dominantně pod střechem,

takže zážitek je stejný za každého počasí. Je-li krásně, je úlevně spočinout na louce s lehátky a dívat se, jak kolem vás pobíhají nadšené děti, je-li třeba půlka listopadu, je báječné šidit počasí tím, že se na usilovný déšť díváte z tepla, prostoupeni světlem. Co mám pořád s tím světlem? Za to může ojedinělý systém Liquid Sound® – tekoucí zvuk. Voda i prostor kolem ní a nad ní jsou prozářeny rafinovanou a měnící se světelnou show, vodou se rozléhá hudba, která jako by vyvěrala přímo ze země a omývala vaši duši stejně blahodárně, jako to voda dělá s vašim tělem. Projekce na stěnu z vodních kapek také často neuvidíte. Chcete-li dobrou radu – vydejte se sem za úplňku. Lázně sice mají otevřeno dlouho do noci každý den, ale při úplňku tu můžete sledovat dráhu stříbrného kotouče třeba z nové panoramatické sauny až do jedné hodiny v noci. K tomu masáže, na jaké si vzpomenete, bylinkové koupele, cesta terapie, sopečné bahno, různé druhy sauny... Znáte třeba Geradovu čokoládovou masáž? Něco neskutečného. A to ještě kdykoli dostanete hlad, funguje tu po celou dobu, kdy jsou lázně otevřeny, výborná restaurace s vybranou středomořskou kuchyní. Teď by to ještě chtělo nechat se rozmazlit v nějakém dobrém hotelu, řeknete si možná – a nemusíte hledat dlouho. Součástí Toskanaworld je totiž jediný pětihvězdičkový hotel v Sasku, luxusní Elbresidenz s nadstandardními službami. Hotel na břehu Labe vlastně tvoří celou jižní stranu náměstí. Disponuje vlastním fitness, wellness a saunami – takže pokud nemáte dost z lázní, můžete pokračovat v hotelu. Občas si služby Elbresidenz dopřejte, protože člověk by sám sebe měl tu a tam odměnit, nemyslíte? A Toskanaworld, to je odměna bez nadsázky rajská.

Bad Schandau

Vodní ráj ve dne i v noci

**Praktické
informace**

Lázně Toskana Terme mají otevřeno denně od 10 hodin, od neděle do čtvrtka do 22, v pátek a v sobotu do půlnoci a při úplňku až do jedné v noci. A mimochodem, v hotelu i lázních zhrsta narazíte na český mluvící personál. Více se toho dozvíte na www.toskanaworld.net/web/cz/therme_bad_schandau/home.asp, o městě samotném pak na www.badschandau.cz.

Labské údolí a České středohoří

Nechranice

BRÁNA DO ČECH I DO SVĚTA ZÁŽITKŮ

Už dlouhá léta se snažím, jako váš předvoj, vyzkoušet a ochutnat nejrůznější zážitky v Českém i Saském Švýcarsku a podat vám o tom zprávu, inspirovat vás. Tentokrát bych chtěl vaši pozornost stočit i do okolí regionu, do mámivé a krásné Brány do Čech, jak se půvabně začalo říkat Ústeckému kraji. Tady je totiž nabídka pozoruhodných zážitků také velmi bohatá. Takže – co se dá zažít u sousedů?

Vodní eldorádo

V první řadě vás asi bude zajímat to, co v Českosaském Švýcarsku nenajdete – velké vodní plochy lákající ke koupání a vodnímu sportování. Na výběr máte slušnou řádku letovisek a pro čas nepohody moderní aquaparky – třeba ty v Mostě a Chomutově. Koupání a slunění je ale doménou léta a to si můžete podle svého osobního gusta, tedy aktivně anebo úplně lenivě, prožít na březích i hladině rekreačního jezera Chmelař nedaleko středověkého městečka Ústětku, Píšťanského jezera u Velkých Žernosek – zatopeného pískového lomu, na který dohlíží Máchův vrch Radobýl, anebo u páté největší vodní nádrže v Česku na řece Ohři v okolí Nechranic, kde najdete kromě ideálního koupání i jedny z nejlepších podmínek pro windsurfing a kiting. Zcela jedinečný zážitek, jaký si nemůžete dopřát nikde jinde v Evropě, vám pak nabídne Kamencové jezero v Chomutově. Jeho voda je díky koncentraci kamence průzračně čistá (jezero má vlastně charakter malého českého Mrtvého moře), ale především – pobyt v ní působí na lidské tělo velmi blahodárně. Na všech zmíněných místech najdete širokou nabídku sportů a zábavy, takže bude opravdu jen na vás, jak si to tu užijete.

Pro nenapravitelné sportovce

Vážení a milí povaleči a lenošníci, tuhle kapitolku klidně přeskočte, tady si na své nepřijdete. Ta je totiž určena jen pro milovníky adrenalinu, pohybu a všelikého sportování. Začněme aktivitami nejrozšířenějšími – cyklistikou

a lyžováním. Cyklisté už dávno vědí, že Ústecký kraj je jejich zemí zaslíbenou. Tři páteřní cyklostezky (tu čtvrtou, Ploučnici, znáte z Českého Švýcarska) a nespočet odbočujících stezek a tras uspokojí jakoukoli náaturu. Milovníky klidu a krásy bezesporu nadchne Labská stezka pečlivě sledující tok největší české řeky mezi nádhernými kopci Českého středohoří i samotnou Portou Bohemickou. Pro dobrodružnější duše je tu objevování nádherného okolí tří královských měst Kadaně, Žatce a Loun na pouti po Cyklostezce Ohře. Pro milovníky adrenalinu nádherná, bezmála 140 km dlouhá Krušnohorská magistrála, respektive celý Cykloregion Krušné hory, který je propojen s cykloterény na saské straně pozoruhodným systémem jakýchsi příček žebříku, které spojují obě hlavní trasy nalevo i napravo od hranice a vytvářejí bezmála šestisetkilometrovou síť cyklotras. Ačkoli, s tím adrenalinem, ruku na srdce... Využijete-li některou z lanovek, dopravíte se s kolem až na hřeben a pak můžete klidně dlouhé dny jezdit stejně pohodlně jako v náručí labského údolí. Když napadne sníh, stačí vyměnit kolo za běžky a brázdit krušnohorské pláně – a zase bez ohledu na hranice. Především v okolí zimního centra Klíny u Litvínova. Tady je ostatně připraven i skvěle vybavený sjezdařský areál se spoustou tradičních i zcela nečekaných zábav. A co teprve král Krušných hor – Klínovec! Ten ve svém skiareálu propojeném se saskými sjezdovkami nabízí už opravdu špičkové lyžování a zábavu. Já alespoň na zdejší terény nedám dopustit. Jsou vaše spády jiné? Raději s bagem přes rameno a s rukavičkou v zadní kapse kalhot kráčíte po krátce strážené travnaté ploše? Budete nadšení. Čeká na vás nejvýše položené golfové hřiště v Česku – Cínovec (budete tu hrát i přes nefalšované rašeliněště), i to položené úplně nejniž – Kotlina v Terezíně. Můžete si vybrat, jestli raději links v Bitozevsi (ačkoli druhá část hřiště tu nabízí i parkový charakter), anebo spíše nádherné hřiště zasazené do anglického parku u jezera Barbora nedaleko Duchcova, pozoruhodně členité hřiště vytvořené na někdejší výspě lomu – to najdete v Mostě, anebo hřiště, které jako by bylo zmenšenou kopií pitoreskního Českého středohoří – to jsou Terasy na kraji Ústí nad Labem. Raději snad motosport? Na Autodromu Most si vyzkoušíte pocitů soutěžního jezdce a prověříte své schopnosti v extrémních podmínkách anebo si dáte školu smyku a bezpečné jízdy na zdejším Polygonu.

Co jinde nezažijete

Máte-li s sebou děti, určitě je vezměte do zoologických zahrad v Ústí nad Labem a Chomutově (tady vás čeká i safari a skanzen lidových staveb), zajedte si na některou z ekofarem (třeba Babiny, Zababěč nebo Nepomyšl) a nevynechtejte unikátní a velmi strašidelná muzea čertů (v Ústěku) a čarodějnic (v Kadani). Vypravte se i do historických štol – třeba do Starého Martina u Krupky nebo do expozice Podkrušnohorského technického muzea u Mostu, vžijte se do kůže mlynáře v nádherně zrekonstruovaném mlýnu v obci Brloh u Loun... anebo, víte vy co? Svěťte se do rukou šoferům skvělého projektu Offroad safari a nechte se vozit cestou necestou za zážitky, o kterých se vám ani nesnilo. Můžete s nimi rýžovat české granáty, putovat druhou světovou válkou, zažít doly na vlastní kůži..., prostě o cokoli si řeknete.

Skiareál Klínovec

Golf Kotlina Terezín

Praktické informace

Podrobné informace najdete na www.branadocech.cz.

Offroad safari

Dolský mlýn

Skryté skvosty

Až budete ve **Vysoké Lípě**, vyšplhejte na **Zámecký vrch**. Nedělá to mnoho lidí, přitom výhled odtud je fascinující. Najdete tu nádherný nový dřevěný Teuschelův kříž s malovanou plechovou siluetou Krista, osazený do zachovaného otvoru ve skále.

STOPY PŘEDKŮ V NÁRODNÍM PARKU

České Švýcarsko, jak už na mnoha místech v tomhle časopise dokázáno, má nádhernou přírodu. Krajina, která nás nepřestává udivovat svými krásami, ale není divoká, není nedotčená. Je naopak dotýkaná mnoha generacemi lidí, kteří nás na tomhle světě předešli. Je to krajina kulturní, krajina posetá stopami lidských životů. A nejinak je tomu i v epicentru vši krásy, na území národního parku.

Záchrana Dolského mlýna

Možná byste se divili, kolik lidí si dodnes myslí, že národní park má chránit přírodu, a nestarat se o to, co v ní lidé postavili. A dlouho tomu tak skutečně i bývalo. **Národní park České Švýcarsko** tuhle zavedenou praxi změnil a stal se tak průkopníkem nového pohledu na ochranu regionu se zvláštním režimem. Dnes už začínají o pozoruhodné stavby a historické památky pečovat i v ostatních národních parcích. Samozřejmě to všechno začalo u jednotlivce, jako všechny zásadní změny. **Natálie Belisová**, dnes historička správy NP, je už dlouhá léta nadšenou, obětavou a zaběhnutou ochránkyní, zachránkyní, ba obnovitelkou především drobných sakrálních památek. Ještě za dob totality tak trochu donkichotsky opravovala křížky a boží muka na vlastní pěst a za vlastní peníze. Stala se z toho životní vášeň – ne, životní potřeba a samozřejmost. Jejím hlavním tématem se postupem času stal **Dolský mlýn**. Ruina barokního mlýna z roku 1727 ve skalní úžlabině řeky Kamenice je už dlouhá desetiletí nejromantičtějším místem celé oblasti, jedním z největších turistických magnetů celého Českosaského Švýcarska. Natálie byla tím, kdo se umíněně rozhodl, že pozůstatky mlýna vyčistí, zakonzervuje a zpevní tak, aby se nezměnil charakter místa, ale mlýn nadále nepodléhal zkáze. Se vznikem národního parku v roce 2000 se Dolský mlýn stal jeho součástí a v roce 2007 byl prohlášen kulturní památkou. Natálie se stala duší oprav, dala dohromady ojedinelou partu dobrovolníků, která se

„Dolák“ kolem roku 1910

proměňovala, rozrůstala, na brigády začali jezdit lidé až ze Saska, ale také z Anglie, Španělska, Mexika... Nadšence neodradily ani ničivé povodně. Prostě zamáčkli slzu, vzali lopatu a šli na to znovu. Národní park postupně začal být významným prvkem opravy mlýna – v nedávné době například investoval nemalé prostředky do náročné opravy cesty a mlýnského náhonu od Královského smrku k Dolskému můstku.

Poklad v Zadních Jetřichovicích

Na území národního parku jsou dvě zaniklé obce – **Zadní Doubice** a **Zadní Jetřichovice**. Když tudy člověk procházel, dozvěděl se sice z cedule, že tu kdysi žili lidé, ale jejich stopy dávno pohltila příroda. A zase to byla Natálie, které to nedalo. Dohodla se s vedením parku, že se pokusí odkrýt a zakonzervovat pozůstatky zatím dvou z celkového počtu osmi domů v Zadních Jetřichovicích. Tahle osada, ležící na slavné **České silnici**, na břehu říčky **Křinice**, přímo na hranici se Saskem, bývala od konce 19. století vyhledávaným turistickým cílem. Stávaly tu Křinická krčma, hotel U Jelenů a hostinec U Hajného, lesovna a ubytovna pro mládež. Po roce 1945 všechno pustlo, zbyly jen základy a části stěn budov. A tak i tady začaly brigády a dobrovolníci (jejichž nadšení je obdivuhodnější o skutečnost, že se sem není snadné dostat, protože jde o místo ukryté hluboko v nádherných lesích, často je třeba jít šest kilometrů pěšky anebo jet na kole) začali odkrývat a sanovat obrysy někdejší slávy. A našli dokonce poklad! Tedy, žádný hrnec se zlaťáky, ale dlažbu. Že vám to jako poklad nepřipadá? Tak se k těm úžasným lidem někdy přidejte, vezměte krumpáč nebo kolečko a za pár dní vám bude také dlažba připadat nad zlato.

Pomníky víry v krajině skal

Poslední, zato velmi obsáhlou kapitolou péče národního parku o kulturní krajinu jsou takzvané drobné sakrální památky. Výklenkové kaple, boží muka, kříže a křížky, obrazy v přírodě, kapličky... Na území parku jich je nepočítané. Natálie Belisová kdysi tuhle oblast nazvala „krajinou slepých rámců“. Výklenky vytesané do skal byly totiž ještě před dvaceti lety do jednoho prázdné. Návrat obrazů do rámců, vztyčení křížů rezavějících v haldách zarostlého rumu, vyrobení křížů nových a jejich návrat na místa, kde kdysi stávaly, rekonstrukce a dotvoření typických plechových reliéfů postav zbožících kříže – to všechno se z iniciativy národního parku pomalu začíná dařit. Natálie si pochvaluje tu pomalost. „Všeliké kvalitování toliko pro hovada dobré jest,“ říká často a s oblibou. Ne všechno se totiž dá napláňovat, „zropočítovat“, zadat, v termínu dokončit – ne, tyhle drobné stavby jsou plné emocí, tužeb a nadějí těch, kteří je kdysi měli potřebu zbudovat. A tak i jejich obnova musí probíhat s rozmyslem a pokorou. „Největší radost mám z toho,“ říká Natálie Belisová, „že lidé, kteří chodí léta na brigády, jsou jako semínka. Některá nevzklíčí, ale jiná ano, rostou a oddělují se a už třeba mají svá vlastní místa, která zachraňují. Podívejte se například na obnovu hřbitova ve **Všemělech**. A nejsou to jen lidé z Doláku a Zadních Jetřišek. Nedávno jsem šla Vřesovou roklí u Bynovce, a jak se blížila prázdná výklenková kaple, řekla jsem si už postě, sem musím taky někdy vrátit obrázek. A najednou tam stojím a koukám – on už ho tam někdo osadil! Anebo se nám tu začali potulovat vandalové a já dostala echo, že někdo dopisuje voloviny do nápisů na křížcích. Jak to jen šlo, rozjela jsem se tam – a nápisy byly vyčištěné. To mě dojmá. Byly doby, kdy by to nikoho ani nepadlo a teď je takových lidí víc a víc.“

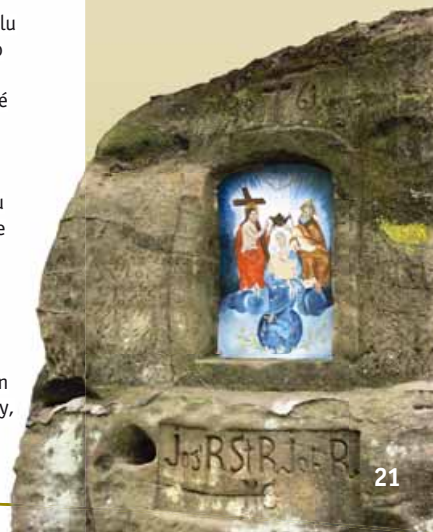
Natálie Belisová

Praktické informace

Vyhlášení brigád, na které jste srdečně zváni – bývá to zážitek neběžný a trvalý –, najdete na www.npcs.cz (akce pro veřejnost). Konkrétní dotazy ohledně brigád pak můžete směřovat přímo k Natálii Belisové na n.belisova@npcs.cz.

Brigáda na Dolském mlýně

Kostel sv. Petra a Pavla v Růžové

Skrytý skvost

Je jim nenápadný, vlastně nevysoký kopec nad Růžovou, který byste – zejména při konkurenci mohutného dominantního Růžáku – skoro přehlédli a nejspíš by vás ani nenapadlo, že by odtud mohl být nějaký rozhled. A on je – a jaký! Ohromí vás, to se klidně vsadím. Jmenuje se **Pastevní vrch** a uvidíte z něj saské stolové hory, **Pravčickou bránu**, **Křídelní stěny**, **Sněžník**, **Vlčí horu**, ale i **Milešovku!** Růžovští pořádají sbírku na stavbu rozhledny – chcete-li se přidat: 268017647/0300.

Vizualizace plánované rozhledny

Růžovský kroj

O RŮŽOVSKÉM KROJI A KRÁSNÉ HRDOSTI

Myslel jsem si, že mě za ta léta, co courám Českým Švýcarskem, už nic nepřekvapí. A pak jdu utěšenou obcí **Růžová**, užívám si zdejší vyhlášený klid a čerstvý vzduch a najednou si to proti mně hasí žena v kroji. Tady? V oblasti se zpřetrhanými tradicemi, s poválečnou migrací nesourodého davu z vnitrozemí? A přece – je to kroj a já po pár slovech s jeho nositelkou pochopím. Koneckončů, mohlo mě napadnout, že jestli někde ožíví staré tradice, tak právě v Růžové.

Nuda přísně zakázána

To máte totiž tak – z dětství si pamatuju, že kdo měl chalupu „na Růžové“, tomu se závidovalo. Byla to taková luxusní děčínská víkendová adresa. Dnes je ale trend jiný – lidé se na venkov stěhují nejen na víkend, ale napařád. A tak v Růžové žije čím dál víc lidí a taky se tu děje čím dál víc věcí. Samozřejmě, že v čele neutuchajících a doslova každotýdenních aktivit stojí parta Růžováků, kteří nechtějí rezignovaně posedávat u televizi. Společenský život téhle obce by prostě mohl sloužit málem jako encyklopedický příklad. Tak namátkou – tříkrálová koleda, maškarní plesy, Masopustní veselice s průvodem, bowlingový turnaj, samozřejmě bujaré Velikonoce, po čertech divoké Čarodějnice, Noc kostelů, Pouť svatých Petra a Pavla, výstavy, sportovní klání, tradiční Růžovský drak – setkání amatérských tanečních country skupin přerůstající v bujarý country den, Hubertská zábava, adventní a vánoční trhy, festival dechovek, cvičení sokolek, velmi agilní keramický kroužek, Růžovské maminky a dětský klub Růžovský rarášek... a především Růženky. Bez těch se tu neobejde žádná akce – připraví, vyzdobí, pomůžou a hlavně se královsky baví. O koho jde? O partu nadšených občankyň. Ruku na srdce – žije to u vás takhle? A to tu ještě vychází Růžovský důchodník, v kostele se pořádají koncerty, kousek za obcí je slavná prázdniňová Indiánská vesnička Rosehill... Dost, dost, nebo se to sem nevejde.

Být hrdý na místo, kde žiju

Ale nějak jsme odběhli od toho kroje. Kde se tu vzal? Růžovské ženy tak dlouho pátraly po stopách regionálního oděvu, až pochopily, že bezmyslenkovitá kopie čehosí z historie nic nevyřeší. Základem se stal krajově přizpůsobený dirndl, který se tu v Sedetech nosíval. Jeho barevnost a obsah jsou ale zcela současné – základem je vínová a růžová, barvy obsažené na vlajce obce. Sukně, šaty s ramínky, zástěra, bílá halena, vínová stuha do vlasů a samozřejmě růžička, kterou má Růžová ve znaku. A důvod? Růžovanky se zkrátka chtějí ke své obci hlásit a demonstrovat souznělost a hrdost. A to jsou hodnoty, kterých je nám všem dnes svrchované zapotřebí, protože jinak se rozpuštíme v beztvarej globálním davu. Tak až přijedete do Růžové, mimochodem Vesnice roku 2014 v Ústeckém kraji – ať už kvůli nádhernému okolí, krásným vycházkám, túrám i vyjíždkám, křišťálovému vzduchu, koupání na **Novém Světě** anebo kvůli houbám, kterými jsou zdejší lesy proslulé – a potkáte skupinku žen v růžově vínových krojích, nelekejte se, nezdá se vám to. Dejte se s nimi do řeči, oni vám to vysvětlí po svém a ještě vás nejspíš pozvou na nějakou akci, protože tady vládne pospolitý a pohostinný duch a živel přespólní cítí se tu vítán a ctěn.

NENÁPADNÁ KRÁSA LEVÉHO BŘEHU

Mohutný tok **Labe**, které opouští Česko v divokém labském kaňonu, pro mnohého neznalého vymezuje hranice Českosaského Švýcarska. Pohledy z hřebene skalních masivů pravého břehu jako by zalétaly už kamsi jinam. Jenomže tam, v těch kudrnatých lesích z osamělými skalními věžemi, na tajemném **levém břehu**, je stále ještě Českosaské Švýcarsko, i když už tu cítíme příděch drsného Krušnohoří. Sahá až po úchvatný labyrint **Tiských stěn** a je trochu jiné, ne každému známé, omamné a jedinečné.

Pohled z Grenzplatte na Sněžník

Z labského břehů k šachovnici obrů

Z labského břehu se do vzlínávacích kopců zařezávají čtyři stezky – první ze saské **Schmilky**, druhá z **Dolního Žlebu** (po starší „dlážděnce“, cestě vykládané velkými pískovcovými čtverci), třetí z **Čertovy Vody** a čtvrtá z **Přípeře**. Budete stoupat nádhernými hlubokými lesobokými do oblasti **České Brány** a **Maxiček** obklopených legendárním bohatstvím borůvek a hub a stojatým, sluncem šrafovaným klídem. Všechny cesty ovšem vedou do říše největších stolových hor, které se jako tajuplné skalní ostrovy zdvihají nad moře lesů – na **Děčínský Sněžník** a **Velký Zschirnstein**. Tam se můžete vydat i z děčínské čtvrti **Bělá**, kolem téměř neznámých **Mučích skal**. Ať půjdete kudykoli, budete mřít romantické Vlčí jezero ukryté v lesích, a necháte-li se o kus dále svést odbočkou klikatě se nořící mezi stromy, dojdete až na **Kristin hrádek**, osamocený lovecký zámček Thunů, kde je dnes velmi komfortní penzion a proslavená restaurace specializující se na zvěřinu z okolní honitby. Samotný Sněžník se vás bude zmocňovat pozvolna, ale zcela neodvratně. Krajina se začne měnit, objeví se tajemné louky se zářícími oky jezírka a mokřadů, stromy budou sporé a houževnaté a obzor se nenápadně vyrovná až do onoho gigantického skalnatého stolu, ze kterého do nesmírné dálky ční kamenná věž, pozůstatek šachové partie lesních obrů. A věřte, že výhledům ze sněžnické rozhledny se nic nevyrovná, jsou ohromující.

Do Tiských stěn

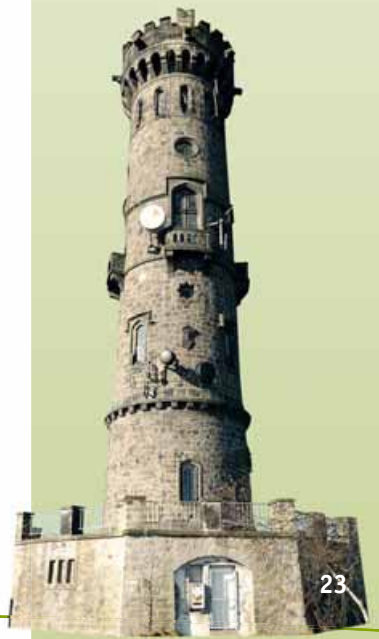
Poutník ale neváhá a dál svými nohama ohledává stezku, která ho dovede do podivuhodného dolu, na dno ohromného skalního hrnce, do osady **Ostrov**. Hladina několika zřetězených rybníků tu zrcadlí okolní skalní město s oblíbenými lezeckými terény a i tady na vás čeká brilantní gastronomie.

Hotel Ostrov, to je léty ověřená jistota. Skalním městem **Volské**

kameny, anebo delší cestou podél státní hranice, se pak poutník vydá k největšímu klenotu levého břehu, do oblasti **Tiských stěn**, jedinečného skalního regionu podivuhodných kamenných velikánů nejroztodivnějších tvarů, mezi nimiž kličkuje stezka, kterou projít je vážně úchvatné. O pár stránek dál se navíc dozvíte, jak novou autobusovou linkou propojit své putování i se saskými pozoruhodnostmi levého břehu – udělejte si na to čas, stojí to za to.

Skrytý skvost

Zvolíte-li z *Ostrova cestu po naučné stezce Zapomenuté pohraničí, dejte se zlákat odbočkou na saskou stranu. Po zelené a návazně červené značce se dostanete na malebnou skalní vyhládku Grenzplatte. Špičky skal vyukukujících z jezatých lesů jsou velkou potěchou duše.*

Budova návštěvnického centra
Nobilis Tilia ve Vlčí Hoře

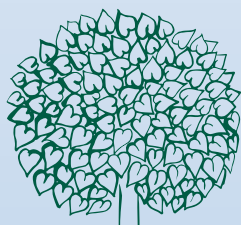

Skryté skvosty

*Tentokrát jde o skvosty skryté spíše v čase než v prostoru. Jsou to zdejší akce. Koncem června tradiční Svatojánské slavnosti, nejrůznější přednášky, kurzy, nově budovaná expozice o firmě a zážitkové stezky, anebo třeba kořenová čistíčka, na kterou jsou tu velmi hrdí. A nakonec? Rozhodně výlet na **rozhlednu** nad vsí – ta je prostě senzační!*

Tady se může stát alchymistou každý

Nobilis Tilia

ALCHYMIŠTŮU VE VLČÍ HOŘE

O firmě **Nobilis Tilia**, která se dlouhodobě zabývá aromaterapií, fytoterapií a výrobou ryze přírodní kosmetiky, jsem v Zážítčích psal už několikrát. Tentokrát mám pro vás samé dobré zprávy, neboť mnohé se tu proměnilo. Nobilis Tilia se otevřela návštěvníkům ještě daleko víc než dříve. Mohla to udělat díky vybudování nového návštěvnického centra. Je to budova voňavá, magická a nesmírně pohostinná. Ostatně – nechte se do ní pozvat.

Škola vůní

Bývala to škola vystavená někdy ve dvacátých letech minulého století. Více než čtyřicet let se tu ale neučilo. Nobilis Tilia budovu přetvořila, a přece ji v mnohém vrátila zpět. Tak třeba ctí přirozené dispozice, hlavní vchod se navrátil tam, kde býval před ne zcela citlivou přestavbou. I genius loci se sem vrátil, vždyť se tu návštěvníci neustále něčemu učí a probíhají tu i kurzy. Je hodné chvály, má-li kdo respekt k duši domu. Ale pojďme prakticky – jak to tu vypadá. Vejdete a jste... Jinde. Světlé pastelové barvy, vsudypřítomné vůně, prosvětlený klid, otevřená náruč. Nalevo vejdete do velké **čajovny**, nebo spíš návštěvnického klubu, kde najdete posezení, dětský koutek, knihovničku a především pult, u něhož si lze objednat dobrý domácí koláč a čaj – samozřejmě některou z místních bylinkových čajových směsí. V chladných dnech tu konejšivě plápolá oheň v krbu, v hřejivých jsou otevřeny dveře do permakulturní zahrady, k haptickému chodníčku, loučce s ohništěm, rybníčku... Děti jsou tu nadšené, však se jim nobilisti také věnují, třeba je učí rozpoznávat vůně. A dospělí také nepřijdou zkrátka.

Co ti voní, to ti pomáhá

Napravo od vchodu je totiž **prodejna**. Ale nečekejte nějaký obyčejný kvelb, tady jsou police plné přírodních produktů, jež zможou mnohé, k ruce je tu ochotná odbornice, která poradí, vysvětlí, ukáže, doporučí. Všechno se dá očichat, vyzkoušet, promyslet. Vrcholem je růžová toaletka se zrcadlem. Tak dobrá, není to úplně alchymistická laboratoř, ale do hledání kvintesence vlastního já se tu klidně pustit můžete.

Tady si totiž každý, kdo chce, namíchá vlastní parfém, a to hned dvěma cestami. Buď půjdete doslova za nosem, anebo vsadíte na bezmála magickou intuici. Jinak řečeno – buď si čichem vyberete, co vám vyhovuje (podle hesla co mi voní, to je pro mě dobré) a s mírnou asistencí si vytvoříte osobní parfém, anebo se useberete, soustředíte se sami na sebe a pak poslepu hmatnete a vyberete čtyři kartičky. Ty určí váš osobní parfém. Osobně doporučuji zkusit obě cesty a nebojte – drahé to opravdu není. Asi by se to nemělo, ale prozradím, k čemu mi dopomohla má intuice: rozmarýn (zdravé ego), geranium růžové (kreativita, milénka), citron (čistota) a benzoé (teplá deka na emoce). Jak asi bude vypadat váš osobní parfém?

HLEDÁNÍ CESTY BEZ PLOTŮ

V minulých Zážitcích jsem psal o pátrání po nádherné tkané taštičce, které mě dovedlo až do Integrovaného centra pro osoby se zdravotním postižením v **Horní Poustevně** a ve **Šluknově**. Setkání s lidmi, kteří mají mentální hendikep, mě tehdy hluboce zasáhlo a nešlo mi z hlavy. Bezprostřednost těch lidí byla odzbrojující. Jeden by řekl, že ho to vycucne, ale já odtamtud skoro letěl na křídlech neznámé energie. Nedalo mi to, a vrátil jsem se. A bylo to ještě silnější!

O kouzlu přirozeného života

Žít s hendikepem nemusí znamenat žít sám, izolovaně a bez podnětů. Tady to tak opravdu není. Klienti centra žijí ve zcela přirozeném prostředí, které ničím nepřipomíná strohý ústav. Naopak, bydlí v bytech, ve skupinách, chodí nakupovat, jezdí na výlety, pracují v sociálně terapeutických dílnách a své dovednosti sdílejí s veřejností třeba na trzích nebo v otevřených dílnách... Zkrátka – nežijí za plotem, mají denní režim stejný jako většina lidí – chodí do školy nebo do práce (ano, někteří i do zaměstnání mimo centrum), těší se na víkend, slaví narozeniny a svátky, plánují si dovolenou. Jsou prostě obyvateli regionu jako každý jiný. Když to obrátíme, v mnohém jsou vlastně bohatší než někteří z nás – mají své pevné a bezpečné zázemí, vždycky mají kam se vrátit, mají koho požádat o pomoc a nikdy nemusejí být sami. Mají chuť do života, mají motivaci a mají i úctu a uznání těch, kteří s nimi pracují. Jinakost přece není vada – je to výzva hledat jiné cesty, cesty k empatii a toleranci, cesty bez plotů.

Oboustranná terapie

Nojo, řeknete si, ale když setkání s nimi je takové..., a najednou nevíte, jak to popsat. To je totiž tím, že chyba není v nich, ale ve vás. Ve mně byla taky. A pak jsem najednou seděl ve šluknovské vile v sociálně terapeutické dílně a žasl nad zručností zdejších pracantů. Každý pracuje podle svých možností, ale každý něco dělá! Vznikají tu nádherné tkané koberce z recyklovaných materiálů, taštičky, knoflíky, úžasné věci z papíru, svíčky, keramika... A nemyslete si – o zdejším výrobku je takový zájem, že je dílny ani nestačí vyrábět. Tyhle dílny jsou ale jen jakousi výkladní skříní, za níž je obrovská spousta práce související s každodenní péčí v bytech. Zdejší služby mají svrchnovaný smysl, protože v první řadě dodávají motivaci a nabízejí perspektivu. Někteří klienti se dostanou až tak daleko, že žijí ve zcela samostatných bytech, mají své zaměstnání, vztahy – a přitom se mohou kdykoli vrátit. Dozvídám se o paní umístěné do LDN, která už zcela rezignovala a jen ležela – a tady najednou vstává, chodí, zajímá se, žije! Povídám si s paní, která zručně tká, a je to větu od věty přirozenější – jen člověk musí projevit empatii a snahu, jako by vedl rozhovor s někým, jehož jazyku nerozumí. Stačí totiž chvíle, a vy porozumíte. Za chvíli už se smějete, jste dojatí, zlobíte se, jásáte – stejně bez zábran a stejně upřímně jako ti, mezi které jste přišli. Oni si na nic nehrají, nepřetvařují se, řeknou, co si myslí. Ano, je to terapie – jenomže nejen pro ně, ale i pro nás. Pro nás, kteří, přestože máme oči, často nevidíme, přestože máme uši, zhusta neslyšíme, a přestože máme „zdravý rozum“, nepoužíváme ho. Tak pojďte, budeme spolu s nimi hledat cesty bez plotů!

Šikovnost klientů je obdivuhodná

Víte, že...

... se s klienty centra můžete setkat na trzích po regionu, ale také na letních otevřených dílnách, anebo prostě přijít do šluknovské vily nebo do sídla centra v **Horní Poustevně** a být na chvíli součástí některé z dílen? A víte, že se o všech akcích i o běžném životě centra všechno dozvíte na www.ichp.cz?

Šluknovský zámek

Víte, že...

... největší zájem o šluknovský zámek každoročně bývá o posledním červnovém týdnu, kdy se tu konají kostýmované a mnoha akcemi nabitě **Zámecké slavnosti**? Cokoli budete chtít vědět, najdete na www.mesto-sluknov.cz.

Zámecké slavnosti

ŠLUKNOV KŘÍŽEM KRÁŽEM

Mohu-li si vybrat, jedu do **Šluknova** vždycky od **Brtníků**, kolem **Hrazeného**, kunratickými lesy, důstojnými alejemi kolem zamyšlených luk. Právě tudy kdysi přicházel k městu i Anton Drösel, mladý pivovarský tovaryš. Město, které v roce 1730 pravda vypadalo trochu jinak,

připadalo mu pohostinné a vlídné. „Když tady najdu domov a práci, vystavím na támhletem holém vrchu k větší slávě Boží křížovou cestu,“ umínil si tehdy. Že to s ním dopadlo dobře a že své slovo dodržel, je patrné z nádherné a na drobné stavby bohaté křížové cesty, vůbec nejstarší z těch mnohých, co jich ve Výběžku je. Je nově opravena, jednotlivé kapličky svítí do slunného šera stromů, které tu od Antonových dob vyrostly. Getsemanská zahrada, Kristův žalář, grotta svatého Petra, nádherné dřevěné reliéfy, kaple Kalvárie a Božího hrobu – pestrá a epická **křížová cesta** pašijového typu, jejíž projití vám vždycky dodá sílu a je úplně jedno, v co věříte. Staletí lidské víry tu zanechala tak silnou energii, že ji pocítí i totální bezvěrec.

Z náměstí za pomníky lidské víry

Od **Křížového vrchu** sejde dnešní poutník rovnou do srdce města, na náměstí. To bývá vizitkou každého města, jakousi zprávou, co tu návštěvníka nejspíše čeká. Šluknov vysílá zprávu velmi příjemnou – náměstí je nedávno opravené, vydlážděné, příjemný parčík korunuje raně klasicistní kamenná kašna a nádherný barokní **sloup Nejsvětější Trojice**, o kterém se tu a tam dočtete, že je morový, ale nevěřte tomu – byl vysochán v záměru protireformačním, jako významné katolické gesto v kraji, jenž byl ze tří stran obklopen protestantským mořem. O tom ostatně svědčí i křížová cesta, kterou už známe, i další drobné sakrální památky ve městě i v okolí, kterým se v poslední době dostalo fundované rekonstrukce. Šchválně, udělejte si k nim procházku a poznáte při tom vlastně celý Šluknov. Začít můžete v části zvané **Čísařský** na západě města. Na úpatí **Partyzánského vrchu**, který pomalu uhlodává čedičový lom, postavil kdysi sedlák Josef Mautsch z vděčnosti za uzdravení očí svého dítěte kapličku. To se kopec ještě jmenoval Botzen a kaplička **Botzen Kapelle**. Dnes se jí říká Mariánská, je krásně opravená a je od ní nádherný výhled na trasu, kterou se vydáme. Druhé zastavení je kousek nad železniční zastávkou u pěší cesty z **Čísařského** na **Nové Hrabčci** u **Zeckelova kříže**, z něhož ještě nedávno zbýval jen pobořený sokl. Dnes se můžeme zastavit u litinového kříže s postavami Krista, Panny Marie a svatého Jana, křížek je oplocený, a jak tomu bývalo od nepaměti, jsou u něj vysazeny tři lipky. Po Masarykově třídě projdeme středem celého města až na místo, kde naproti zdejšmu kamenictví stojí křížek dnes už zase zářící třemi postavami vymalovanými na plechových siluetách. Na jeho opravu se místní spojili s někdejšími německými Šluknováky. Nevím jak vás, ale mě tahle spojení vážně dojmají – svět ještě není tak špatné místo

pro život. Z Masarykovy třídy se za tratí stane Královská ulice, která vede až do **Království** – další „vladařské“ části Šluknova. Tady nás čekají hned tři památky. Začneme nad Královstvím, kde ukrytá na kraji lesa vzpomíná na dávné doby pašijová **křížová cesta**. Vybudována byla v roce 1859 a zub času a lidská hloupost a lhostejnost na ní zapracovaly věru zdatně. Poslední dobou se ale zase obrozuje. My si všimneme především **kaple Bičování Krista**, jejíž opravou začala dlouhodobá obnova místa, které má v sobě úžasný klid a smíření. Vrátime se do Království a u **kostela sv. Vavřince** najdeme další novotou zářící **kapli**, tentokrát zasvěcenou **Panně Marii Bolestné**. O něco dále na východ, ve stráni napravo, choulí se ještě – už zase bělostná a zářící – **kaple sv. Trojice**. Před ní je nově upraveno i posezení. Odtud se na Království dívali poutníci, zastavovala se tu procesí, poklekali tu koledníci – tak tu na chvíli zavřete oči a třeba uslyšíte jejich tiché modlitby. Až je zase otevřete, zakryje vám horizont velbejný **Jitrovník**. Je tu hezky. A klid.

Zámek v náručí parku

Prvorepublikové interiéry zámku

Už je ale načase vrátit se do středu Šluknova. Tady nás už netrpělivě vyhlíží hlavní turistický magnet a chlouba města – šluknovský zámek, vystavěný ve stylu saské renesance, která je typická pro nevelkou oblast na pomezí Saska a Česka. Už jsem vám v Zážítcích několikrát vyprávěl o velkém požáru v roce 1986, který stavbu zle poničil, a vyznával se z obdivu k mistrům řemeslníkům, kteří i dnes dokážou vyrobit nádherné kazetové stropy, zdobné zárubně dveří nebo intarzované podlahy, že byste jen stěží uvěřili, z jakých trosek zámek povstal. Zámek je obklopen utěšeným parkem zdobeným nádhernými stromy pamětníky, růžovou zahradou a labutím jezírkem, můstky a cestičkami... A ze všech zákoutí je, pokaždé trochu jinak, vidět dominantní budova zámku. Ten je mimochodem otevřený celý rok a provedou vás tu, i když přijdete jen dva! Říká se, že všechno zlé je k něčemu dobré, a platí to i tady. Pod novým zámeckým krovem totiž vznikl nádherný prostor – rozlehlá púda, která mě ohromí, kdykoli na ni vystoupám. Nechte se sem zavést, i když tu zrovna nebude probíhat koncert, divadlo nebo nějaká z četných dalších akcí. Je to zážitek, fakt. To jsme ale začali odshora. V přízemí zámku najdete dvě velmi příjemné místnosti. Jednak výbornou cukrárnu mistra cukráře Františka Dlaska a potom velmi dobré Informační centrum (také s celoročním provozem) s vlídnými a erudovanými dívkami, které vám poradí ve všem, co vám v souvislosti se Šluknovem a okolím není jasné. Taky vám prodají vstupenku a vyšlápnou s vámi schody do prvního patra s historickou expozicí i do patra druhého, kde vás potěší zbrusu nová expozice přibližující život a dobu Ervína Leopolda hraběte z Nostic-Rienecku, prvorepublikového majitele zámku. Projdete jeho soukromou pracovnou, toaletním pokojem, šatnou, ložnicí, „fajnovým“ pokojem a nahlédnete i do pokoje dětského, konkrétně dívčího pokojíku Ervínovy dcery Amálie. Když jsem tímhle novým prohlídkovým okruhem šel poprvé, uvědomil jsem si, že si najednou dokážu docela dobře představit, že bych na takovém zámku žil. Ten vhléd do soukromí je opravdu přirozený a citlivě vystavěný.

Kaple sv. Trojice v Království

Skrytý skvost

Až se půjdete podívat k městskému kostelu sv. Václava, pátrejte trochu kolem něj. Jistě se vám podaří najít pozůstatek hradeb, konkrétně nevysokou kamennou branku ve zbytku zdi. Chvilku se namáhejte a zkuste přijít na to, k čemu sloužila. Nějaké nápady? Dobrá, prozradím to. Jde o morovou branku, kterou pohřbívali v maskách s dlouhými zobany (mimochodem vycpanými vonným kořením) vynášeli oběti černé smrti. A že těch morových ran v 16. a 17. století Šluknov postihlo...

Křížová cesta

Děčínský zámek

Praktické informace

Cokoli nevíte, hledejte na www.idecin.cz nebo na www.facebook.com/decinproturisty.

Nejfrekventovanější cyklostezka v ČR

Na Labské stezce

300 m

Nejhlubší pískovcový kaňon v Evropě

DĚČÍN, MĚSTO POHYBU ZASLÍBENÉ

O Děčíně si v Zázitcích povídáme pravidelně a vy už dobře znáte jeho největší magnety. Víte o v mnohém jedinečné **zoologické zahradě**, o její expozici **Rajské ostrovy**, o **zámku** a **zámeckých zahradách**, o přátelské atmosféře města a vstřícnosti lidí, kteří tu žijí. Děčín ale nabízí daleko víc. Věděli jste například, že je to skvělé místo pro milovníky pohybu, adrenalinu, sportu, dobrodružství a nečekaných překvapení? Ne? Tak sledujte...

Na kole, raftu i v lezečkách

Jste „outdoorový“ typ? Hm, tak to vás varuju – týden vám nebude stačit. **Děčín** nabízí, nač si vzpomenete. Cyklistika? Otevírají se vám hned tři páteřní cyklostezky – **Labská**, klidně ubíhající skalnatým kaňonem řeky, **Ploučnická**, klikatící se kolem neklidné říčky, i **Krušnohorská**, šplhající na hřebec nádherně srovnalých a zadumaných hor. A k tomu další úchvatné trasy do skal Českého i Saského Švýcarska, na stolovou horu **Děčínského Sněžníku**, a to včetně endurových terénů... Že jste spíše vodní tvorové? Zkuste **raft**. Nikdy byste neřekli, jak strhující zážitek to je! Obklopeni skalními velikány, v náručí labského proudu, kolem vás rostou skály až do nebe, pokukují na vás bobří a kormoráni... Raft se dá půjčit v Děčíně a vrátit v **Hřensku** nebo třeba až někde v Sasku – jak je ctěná libost! Okolí Děčína nabízí i nespočetná místa pro opravdu vrcholný adrenalin – pískovcové **horolezení**, **bouldering**, **volné lezení**, co si umyslíte. Terény v **Labském kaňonu** a v oblasti **Rájeckých**, **Ostrovských skal** a **Tiských stěn** jsou pro zasvěcené naprostými legendami. Vy si ale můžete lezení užít, přestože o něm dohromady nic nevíte, a dokonce jste to třeba ani nikdy nezkusili. V perfektním a bezpečném jištění, po kolmé stěně a ještě ke všemu přímo v srdci města, na **Pastýřské stěně** naproti děčínskému zámku! Tady už několik let přivádí turisty k nadšení jediná **městská via ferrata**, tedy zajištěná cesta, v Česku. Ač starý závratář, zmužile jsem to zkusil a mohu podat jásavou zprávu o opravdu jedinečném zážitku. Vypůjčíte si vybavení a vydáte se po některé z **patnácti výstupových cest**, užijete si schody, zábradlí, stupačky, chyty, visutý most, neustále jištění karabinou připnutou k fixnímu lanu. Nezdá se to, ale zvládnou to i větší děti!

Nordic walking nad městem

Jedním z neefektivnějších aerobních pohybů je rychlá chůze. Děčín a jeho okolí jsou doslova prošpikovány turistickými značkami, jejichž dobrodřiním se dostanete skoro všude a vždycky je to senzační zážitek. Osobně doporučuju zkusit to s nordicwalkingovými holemi. Píšu o tom na jiném místě, teď je podstatné zdůraznit, že Děčín je nově vybaven skvělými **nordic walking trasami** šňezujícími sem a tam rozsáhlým temenem Pastýřské stěny, převážně v lesních terénech s vyhlídkami, na které nezapomenete. Plánek tras si vyžádejte v Informačním středisku (na vlakovém nádraží nebo v budově městské knihovny), kde vás nasměrují i k východišti značených tras. Děčín je zkrátka město pro aktivní lidi – a je úplně jedno, jestli jsou tu doma, nebo jsou vítanými hosty.

ROVNÝMA NOHAMA DO ZÁŽITKŮ

KEMP DĚČÍN

Tak – a teď si představte, že žádnou z děčínských aktivit nemusíte složitě a dopředu plánovat. Prostě přijedete, vyberete si, co vás právě osloví, a o ostatní se postará **Cestovní kancelář Enthusia**. Tak například vás ubytuje ve svém kempu. **Kemp Děčín** je situován v centru města, na břehu Labe, přímo na cyklostezce. Je ovšem přátelský nejen k cyklistům – najdete tu až nečekaný komfort a dostatečné zázemí od **sociálních zařízení přes místa k posezení, kuchyňku s pračkou, dětský koutek, wi-fi zdarma, občerstvení, úschovnu kol po snídaňový servis**. Na recepci vám ochotně poradí a nabídnou i další „enthusiastické“ služby. Třeba skvěle vybavenou **půjčovnu** s nabídkou **trekových, horských i elektrokol** (dokonce i **dvojkol!**), dětských vozíků, sedaček... Půjčíte vám tu i **ferratové sety** a dokonce vám na městskou via ferratu (i na ostatní v okolí) nabídnou i **průvodce**. Zařídí už zmíněný **výlet na raftu**, navíc kombinovaný s návratem na kole. Můžete se jimi nechat **provést po městě** i zámku, udělat si **výlet lodí** – a pokračovat dál na půjčeném kole... Tady prostě jenom řeknete, nač máte náladu, a oni už se o všechno postarají. A nemusíte být sami – rádi tu uspokojí i potřeby a nápady firem nebo škol.

Nekonečná zábava ve vodním ráji i na hřišti

Praktické informace

Abyste si udělali dokonalou představu o všech možnostech, prozkoumejte nabídku Enthusie na stránkách www.enthusia.cz a pak si nanečisto projděte vodní radovánky na www.aquaparkdecin.cz.

Vyplavte adrenalin ve vodním světě

Doslova pár kroků od kempu na vás čeká **Aquapark Děčín**. Je atypický, protože plnohodnotnou možnost aktivit uvnitř i venku nabízí jen málo podobných zařízení. Celý areál stojí v podstatě na **termálních pramenech**, takže o teplotu vody vážně nemusíte mít strach – v létě je jako kafe a v zimě, když plavete třeba **divokou řekou**, která vede zevnitř ven, mezi zasněženými trávníky... Venkovní **25m bazén** funguje také celý rok a zaplavat si za mrazu ve vodě 27 °C teplé je prostě paráda! Samozřejmostí jsou **tobogany** (mají tu tři), **vířivky, masážní trysky, bazény a koutky pro děti, sauny a solária**. Venku najdete dostatek ploch pro slunění a navíc – jsme přece ve městě pohybu – dvě **beachvolejbalová**, dvě **streetballová** a **nohejbalové hřiště**. Pro děti je zase venkovní areálů připravený **koutek s velkým pískovištěm**. Je tu i komfortní **ubytovna** se sociálním zařízením na pokojích. Co je ovšem úplná paráda, to je **potápěčský bazén**, hluboký až 6 metrů. V létě tu probíhá výcvik **potápění a freedivingu**, takže nabídka adrenalinových zážitků Děčína je ještě o něco bohatší. A mezi námi, dívat se na kajakáře, jak na venkovním bazénu trénují eskymáky..., kde jinde to uvidíte? Máte chuť si **zaplavat večer**? Proč by ne. Vedle už zmíněné pětadvacítky tu mají ještě **venkovní padesátku** a nadto **bazén vodních atrakcí**. Takhle vám to řeknu – jestli se tu bude někdo nudit, ať mi napíše a já si ho vyfotím do památníčku!

150
m

Největší komplex via ferrat v ČR

Výhled ze Středního vrchu

Skryté skvosty

*Ony celé Lužické hory jsou tak trochu skrytým skvostem, já vás ale navedu na temeno kopce **Herdstein**. Když sejdete do sedla pod Střední vrch, odbočuje tu doprava lesní cesta. Po té se dostanete až na jmenovaný vrchol, ze kterého je výhled do údolí Kamenice, v němž se skrývá druhý skvost – **Pustý zámek** (tam se zase dostanete od rozcestníku nad Riedlovou jeskyní). Nad řekou se zdvihá úchvatná stěna spletená z mohutných prutů čediče, nahoře pak čeká zřícenina hradu **Fredewald** a samotný vrchol s dalšími nádhernými výhledy.*

KOLEM PRYSKU, BRÁNY LUŽICKÝCH HOR

Už velmi dlouho mám chuť představit vám nádherné území, které se dotýká **Českosaského Švýcarska** i **Českého Nizozemí**, prolíná se s nimi a doplňuje je do půvabné trojhraté koruny. Jsou to **Lužické hory**, které málokterý člověk dokáže správně umístit na slepou mapu. Ani turisté ještě tyhle svérázné hory příliš neobjevili, takže je to ideální region k toulkám a potulkám, výletům a objevitelským výpravám. První obcí Lužických hor, brána z pohledu od Českosaského Švýcarska, je **Prysk**. Její jméno svědčí o tom, že leží v místě prýšticího pramene, který napájí potok vinoucí se oběma částmi Prysku, Dolním i Horním, jako blankytná nitka. Pojdme tedy poznávání Lužických hor na stránkách Zázitků začít právě v Prysku a jeho okolí.

Po stezkách starých i nových

Lužické hory nejsou rozsáhlé ani nemají kdovíjak vysoké vrcholy – ten nejvyšší, **Luž**, tyčí se pouhých 793 metrů nad hladinu moře. Na severu jsou jejich součástí ještě menší, ale stejně krásné **Žitavské hory**. Největší devízou těchto zvlněných krajiny je její malebnost. Zalesněné vršky často završené skalnatými suky, pěkná údolí řek a potoků, prosté šperky lidové architektury, rozmařilé pohorské louky, pospolitost pískovce, znělce, žuly a čediče... A právě Prysk je do těchto hor vlídnou branou.

Nemyslete si, není to jen tak ledasjaká dědina, je to Vesnice roku 2016 Libereckého kraje, a v téměř roce dokonce druhá nejkrásnější vesnice celého Česka! No jasně, řeknete si, to dělá to okolí. Zdaleka nejen to. Ono mít krásné okolí a dokázat se jím pochlubit bývají dvě různé věci. A Pryští svou obec milují a dávají to velmi viditelně najevo. Tak například obnovují staré cesty a vytyčují nové. Do vsi samotné se dostanete z **České Kamenice** historickou stezkou vedoucí mimo frekventovanou silnici a nazvanou podle někdejšího majitele papírny, kolem níž procházela – **Fuchsova**. Na ni navazuje ojedinělá vesnická **Meixnerova pohybová stezka**. Ta má své jméno po zdejším kronikáři, učiteli a zeměznalci, spojuje **Dolní a Horní**

Prysk a má jedenáct zastavení, z nichž mnohá mají charakter cvičebních a herních míst, a jsou na ní i obnovené historické

altánky. A to ještě není všem stezkám konec! Prysk totiž obkružuje opravdu spektakulární **Riedlův okruh**, na který se za chvíli vydáme. I s odbočkami je desetikilometrový a ujde ho i tříleté dítě. Turistické svazy o něj zatím neprojeví zájem, a tak si ho vesnice proznačila sama a vás díky tomu povede červený kruh. (Značení je ve směru proti chodu hodinových ručiček, tak ten směr přijmete za svůj.)

Třikrát nahoru a dolů

Kolem místního hřbitůvku a po první z krásných luk nás značka vede do lesa prokládaného nesčetnými pískovcovými skálami a skalkami. (Mimochoodem, v okolí Prysku je vytyčeno 50 lezeckých cest obtížnosti 3–7 a brzy bude k máni i průvodce po nich.) Zanedlouho jsme u krásného lesního křížku a také u první odbočky k **Lipovému vrchu**. Tedy on, navzdory svému názvu, je spíše bukový. Skoro až magické kruhové srocní buků na samém vrcholku je místem velmi působivým a rozhled odtud je prvním dokladem tvrzení, že Lužické hory jsou malebné. Úvozovou cestou sejdem zase do Prysku, nenecháme se zmást pokynem následovat nějaký čas zelenou, neboť ve skutečnosti (po přeznačení) je to značka žlutá, a pokračujeme... Tedy, ještě než odbočíme mezi ploty, nedá nám to a uděláme si dvousetmetrovou odbočku k opravdu nádhernému **kostelu svatých Petra a Pavla**. Je to totiž barokní skvost z dílny Petra Pavla Columbianiho. Kostel svítí do dálky novou fasádou a opodál stojící zvonice jakbysmet. Hned naproti je navíc koupaliště s dětským hřištěm a občerstvením, takže pauza může být i delší... Ale zpět na okruh. Teď nás čeká první ze dvou zlatých hřebů – **Ovčácký vrch**. Vystoupáme k němu cestou, o níž se tu a tam dělíme se stády, takže tu bývá bahno. Zastavit se na okraji louky, která se pozvolna zdvihá, aby byla korunována čupřinou buků a javorů, to je jako ocitnout se rovnýma nohama v ráji. Ten pohled nezapomenete. Kamenný taras, lesy lemující lučinu, vzdálený horizont kudrnatých kopců... Půvab sám.

Chvála Středního vrchu

Okruh nás pak dovede, pořád třesknutě krásnou přírodou, k odbočce na **Střední vrch**. Opovažte se jí minout! Přes mokřadovou louku dojdeme lesem k majestátní čedičové stěně se zastřešeným odpočívadlem a pak se jako kamzíci vylpíme po uzožké klikaté a kamenité stezičce na vrchol skalního suku, holého jako hlava starého muže. Ten rozhled bere dech. Nemí zapotřebí žádné rozhledny, naopak, vy se tu prosím cítíte nádherně, stejně jako první turisté někdy před dvěma sty lety. Kovové tabulky vás zorientují ve jménech okolních kopců. Vidíte **Klíč**, **Ovčácký vrch** zдалky, **Studenec**, **Břidličný vrch**, **Zlatý vrch**, **Kamenický vrch**, **Růžák**, **České středohoří**, **saské stolové hory**... Nebude se vám odtud chtít. Cestou dolů nás pak ještě čeká **Riedlova jeskyně**, přesněji podzemní lom na pískovec vytesaný do skály na pozemku Ernsta Riedla, který dal okruhu jméno. Dovnitř se nesmí, žije tu kolonie netopýrů, takže si členitý prostor prohlédnete jen ve sporém světle skrze mříž. A pak už jsme zpět v Prysku. A už víme, že Lužické hory jsou krásné a návykové.

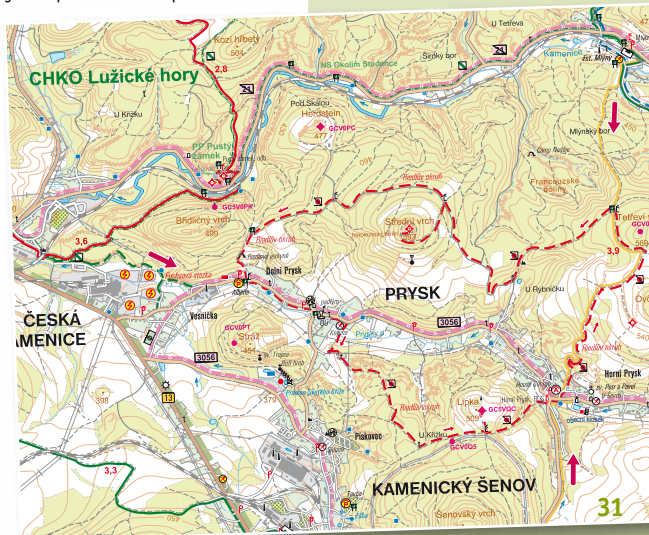
Lidová architektura

Praktické informace

Co nevíte, hledejte na www.prysk.cz. Krom jiného tu najdete i mapku všech tří zmiňovaných stezek.

Výhled z Ovčáckého vrchu

Přívoz na Labi

Víte, že...

... je možné zakoupit celodenní jízdenku **REGIONet Labe-Elbe**? Ta platí v celém Ústeckém kraji a na německé straně v oblasti působnosti společnosti **Verkehrsverbund Oberelbe** (koupíte ji ale výhradně v Česku!). Platí vždy jeden den ve vlacích, autobusech, na téměř všech přívozech a v tramvajích v uvedených oblastech. Můžete se jí prokázat při jízdě do Dráždan, Mostu, Ústí, Děčna, Teplic, Pirny nebo do Mišně. A na tramvaj **Kirnitzschalbahn** máte 50% a na výletní loď 10% slevu!

BEZSTAROSTNÉ TOULKY ČESKOSASKÝM ŠVÝCARSKEM

Kdo by v téhle době ještě vnímal hranice jako překážku – krása je přece jenom jedna. No, možná byste se divili. Pořád jsou tu jisté obavy z orientace v cizojazyčném prostředí. Věřte, že jsou zbytečné. Značení je logické – a pohyb v terénu? Nejrůznější dopravní prostředky OVPS (Hornolabské dopravní společnosti Pirna-Sebnitz) vás zavezou skoro kamkoli na saské straně a poslední léta čím dál více pronikají i do Čech. Hranice už je vážně jen čára na mapě.

Po souši i po vodě, do skal i roklí

Vážně vám úplně stačí, když se dopravíte do **Bad Schandau**, **Sebnitze**, **Königsteinu** nebo **Pirny** a pak zapíchnete prst do mapy. Hustá síť železničních, autobusových, turistických a cyklobusových linek vás doveze téměř kamkoli a už cestou neodlepíte oči od skla, protože zdejší krajina je úchvatná doslova na každém metru. Systém je velmi chytré vymyšlený – představte si autobusy, které ve všední dny vozí děti do školy a lidi do práce, a jakmile nastane víkend nebo nějaký svátek, převléknou se do svátečního a stanou se z nich **Wanderbusy**, které lidem z celé Evropy pyšně ukazují, co všechno je v Saském Švýcarsku k vidění. Můžete se s nimi podívat třeba k nejstaršímu turistickému mostu v Evropě, na úchvatnou skalní baštu **Bastei**, do půvabného **Hinterhermsdorfu** s „lodičkovými“ soutěskami **Obere Schleuse**, do muzea umělých květin v **Sebnitzu**... A máte-li s sebou kolo, zase to není problém – čeká vás sedm linek **cyklobusů (Fahrradbus)**. O všech sezónních víkendech se tak můžete nechat vyvézt, co nejvýše to jde, a pak hodiny sjíždět nádhernou krajinou skal, luk a lesů. Anebo jinak – je tu přece Labe, to velebné a mohutné Labe, tak proč jezdit jen po silnicích? Malá výletní loď OVPS vás nalodí a nechá vás vnímat krásu Labského kaňonu mezi **Bad Schandau**, **Schmilkou** a **Hřenskem** – a ve kterém přístavišti chcete, můžete vystoupit a být svými pány. Každá stanice je totiž skvělým výchozím bodem k příjemnému putování po obou březích řeky.

Na stolové hory i do Tiských stěn

Dvě autobusové linky bych vám ale přece jen rád doporučil obzvláště důrazně. Ta první slyší na jméno **Steine-Linie**, má číslo **244** a od dubna do října vás víkend co víkend dovezde ke slavným saským stolovým horám – a to nejen k těm nejproslulejším, jakými jsou **Pfaffenstein**, **Papststein**, **Zschirne** i **Königstein**, ale i k těm méně známým, třeba pod **Kleinhennersdorfer Stein** s několika jeskyněmi nebo (a tady zdvímám prst a říkám – pozor – další neobjevený skvost!) nádherný a divoký **Gohrisch**, na jehož vrchol vystoupáte po strmých žebřících, i k turistickým stezkám vedoucím na atraktivní vyhlídkové vrcholky **Katzstein** nebo **Kohlbornstein**. Linka **217** se zase jmenuje **Tisá-Linie**, čímž je jasně dána její přeshraničnost. Němečtí turisté se s ní dostanou z Pirny do Tisé, k jednomu z nejkrásnějších skalních měst na planetě (o to se budu do krve bít), a na Sněžník s nejvyšší šachovou figurkou na světě – věží zdejší rozhledny, české turisty zase autobusy dovezou do údolí říčky Biela k ohromujícím Herkulovým sloupům a dál, až pod pevnostní horu Königstein (o té čtěte na str. 47). Většina spojů této linky má navíc charakter cyklobusu. (Jen pozor, máte-li elektrokola, musí vás být alespoň pět a musíte si o transport předem zažádat na pirna@ovps.de.)

Žlutá dáma v srdci skal

Kuhstall

Největší atrakcí OVPS ale byla, je a určitě i bude „stará slečna na kolejích“, jak jí Sasové něžně říkají, tramvaj, která vás zaveze doprostřed skal, přímo do srdce národního parku Saské Švýcarsko. Tramvaj už jste určitě jeli, ale do skal? Důstojné žluté vozy **Kirnitzschalbahn** vyjíždějí z **Bad Schandau** a sledují romantickou říčku **Křinici** líbezným údolím,

lesy a loukami až k **Lichtenhainkému vodopádu**. A tak to v tomhle údolí chodí už od roku 1898! Však také některé vozy mají už značnou historickou hodnotu – ty vyjíždějí jen o slavnostech a svátcích. Vy se nejspíše svezete novým vozem, který při každém zavření dveří vlídně zabzučí a brzy vám dopřeje výhledy velmi netramvajové. Vystoupit můžete kdekoli – ze všech stanic vedou do lesů a skal turistické trasy s přehledným značením. Určitě si ale nenechte ujít „saskou Pravčickou“ – podivuhodný **Kuhstall**, skalní bránu nesoucí obrovský kamenný masiv, na který se dá vystoupat po uzounkých „schodech do nebe“. Ať shora, nebo z plata za branou, vždycky vás čekají daleké výhledy na protější skalní hřebeny. Kolem Kuhstallu se dá bloumat hodiny. Jsou tu zákoutí a skalní pukliny, slavný **Schneiderloch** – jeskyně ústící do skalní stěny, je tu ale také příjemná restaurace, a kdo chce, může se odtud vrátit k tramvaji a jet zase k Labi. Od konečné stanice tramvaje na Kuhstall a zpět je to slabých pět kilometrů, to ujdou i mrňousové.

Praktické informace

Veškeré varianty výletů, jízdní řády i ceníky, všechno najdete na www.ovps.de nebo www.vvo-online.de (ty jsou i česky), cyklobusy pak na www.ovps.de/Verkehrsmittel/Bus/Fahrradbus/470/.

Wanderbus

Tajný tip

Každý poslední víkend v červenci jezdím tramvaj na letní Křinické slavnosti. Všechno o nich najdete na www.drazdany.info/krinicke-slavnosti. Uvidíme se tam?

KDE PRAMENÍ ŽIVÉ PIVO

Pivovar Falkenštejn na Křínickém náměstí v Krásné Lípě má už dávno za sebou léta učednická. Je z něj dospělý a zcela výjimečný podnik, ve kterém je radost posedět. Pivo, které tu vaří, patří – alespoň podle mého gusta – k nejlepším v Česku. A přece tu neusínají na vavřínech a rostou. A to zcela zásadně. V průběhu sezony 2017 bude už pivovar „dvoudomý“ a bude tvořit celou polovinu západní strany krásnolipského náměstí.

Ať se chystáte kamkoli, Falkenštejn osvěží spolehlivě

Praktické informace

Pro skupiny od čtyř osob tu nabízíme prohlídky pivovaru se sládkem spojené s degustací. Je ale třeba objednat se předem na telefonu +420 605 271 835 nebo na mailu piju@pivovarfalkenstejn.cz.

**FALKEN
STEJN**

Falkenštejn roste

Přiu tuhle oslavu zdejšího piva tak trochu ve snách, protože v době, kdy klapu do klávesnice, je rekonstrukce druhého pivovarského domu teprve v běhu. Až ale v sezoně zavítáte do Krásné Lípy, najdete tu v původní budově restauraci se zvětšenou kapacitou a v nových prostorách z ulice přes sklo nahlédnutelnou pivovarskou technologii včetně blyštivých nerezových varen. Na ty ostatně budete mít výhled i z restaurace samotné. K tomu všemu už bude fungovat i Pivovarský penzion, takže zaskoč-li vás jedinečná chuť piva Falkenštejn, budete moci bez zábran ochutnat celé portfolio a nechat si pak o něm o patro výš zdát. Na čepu tu mají klasické ležáky 11° světlý a 12° polotmavý – skvěle vychmelené, lahodně nahořklé, s omamnou jiskrou (a ten říz... jako křen!) – a dále tmavý speciál 14° – útěšně hořko-sladký s lehounkými tóny kávy – a konečně svrchně kvašený „ale“ s lehkými ovocnými tóny a příjemnou hořkostí. Ostatně, ochutnejte sami, ta piva jsou extratřída – prostě živé pivo z Českého Švýcarska. K tomu pravidelné sezonní speciály, takže nudit se tu nebudete při sebečastější návštěvě. I kuchyně je přizpůsobena pivu – dáte si tu skvělý guláš nebo třeba pomalu pečený bůček, kuřecí paličky, zvěřinovou klobásu nebo výbornou kachnu a na závěr klasické sudetské tvaroháče.

Start i cíl nádherných výletů

Pivovar Falkenštejn je ale něčím daleko více. Odtud, posilnění, vyrařejší lidé na výlety, sem, okouzlení krajinou, směřují jako do životadárné oázy. Tady se dá nasednout na kolo a vyrazit nádhernou Křínickou cyklostezkou po stopách vody do Saska, až k ústí říčky do Labe. Odtud je možné vydat se v pevné obuvi po Köglerově stezce a prochodit celou východní část národního parku České Švýcarsko. Je to i ideální start pro objevování tajuplného Českého Nizozemí nebo Lužických hor. Prostě takový malý pupek světa. A ještě něčím pivovar městu je – přirozeným společenským centrem. Odehrávají se tu nejrůznější akce, cestovatelská povídání, besedy, koncerty... Pro mě osobně je nejdůležitější, že se tu vždycky cítím vítaným hostem, že si mě tu hledí, usmějí se na mě, slovo prohodí a pak už mě svým pivem jen a jen rozmazluje. A to, bohužel, není zase tak běžné.

Pivovar na náměstí

VÝCHODNÍ BRÁNA DO ČESKÉHO ŠVÝCARSKA

Krásná Lípa. Město, které za posledních patnáct let doslova rozkvetlo a dělá teď skutečně čest svému jménu. Navíc jde o úžasně strategické místo – dá se odtud snadno dosáhnout na všechno, co je na Děčínsku a Šluknovsku zajímavé. Prostě – ideální základna pro dovolenou.

Město k odpočinku stvořené

Krásná Lípa ale není jen skvělým východištěm na toulky krajinou, je to i místo, kde si můžete užít mnohé radosti – a nezáleží na tom, chcete-li lenořit, nebo být třesknutě aktivní. O leccems už jste si přečetli na jiných stránkách – třeba o jubilujícím **Domu Českého Švýcarska** s interaktivní expozicí i **Informačním střediskem** nebo tady hned vedle o **pivovaru Falkenštejn**. Kromě příjemných architektonických procházek po městě za jedinečnými vilami (třeba největší funkcionalistickou vilou v Česku nesoucí jméno továrníka **Palmeho** nebo neorenesanční **Hielleho vilou**) můžete klidně brouzdat rozsáhlým **městským lesoparkem**, obdivovat skvosty lidové architektury – typické podstávkové domy v **Kamenné Horce** nad městem, vydat se městskými ulicemi po stopách zdejšího rodáka malíře **Augusta Frinda** (průvodcem vás zdarma vybaví v Informačním středisku)... Na milovníky říznějšího pohybu čeká dobře vybavený **Sportovní areál Českého Švýcarska** s celoročním provozem, který nabízí kryté víceúčelové hřiště, tělocvičnu, venkovní kurty a hřiště, hernu na stolní tenis, lezeckou stěnu, beachvolejbalové hřiště, minigolf, dětské eldorádo s lanovkou, trampolínou, hradem a prolézačkami...

Krásnolipsko a jeho půvaby

Okolí Krásné Lípy je také krásné – a je úplně jedno, kterým směrem se vydáte. Tady jsou mé tipy. **Köglerova naučná stezka** – 23 km dlouhý okruh se čtyřicetkou informačních zastavení vás zavede až na území národního parku České Švýcarsko, vystoupáte na vrchol Vlčí hory a ještě výš, až na proslavenou vyhlídkovou plošinu zdejší rozhledny s opravdu nebyvalým panoramatickým výhledem... Projedete zkrátka celé severní Krásnolipsko a pochopíte duši krajiny. **Kyjovské údolí**. Nádherný a idylický kaňon říčky Křínice, kolem které pohodlně dojdete až k **Turistickému mostu** anebo ještě dál, třeba až do Saska. **Sněžná**. Tahle severní část

Krásné Lípy vás ohromí jedním z nejfotogeničtějších míst celého okolí – barokní **kapličkou Nejsvětější Trojice** pod mohutnou lípou se siluetou Vlčí hory na obzoru. Odtud pak sejdete idylickou cestou k pozoruhodnému poutnímu místu, **kostelu Panny Marie Sněžné**, a vydáte-li se dál, po červené směrem na Krásný Buk, povedou vás od Grohmannova kříže směrovky k arboretu v soukromé zahradě pana Fritscheho, které je celoročně volně přístupné. Na jaře vám tu vyrazí dech květy osypané rododendrony, v létě záplava lilí a rybníčky s lekníny, na podzim neskutečná paleta barev. **Karlova výšina**. Vydáte-li se kousek po Köglerově stezce a na rozcestí Nad Vápenkou odbočíte na žlutou, čeká vás krátký výstup na **Široký vrch** kolem **Kočičí a Dračí skály** až na Karlovu výšinu s **Karlovou vyhlídkou**.

To si vážně dopřejte – pohled odtud na lesy Českého Švýcarska je vskutku jedinečný. Žlutá tu tvoří okruh, takže se zase pohodlně vrátíte zpět do města, které vám prostě nemůže nepřirůst k srdci.

Z Křínického náměstí je to kousek do sportovního areálu

Víte, že...

... můžete v Krásné Lípě zažít **Kulturní léto**? Série koncertů a zajímavých akcí probíhá po celé prázdniny, týden co týden je tu připraven atraktivní program, ve kterém si každý najde to svoje. Více na www.krasnalipa.cz.

Kaple Panny Marie Karmelské ve Vlčí Hoře

Usedlost Na Stodolci

ZPOD STUDENCE NA STODOLEC

Tadeáš Haenke, od jehož smrti
uplyne 31. 10. 2017 200 let

Praktické informace

Všechno o usedlosti hledejte
na www.nastodolci.cz,
na Facebooku hledejte
„Penzion Na Stodolci“.

Když už tak hledáme ty skryté skvosty, mám pro vás nádhernou cestu, kterou málokdo zná. Je nově vyznačena zelenou turistickou značkou a vede do podivuhodného kraje pod **Studencem**. Já osobně jsem na ní lehce závislý, a to z mnoha důvodů, které průběžně ozřejmím. Třeba budete mé nadšení sdílet. Takže – už na počátku těhle cesty je dům hodný pozornosti. Nevím, jakou máte zkušenost s muzei na malých městech, já vynikající. Většinou jsou to nadšenci opečovávané, neokázalé, ale veskrze půvabné expozice. Na náměstí v **Chříbské** takové muzeum je. Je zasvěceno zdejšímu rodákovi **Tadeáši Haenkemu**. Byl jedním z předchůdců Jára Cimrmana, ale byl skutečný – botanik, lékař, etnograf, kartograf, cestovatel, objevitel – třeba leknínu viktorie královské nebo střelného prachu z chilského ledku. Procestoval svět a dodnes se po něm jmenuje ulice v bolivijské Cochabambě... Prostě vážně fascinující chlapík. A na náměstí před muzeem začíná zelená nit naší cesty.

Nejkrásnější loukou do Pavlina údolí

Půjdeme proti proudu času, do **Dolní Chříbské**. Značka nás brzy odvede ze silnice do uličky souběžné s tokem Chříbské Kamenice. Jako kouzlem se ocitáme ve světě domkářů, tkalců, přadláků... Nádherné podstávkové domky, jeden vedle druhého. Cesta nás dovede k **Usedlosti Na Stodolci**. To je další důvod, proč tuhle cestu tak často vyhledávám, ale o tom až za chvíli. Teď nás čeká louka. A ne ledasjaká – dost možná nejkrásnější v celém Českém Švýcarsku. Navíc je kouzelná. Nejen svou malebností, ale i tím, že je branou do kraje, který má zcela jedinečnou atmosféru. Louky, lesy a dědiny pod vrchem Studencem jsou jiné než krajina, která je obklopuje. Ještě to nejsou Lužické hory, a už to není České Švýcarsko. Zádumčivost, melancholie a zajímavá krása těch míst ve vás zůstane, jako zůstala ve mně. Brzy nás polkne les, jímž pohodlnou cestou projdeme až do obce

Studený. Tady žijí nelhostejní a aktivní lidé sdružení ve **Spolku pod Studencem**, kteří z bývalé hasičárny zbudovali informační středisko a sami tu radí turistům. Přilehlé parkoviště vyštafirovali informačními cedulemi včetně plánu **Zážitkové trasy obcí a okolím**. Ta vede nádhernými lukami kolem **Lehmannových pomníčků** padlým v rakousko-pruské bitvě pod Studencem z roku 1757, míjí **Austenův kříž** s obrazem sv. archanděla Gabriela, padá do Hluboké rokle s úchvatnou lesní **Mariánskou kaplí** a přes **Lipnici**, kolem smírčího kříže podél potoka, dovede nás až do utěšeného a nádherného **Pavlina údolí** (tady to můžete otočit zpátky do Studeného a cestu si zkrátit), k **Pavlinu jezírku**, **Rusalčině jeskyni**, do **Jetřichovic**, málo známou **Tesanou cestou** vzhůru do **Rynartic** a zase dolů, do údolí a kolem barokní **Johnovy kaple** zpět do Studeného. Dojmy z téhle cesty sotva poberete. Ale to už nás vyhlíží Usedlost Na Stodolci. Tam budeme mít v nohách nějakých 18 (či 12) km, čili chuť k jídlu bude...

Oáza, kde vás rozmazlí

Když si chci udělat opravdu dobře, a to já chci často, jdu na Stodolec. Tahle usedlost je doslovná oáza pro tělo i duši. Vážně, nepřeháním. Je tu velká stodola, ve které je příjemná **kavárna**, s kávou se dá sedět uvnitř i venku na loučce s výhledem do krajiny, je tu **krámk s regionálními potravinami**, právě s těmi, z nichž vám kuchaři o kousek dál udělají pomyslení, konají se tu **koncerty**, hraje **divadlo**... Běhají tu domácí zvířata, hrají si tu děti, některé jezdí na koni... Venkovská idyla. Srdcem usedlosti je ovšem **penzion s restaurací**. Spí se tu božsky. Příznám se,

že nemám rád penziony, které se tváří jako pěťhvězdičkový hotel, ale zase si potrpím na základní komfort. A tady mi jaktěživo nic nechybělo. Ano, napínám vás, zdejší klenot, totiž restauraci, si nechávám nakonec. Kdykoli se tu zastavím, jsem ukojen, málokdy se dokážu nepřejíst. Upřímně řečeno, mohou za to zdejší **lívance tří chutí**. To kdo nejedl, nežil. Problém je v tom, že jimi zakončím každou návštěvu, počítaje v to i legendární **martinskou husu**, kterou tu dělají, no – hoňte mě po soudech, nejlíp ze všech. Je to opulentní hostina a dát si po ní ty božské lívance není malá výzva. Jenže když ony jsou návykové. Ale popořádku – jak se tu vlastně vaří? Zdejší restaurace se už léta pravidelně objevuje mezi nejvyhledávanějšími a nejoceňovanějšími českými gastro svatostánky. Právem. Dokázali tu spojit moderní českou kuchyni stavějící na regionálnosti, sezonnosti a totální čerstvosti, přísné nároky současné gastronomie i onu neokázalou sousedskost – no, prostě si tu nikdy nebudete připadat nepatřičně, vždycky vám tu bude dobře. A nejde jen o jídlo, jde i o vlídnost, vstřícnost a ochotu. Tady si s vámi povídají – máte-li náladu. Já už léta do menu ani nekouknu – nechám si doporučit **domácí limonádu**, polévku, to nejchutnější z nabídky, která se tu mění klidně i ze dne na den, samozřejmě při zachování rodinného stříbra. O dezertu se ne bavme, ten je jasný. Kuchaři Jirka a Miloš jsou mágové. **Kachna, kančí, líčka, tatarák, kuře s angreštovou omáčkou, jehněčí kolínko** – to jsou jistoty. Ale vážně, nechte se od nich překvapit, mívají na plotně a v troubě nečekané dobroty – prostě se s důvěrou svěřte do jejich rukou. Nadto si tu určitě dejte **Stodoleckého lišáka**. To je pivo, které výhradně pro tuhle hospodu vaří Pivovar Falkenštejn z Krásné Lípy a je prostě báječné.

Interiér restaurace

Skrytý skvost

*Kromě už vychvalené cesty například nádherná výklenková kaple Navštívení Panny Marie u odbočky na **Doubici**, pro milovníky flóry pak naprostá povinnost – mokřadní louky **Marschnerova a U Brodských**, konkrétně v květnu a červnu, kdy jsou plné českých orchidejí – prstnatců.*

Stodolečtí koně

České Nizozemí - výhled ze Špičáku

Víte, že...

... při toulání kolem Kunratic můžete zavítat do krásného arboreta, které je nejsevernější v Česku a je zapsáno v seznamu světových arboret a botanických zahrad? Stromové i keřové arboretum nabízí příjemnou relaxační procházku ve společnosti velmi cenných a hlavně krásných dřevin.

S KOUZELNÝMI HŮLKAMI ČESKÝM NIZOZEMÍM

České Nizozemí je prastarý termín označující převážnou část **Šluknovského výběžku**. Je to území, které přiléhá k Českosaskému Švýcarsku a je syrově, nespoutaně a neokázale krásné. Turisté

ho ještě ani zdaleka neobjevili v míře, v jaké si to tenhle kraj zaslouží. Dá se tedy vlastně říci, že všechno, o čem teď budete číst, je jedním velkým skrytým skvostem. A ještě malé upozornění – následující řádky je dobré číst v pevných botách, protože se může dost dobře stát, že jakmile dočtete, pocítíte nevladatelnou chuť vzít hůlky a vyrazit. Jaké hůlky? No, v tom je právě háček. Samozřejmě jde o hole umožňující styl chůze zvaný nordic walking. Ne každé chodecké hole jsou ale hodny tohoto názvu...

Chvála křížmochodnosti

A víte vy co? Nalaďte se na vlnu mé neznalosti, vydáme se spolu za **Janou Lemfeldovou** do **Velkého Šenova**. Jestli o nordic walkingu někdo něco ví, pak ona. „Dobrý den, tak jsem tady,“ zahlaholil jsem před vilou na kraji městečka bodře. Očekával jsem teplou místnost (bylo trochu pošmournou, podzim bušil na vrata) a kávu. Místo toho jsem se dočkal pátravého pohledu na boty. „Jo, to by šlo,“ řekla Jana, vybrala mi hůlky, upnula mi do nich ruce a najednou jsem šel, ne – já přímo letěl po polní cestě směrem k lesu. Garantuji vám, že ani dvoudenní seminář o nordic walkingu vám nedá tolik jako půlhodina chůze. Za chodu jsem se naučil základy. Naštěstí mi nedělala problém „křížmochodnost“, tedy střídavá chůze, kdy vepředu je levá noha a pravá ruka a vzápětí naopak. „Jsou lidi, kteří se s tím za celou procházku nesrovnejí,“ říká Jana. Nikdy bych byl neřekl, jak obrovská je to změna. Na rukou mám navlečen závěs z poutek, který mi umožňuje hůlky pouštět za sebe a zase je chytat a vracet dopředu, tělo si rychle zvyká na úplně jiný režim, najednou je zapojeno celé. K dovršení se během chvíle tělo stává báječně fungujícím biomechanickým strojem, který náhle vyvíjí daleko větší svíznost a rychlost, a mozek se rozebíhá a víří v něm nápady. Jak jsem proboha mohl doteď chodit bez hůlek?

Kdo to nezkusil, netuší, oč přichází

Dozvídám se, že Jana Lemfeldová začala své praktické lekce nordic walkingu pořádat proto, že byla chůzí s hůlkami okouzlena a chtěla, aby tohle nadšení mohli pocítit i další, že na facebookovém profilu Nordic Walking České Švýcarsko začala nabízet výlety po **Českosaském Švýcarsku**, ale také právě tady, v okolí, v „neošlapaném“ Českém Nizozemí. Takové výletní lekce zahrnují půjčení hůlek a konzultace takřkajíc za chůze – Jana radí, upravuje postoj, držení těla, techniku chůze, pouštění holí... Výlety jsou vždycky okruhy do deseti kilometrů. Když se sejde parta, které to jde, přidá se na tempo i kilometrech. Mimo sezonu se pořádají půldenní sobotní výšlapy. Plánují se i vyslovené zážitkové okruhy, třeba noční s čelovkou, nebo hravě se zapojením QR kódů. Kdo sleduje FB profil, dozví se o nabízené lekcí vždycky s měsíčním předstihem – a pak už se stačí jen přihlásit.

Otevřená náruč Českého Nizozemí

Užívám si nově nabytou přirozenost chůze celým tělem a hltám očima místa, kterými zrovna svištíme. Nádherný čistý vysoký les, zcela fotogenický potok, křížení lesních cest, ticho, klid... „Kdysi to bylo oblíbené výletní místo,“ zasvěcuje mě Jana. „Býval tu idylický Liliový rybníček a u něj výletní hostinec, jezdilo se tu na lodičkách, dokonce na lyžích, hrály se kuželky, pořádaly koncerty.“ Dnes je z rybníčku taková větší louže, ale idyličnost okolní přírody zůstala. Najednou jsme zpátky v místě, odkud jsme vyšli. „Pět kilometrů za půl hodinky, to je slušný,“ konstatuje Jana a já se dmů pýchou, ale hlavně spokojeností. Od té doby

jak můžu, vybavím se hůlkami a vyrazím na trasy, které mi Jana prozradila. „Nádherná trasa je na **Salmov** s možností protáhnout pochod až k **Mikulášovicím** anebo se připojit na zelenou a jít pod **Hrazený**, tady objevíte úchvatné vyhlídkové místo. Člověk ani nemusí do vrchu a vidí až daleko do Saska, o kousek dál od **Volského kamene** je zase rozhled až někam k Ještědu. Hrazený se dá obejít kolem dokola a někdy se vydáme i nahoru. Jsou tam nádherné bučiny, takže třeba na jaře je to oáza pro oči. Je-li nálada, dá se pokračovat

přes **Kunratice** do **Karlova údolí** a ze Šluknova se vrátit vlakem. Když chci dělat okruh, tak Hrazený objdeme a vracíme se po cestě mezi Hrazeným a Partyzánským vrchem.“ Po chvíli, to už došlo i na tu teplou místnost a kávu, se dozvídám o dalších málo známých skvostech téhle fascinující krajiny. Třeba o výpravě z **Lobendavy** přes **Severní**, loukami a lesem kolem hraničního potoka k nejsevernějšímu bodu Česka a návratu přes Sasko. Nebo zcela jedinečný tip – z **Tomášova** po **Zlodějské cestě** na **Wachberg** se srdce trhájcími výhledy (a budou s občerstvením), a dál, k rozhledně **Weißberg** nad **Hinterhermsdorfem** – to je opravdu luxusní vyhlídková výprava. Báječné je i putování „ledopádovou“ cestou ze sedla pod **Vlčí horou** kolem **Vlčího potoka**, **Brtnického hrádku** a **Velkého pruského tábora** až do **Křinického údolí**. Tak to vidíte – a to je jen letmé nahlédnutí do krajiny potulných alchymistů, krajánků a kovaných křížů.

Praktické informace

Stránku s nabídkou tras hledejte na adrese www.facebook.com/Nordicwalkingceskesvycarsko.

Nord Cap – nejsevernější bod ČR

Kdo by nepropadl kouzlu modelové železnice...

Praktické informace

Kolejiště je v provozu od konce března do začátku listopadu od 10 do 18 hodin. Dostanete se sem autem, autobusem, vlakem nebo lodí, pěšky i na kole. Vstupné je 8 € pro dospělé (snižené vstupné 7 €), 5 € pro děti (6–16 let), resp. 1,50 € (mladší než 6 let). Skupiny od 10 osob platí o 1 € za člověka méně. Penzion je otevřen celoročně, noc vás vyjde na 35 € i se snídaní a vstupem do železničních světů.

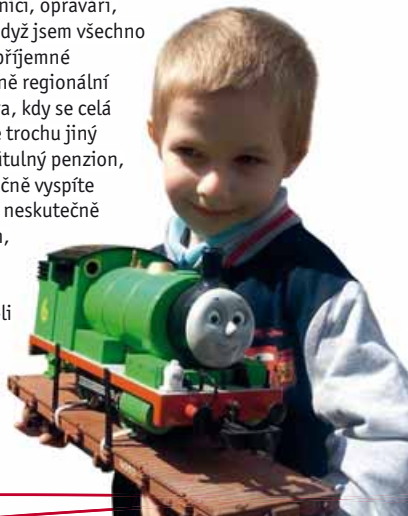
Děti odtud budete dostávat těžko

NEODOLATELNÉ KOUZLO ŽELEZNIČNÍCH MODELŮ

Lidé mají rádi různé věci a kvůli kdečemu se dokážou pohádat. Nikdy jsem se ale nesetkal s tím, že by někdo neměl rád vláčky. Pohled na modelové kolejistiše s malými lokomotivami, vagonky a s nádražičky velkými jako dlaň, to je prostě pro lidskou duši uklidňující a úlevný pohled. Tady, v tom světě, který dokážeme přehlédnout shora, jako by bylo ještě úplně všechno v pořádku. Je tedy jasné, že výprava do městečka Kurort Rathen nadchne každého.

Českosaské Švýcarsko jako na dlani

Zdejší modelová železnice se jmenuje Železniční světy Rathen. Možná vás napadne, jestli to není trochu příliš sebevědomé. Není. Představte si velkou zahradu rozloženou mezi labským korytem, silničkou a skutečnou železnicí, po které co chvíli proudí vlak a dodá tak celé scenerii reálnou kulisu. V té zahradě nenajdete záhonky, zato se tudy vine spletitě, zátočivě a nádherně rozvětvené kolejistiše v celkové délce 4,6 kilometru! Usměvavý majitel pan Lotar Hanisch vás po zaplacení vpusť do svého světa a vy se budete procházet kopíř reálné krajiny. Začnete u děčinského zámku a přes Pravčickou bránu, Kuhstall, Bad Schandau a Pirnu budete putovat až do Míšně, dokonce s několika odbočkami – třeba i do Horní Lužice k tajemnému Oybinu. Uvidíte kopie turistických magnetů, potkáte na dvě stovky půvabných budov, hustě zabydlených nejružnějšími postavkami. A když se ze své obří výšky skloníte a podíváte se zblízka, to jako by ti lidé čekající na vlak, nakupující v obchodech, zedníci při práci, diváci v přírodním amfiteátru, sedláci s traktory, kominíci v plné práci, čišníci a hosté v restauracích – všichni jako by opravdu ožili a vy užasnete nad tím miniaturním mumrajem a shonem. Je totiž třeba stihnout spojení – vždyť ze 105 lokomotiv a 250 vagonů, které tady mají k dispozici, je tu permanentně v provozu 37 vlakových souprav s celkem 110 vozy, teče tudy 350 metrů vodních toků, cvaká 80 výhybek... Můžete dokonce nahlédnout i do mozku celé krajiny, do řídicího centra, kde deset počítačů hlídá dodržování přesného jízdního řádu a zároveň tu na údržbě budov, vlaků, lidí i zvířat pracují zahradníci, kameníci, opraváři, modeláři... Já tu byl jako u vidění. Když jsem všechno prošel, šel jsem si ještě sednout do příjemné restaurace, kde báječně vaří výhradně regionální speciality, a díval se dál, až do večera, kdy se celá železnice osvítila a vypukl na ní zase trochu jiný život. A teď si představte, že je tu i útulný penzion, kde se za velmi rozumné peníze báječně vyspíte a můžete podnikat výpady do okolní neskutečně krásné krajiny – a zase se vrátet sem, do království železnice, kde pořád ještě platí jasná a přísná pravidla, která nikdo nezpochybňuje. A bude-li vás alespoň deset, provede vás osobně pan Hanisch a poví vám i to, nač by vás ani nenapadlo se zeptat. Uvidíte, že se vám odtud nebudete chtít. A děti? Ty odtud už vůbec nedostanete.

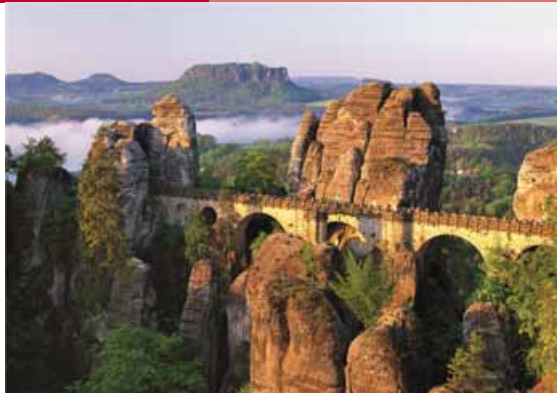

ŠVÉDSKÝMI DÍRAMI KE SKALNÍ BAŠTĚ

Je-li nejnámější lákadlem Českého Švýcarska Pravčická brána, plní v Saském Švýcarsku její roli Bastei, neboli bašta. Kdo ji neviděl, má značné turistické minus. Jako každé výletníky vyhledávané místo má ale i Bastei svá úskalí. Pokud milujete výlet v družném mnohahlavém davu lidí, vydejte se z Kurort Rathen nejkratší cestou. Máte-li ale smysl pro romantiku a raději putujete sami, pojděte se mnou kolem Kosího jezera Švédskými dírami cestou malířů. Je to cesta delší, ale půvabná.

Divokou strží za úchvatnými výhledy

Od modelové železnice přeplavíte se dobrodiním na laně upoutaného katamaranu přes Labe a malebným městečkem plným barevných hrázdných domků se vydáte podél Zeleného potoka do Kosího údolí. Kolem vás se začnou kupit skály a skalní věže a vy najednou stojíte na břehu Kosího jezera ukrytého v lese. Pokud odoláte možnosti půjčit si loďku a chvíli meditovat na klidné hladině, budete co nevidět u odbočky do Švédských děr (Schwedenlöcher). Když jsem tudy šel poprvé a za malým můstkem přes potok uviděl prvních pár kamenných schodů, nenapadlo mě věru, že jich na mě čeká plných 700. Je to ale nádherné stoupání dívoce rozeklanou strží, v níž se kdysi vesničané ukrývali před rozvášněnými švédskými vojáky – odtud ostatně jméno soutěsky. Nad námi se k nebi šplhají přísné skály, mjíme převisy a malé jeskyně, procházíme skalními branami, které jsou někdy uzoučké, že se jeden sotva protáhne. Nahoře střeží výstup ze Švédských děr mohutný buk a za ním otevírá náruč turistické odpočívadlo s lavičkami – věrte mi, že přijde vhod. Kdykoli cestou zahlédnete směrovku Aussichtspunkt, věnujte jí pozornost. Vede totiž na vyhlídku – a vyhlídky jsou tu opravdu luxusní. Nejdřív nás ohromí pohled do hluboké skalní kotliny, která je na obzoru vroubena stolovými horami. Ted teprve dokonale pochopíte, proč je tahle cesta součástí rozsáhlé malířské stezky Malerweg, která má celkem 112 kilometrů a vede nejkrásnějšími místy Saského Švýcarska. Tohle je totiž pastva pro oči malířů, rytců, fotografů, ale i jakéhokoli citlivého člověka. Další vyhlídky nás více a více přibližují k pohledu, jenž spolehlivě vezme dech. Bastei – majestátní hradba pískovcových věží lemovaná kamenným mostem. Když konečně dokážeme zavřít pusku otevřenou údivem nad krásou toho místa, začne nám vrtat hlavou, kde se tu ten most proboha vzal. Vždyť on dohromady odnikud nikam nevede! Přemostuje mohutnou Kuní jámu, je 76 metrů dlouhý a veskrze romantický. Jako by tu vážně stál jen kvůli turistům. A taky že stojí! Už v roce 1851 se stal vůbec první evropskou stavbou vybudovanou pouze pro pohodlí výletníků. A že nikam nevede? I vede – do skalního hradu Neurathen, který opravdu stojí za to projít po můstcích a lávkách mezi skalami. Přidám-li neskutečné výhledy do labského údolí, komfortní, i když poněkud přelidněný hotel s restaurací – je vám nejspíš jasně, že tady už sami nebudete. Zpátky do městečka se schází pohodlnou kamennou cestou lesní strání. Přívoz už čeká a vy máte plný skicák (hm, asi spíš fotoaparát nebo mobil) obrázků, jaké jinde nepořídíte.

Turistický most

Ve Švédských dírách

Víte, že...

... krajinu rozeklaných skal objevili dva kamarádi, švýcarští malíři Adrian Zingg a Anton Graff někdy ve druhé polovině 18. století? Připomínala jim jejich domovinu – a proto tyhle skály dodnes slyší na jméno Českosaské Švýcarsko.

Vyhlídky jsou tu nezapomenutelné

Praktické informace

Veškeré informace potřebné ke sjednání ubytování v Penzionu nebo Chalupě Arosa najdete na webu www.arosa.cz.

Obec Růžová

NÁDHERNÉ VÝPRAVY Z AROSY

O vesnici **Růžová** už jsem pár stránek zpátky psal. Víte už tedy, že je to krásné a zajímavé místo. Zatím ale nebyla řeč o jeho strategické poloze. Mimochodem, když už jsme u té strategie – ta je pro lovce zážitků zcela zásadní. Vytvořit si dobrý základní tábor, ze kterého jsou snadno dosažitelné kýžené cíle, a přitom je tam komfortní zázemí, které už samo o sobě nabízí nějaký ten zážitek – to je samozřejmě ideál. Pro mě je v Růžové nejlepším útočištěm **Arosa**. Vlastně Arosy dvě...

U pana učitele, nebo v hájovně?

Arosa je totiž příjemný a vlnidný penzion v centru obce, v hrázdném domě z roku 1910, ve kterém kdysi bydlíval pan učitel. Dnes je to ekologický penzion vytápěný tepelným čerpadlem, se světlými, dobře vybavenými pokoji, komfortní kuchyňkou, s příjemnou terasovou zahrádkou ukrytou za domem, kde se dá bezstarostně lenošit, opékat buřty na ohni... A ta druhá? Inu, to je zase Chalupa Arosa, bývalá clary-aldringenovská hájovna postavená v roce 1763, která korunuje prostornou ovocnou zahradu navazující na zahrádku penzionu.

Chalupářský charakter bydlení je spíše v atmosféře, zachovaných podlahách, zábradlích, sklepech. Jinak má každý prostorný pokoj svou krásnou koupelnu, a chcete-li, vejde se vás do něj klidně i pět a nebudete trpět nedostatkem místa. Jsou tu dvě kuchyňky, terasa, kolárna, jedinečná venkovní koupel v plechových neckách... A hlavně – úžasný výhled! Z oken pokojů v patře vidíte nejen podstatnou část Růžové, ale i okolní krajinu završenou na obzoru siluetou stolové dvojhory **Velkého a Malého Zschirnsteinu**. Můžete si tedy vybrat, anebo, je-li vás víc, zabrat obě budovy a udělat si nádhernou dovolenou v partě – chalupa s penzionem mají dohromady 24 lůžek. Pokud jde o jídlo, já osobně jsem na vaření líný, takže vyřídím do některé

Penzion Arosa

z blízkých hospůdek – všechny jsou fajn a mají tam i dobré pivo. A kromě všech dřívě zmiňovaných růžovských akcí je nedaleko i dvoudřáhový „boulásek“, takže houby zle! Tak – to bychom měli strategické ubytování. A teď kam odtud vyrážet?

Utajené východiště k magnetům

V tom je totiž Růžová jedinečná – málo se to ví, ale odtud se snadno a rychle, a nádhernou cestou k tomu, dostanete ke všem hlavním magnetům Českého Švýcarska. Tak pojďme popořadě – **Dolský mlýn**. Tam skoro všichni chodí z Jetřichovic, ale vy už teď budete znát i opulentně nádhernou cestu z Růžové přes panoramatický **Pastevní vrch** (tady mu říkají Hutberg) a spontánní skanzen lidové architektury v **Kamenické Stráni**, (případně z druhé strany, po naučné stezce kolem **Růžovského vrchu** (k doptání jedině jako Růžák). A propos – **Růžák**. Děčínská Fudžijama. Čedičová pyramida uprostřed pískovcového moře. Stávaly na ní postupně tři rozhledny, dnes bohužel žádná. Ale vydat se sem koncem podzimu, když opadá listí a je vidět do daleka, to je další skrytý skvost mezi zážitky. Co tu máme dál? **Soutěsky Kamenice** a **Pravčická brána**. Každý se tam vydává z Hřenska – vy jdete osamoceni z Růžové, po zelené značce, kolem Indiánské vesničky Rosehill, přes **Hájjenky**, prudce dolů do strže **Kamenice**, rovnou na **Mezní můstek**. Ušli jste tři kiláky a jste přímo uprostřed soutěsek – doleva dojdete k **Edmundově**, doprava k **Divoké**. K Pravčické bráně se můžete vydat dokonce třemi způsoby – lodičkou přes Divokou soutěsku a pak na **Mezní Louku**, kamž se dostanete i prudkým výstupem od Mezního můstku do obce **Mezná** a potom nejkrásnější alejí Českého Švýcarska – no, a z Mezní Louky po legendární **Gabrielině stezce** vinoucí se u paty skalních stěn přímo k bráně bran. Případně můžete z Mezní zvolit málo známou, přitom krásnou a klidnou **Mlýnskou cestu** a dojít na křižovatku ke **Třem pramenům** a po historické dlážděné cestě vystoupit k „Pravčárně“. Že se přes už zmiňovaný Dolský mlýn snadno dostanete do **Jetřichovic** se slavnými skalními vyhlídkami rodiny Kinských, s romantickým **Pavliným údolím** i **Trpasličí skálou**, to pochopíte už při letmém pohledu do mapy.

Na rozhlednu i ke kaňonu Labe

Nemusíte ale chodit jen tam, kam směřují všichni. Z Růžové je to 3,5 km po žluté značce do **Janova** k nové kovové rozhledně, ze které je až nepochopitelně krásný rozhled po celém Českosaském Švýcarsku a Lužických horách. Hned u její paty se rozprostírá golfové hřiště, kde můžete podlehnout své vášni dopravovat kulatý předmět do malého otvoru, a to v kulisách, jaké jinde na světě nenajdete. Kam jsme ještě nenamířili...? Ano, na jihozápad, do **Nového Světa**, kde je v lese skryté koupaliště, do **Arnoltic** s pozoruhodnou dominantní stavbou kostela Nanebevzetí Panny Marie a pak zalesněným skalnatým údolím **Suché Kamenice** na **Labskou stráž** a na nádherné skalní plato **Belvédér**, které si počátkem 18. století Clary-Aldringenové přizpůsobili na skalní divadlo a koncertní síň v oblacích nad neskutečným **Labským kaňonem**.

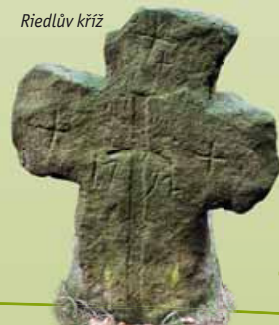
Chalupa Arosa

Skrytý skvost

V okolí Růžové se můžete v tichém zamyšlení zastavit u dvou kamenných smířčích křížů. **Riedlův kříž** stojí v lese u silničky z Růžové do Srbské Kamenice a pochází z roku 1792, kdy tu dva bratři přepadli a zabil obchodníka Riedla. **Veroničin kříž** zase upomíná na vraždu Veroniky Bergertové její kamarádkou v roce 1836 – na jeho nově osazenou kopii narazíte při cestě po Naučné stezce Růžová – kousek od rozcestí U obrázku.

Riedlův kříž

Rozhledna Dymník

Praktické informace

Nejlépe uděláte, zajdete-li na rumburském náměstí do **Městského informačního centra**. Tady vám vřídlně poradí, vybaví vás vším potřebným, a ještě se na vás usmějí. A chcete-li se připravit předem, jděte na www.rumburk.cz.

Loreta

MĚSTO POD DYMNÍKEM

Z proskleného ochozu **Augustovy věže** vyrůstající ze zalesněné části vrchu **Dymníku** je omamný pohled. Když se mě někdo zeptá, proč mám rád **Rumburk**, vezmu ho nejdřív sem. Z dymnické rozhledny je to totiž snadné pochopit. Pohled do utěšené mělké kotliny na březích říčky **Mandavy**, do kraje kudrnatého lesy a světlího loukami, vymezeného na horizontu táhlým hřebenem hornolužického **Kottmaru**, tenhle pohled vydá za stohy slov. Pak už jen stačí sejít dolů a pochopit duši města. Projít jeho ulice a náměstí, monumenty víry mnoha generací i prosté řemeslnické domky. A je jasno.

Dymník, hora tajemná

Než se ale vydáme táhlou cestou do městských ulic, zůstaňme ještě chvíli na Dymníku. Okrouhlá cihlová Augustova věž je věru elegantní dáma a na svůj věk – je jí už více než sto dvacet let – je ve skvělé kondici. (To její sestra, o poznání hranatější rozhledna na už řečeném Kottmaru, je o čtrnáct let starší, ale je to samotárka, která a výhledů dychtivé turisty zatím odmítá a čeká na znovuotevření.) Už nějakou chvíli se tu na vyhlídkovém ochozu točíme jako holub na báni a nemůžeme se vynadávat na saské stolové hory, **Českosaské Švýcarsko**, **České středohoří** a samozřejmě i **Lužické hory**, na jejichž okraji stojíme. Ale co je to támhle, kousek od paty věže, na té zvláštně

upravené rozsáhlé louce? Jakési sročení vztyčených kamenů... Pojdme to prozkoumat! Už shora bylo patrné, že žulové sloupky vymezují složitý obrazec dvanácticípé hvězdy. **Kamenný strom života**. Stačí tu pobýt chvíli, oprýt se o některý ze sloupů, projít se po cestičkách mezi nimi anebo jen tak ležet a dívat se, jak kameny propichují oblaka – a je jasné, že tohle místo je mimořádně mocné, že tu ze země vyvěrá silná, velmi uklidňující energie. A ta louka? Na té vzniklo historicky první **fotbalgolfové hřiště** v Česku. A to je tu ještě **lovecká chata**, kde si dáme některý z vyhlášených steaků, abychom měli dost sil na prohlídku města.

Architektonická hostina

On totiž Rumburk je město na první pohled. Žádná zbytnělá vesnice, ale hrdé město plné výstavných a sebevědomých měšťanských budov i okázalých, a architektonicky pozoruhodných vil povětšinou z přelomu 19. a 20. století. To je první dojem, který se člověka v rumburských ulicích

zmocní. Já osobně mám nejraději obrovskou secesní **budovu gymnázia**, která vypadá jako zámek, **zámek**, který naopak vypadá jako činžovní dům (a učí se v něm tiskaři a polygrafové), historizující **poštu**, novogotickou **dívčí školu**, neorenesanční bývalou **tkalcovskou školu**, někdejší **bankovní budovy**, **Körberovu secesní vilu...**, ale vy si dost možná najdete i jiné favority. Rumburk je ovšem městem už od roku 1377, takže dá rozum, že tu historie zanechala pozoruhodné monumenty. Tím nejzářivějším je barokní **Loreta** slavného vídeňského architekta Hildebrandta (ale ta si zaslouží samostatnou stránku na jiném místě Žážitků), jedinečná stavba s ambitem, Svatou chýší a Svatými schody. Když už jsme v baroku, musíme i na **Lužické náměstí** k opravdu krásnému **sloupu Nejsvětější Trojice** se sochou Panny Marie Immaculaty strážnému sochami sedmi světců. Pár kroků pod náměstím si nenecháme ujít návštěvu rumburského **muzea**, kde se krom mnoha jiných věcí dozvíme i o pozoruhodné historii zdejšího betlémsářství. Betlémy bývaly na Rumbursku téměř v každém domě. I ve skromných řemeslnických domcích, které byly vystavěny na přelomu 18. a 19. století. Na ty se rozhodně jděte podívat, protože to je zážitek jako z pohádky. A přitom je to tak úžasně pragmatický příběh. Tyhle perly lidové architektury, podstávkové domy, hnedle osmnáct najednou, byly totiž vystavěny na místě, které nechal osvěcený kníže Liechtenstein rozparcelovat a nastojato rozprodat řemeslníkům. Ti si tu pak postavili domky. No, a protože to byli převážně tkalci a pláteníci, říkalo se uličce **Tkalcovská** anebo taky **Zvědavá** (proč? – no, dívejte se chvíli na štíty těch domů – jako by měly oči a zvědavě šmírovaly, kdo jde kolem...) Dnes slyší na jméno **Šmilovského** a od roku 1995 je vesnickou památkovou rezervací.

Křížová cesta v náručí stromů

Bylo by toho víc, co by ještě stálo za to vidět ve městě, třeba zdejší parky nebo... A víte vy co? Až si půjдете prohlédnout Loretu, požádejte o leták Rumburská procházka staletími. Jde vlastně o zábavnou „hledáčku“, kdy podle indicií hledáte místa a luštíte tajenku. A přitom projdete Rumburk křížem krážem. Teď už je ale čas vydat se zase do vršku. Už nikoli na Dymník, ale na **Strážní vrch**. I tihle je místo se silným energetickým nábojem. Vrch je korunován půvabným kostelíčkem, který si prožil, co málokterý z jeho kolegů. Barokní kostelík zasvěcený Janu Křtiteli byl totiž za Josefa II. odsvěcen, prodán za pakatel, přestavěn na větrný mlýn, pak na hostinec s nálevnou, zase na větrný mlýn, aby se nakonec vrátil k původnímu účelu. V padesátých letech minulého století ho zachránila pravoslavná církev, která tu působí dodnes. Pod kostelíčkem je utěšený prostor, na němž čtveřice lip stráží kamenný kříž a obklopují je výklenkové kaple křížové cesty z roku 1900 s nádhernými terakotovými reliéfy jednotlivých zastavení. Rumburk prostě má duši – a vy už ji teď alespoň trochu znáte.

Budova gymnázia

Skryté skvosty

*Na třídě 9. května (mezi Loretou a náměstím) stojí postupnými krůčky resuscitovaná nádherná budova, která svou podobu ve stylu art deco získala v roce 1925. Sídli v ní proslulá kavárna **Čafé Henke**. Je povzbuzující vidět, jak se obrozuje k bývalé kráse. Třeba si tu brzy zase dáme dobrou vídeňskou kávu.*

*Pozvu-li vás do nemocnice, budete si asi říkat na čelo. Jenomže když ono tu od roku 1901 fungovalo vyhledávané **Sanatorium Frankenstein** (ne podle dábelského tvůrce umělých bytostí, ale podle zdejší čtvrti), které nabízelo alternativní a velmi moderní léčebné postupy a za první světové války tu nějaký čas pobýval i Franz Kafka – nikoli ovšem jako pacient, ale jako úředník úrazové pojišťovny pečující o chod léčebných zařízení.*

Restaurace U Fořta, kde je dobré chvíli spočinout a vychutnávat

Praktické informace

Cokoli ještě nevíte, to se na www.ufořta.cz dozvíte.

Turistická restaurace – dobře se najíst a vyrazit

Tajný tip

Českosaské Švýcarsko v zimě, se základnou U Fořta! Žádné davy, klid, romantika, kuchaři mají čas vás rozmazlovat – i na nějaký ten kuchařský kurz tu můžete zajít. A takový výlet na adventní trhy na Königsteinu...

JÍST A SPÁT JAKO KRÁL NA SENÍKU

Atraktivnější místo k ubytování a posezení u dobrého jídla v Českém Švýcarsku prostě není. **Penzion a restaurace U Fořta** totiž najdete na **Mezní Louce**, na samém začátku **Gabrielyny stezky**, která se spektakulárně přimyká ke skalním stěnám, a poskytujíc neustálé ohromující výhledy, vede k největšímu klenotu regionu, k Pravčické bráně. Pokud vás to odradilo a řekli jste si – pozor, na takovéhle daleké turistické křižovatce budou služby stát za penderek – tak jste vedle jak ta jedle.

Gastronomie mezi skalami

Restaurace U Fořta totiž patří mezi čtyři nejlepší gastronomické přístavy v Českém Švýcarsku a penzion je všechno, jen ne obyčejný. Začnu, s vaším dovolením, jídlem, které je mi celoživotně bližší – vyspím se skekoli, ale na jídlo jsem totálně háklivý. Zapeklitý problém proudících turistů tu vyřešili excelentně. Místo aby rezinovali na gastronomii, udělali restaurace

dvě – jednu turistickou, jen tak na chvilkové zastavení, vdechnout něco k jídlu a zase pelášit po značkách, druhou špičkovou. Jsem si jist, že vám při pohledu do menu spadne brada a že po posledním soustu spokojeně vydechnete. Přípravují tu moderní českou kuchyni téměř výhradně z lokálních surovin, samozřejmě čerstvých a v logickém rytmu sezony. Maso, uzeniny a koží tvaroh z Varnsdorfu, houby a zvěřina z okolních lesů (mimochodem, na zvěřinu se tu specializují), pivo z nedalekého Cvikova (občas tu uspořádají víkend pochoutek vařených výhradně z piva), ... Spoustu dobrot si sami vyrábějí – například paštiky, vynikající dezerty, šípkovou omáčku zahuštěnou bílou čokoládou – a třeba takový sirup a ocet z jehličí i Fořtovy lupínky z pivního těsta dokonce získaly certifikát Regionální potraviny Českého Švýcarska. Špičková příprava především pomalu pečených mas pod dohledem šéfkuchaře Tomáše Meda vás nadchne. Doporučovat jedno jídlo bylo by urážkou zdejší kuchyně – dejte si cokoli, já se tu ještě nikdy nezklamal. Pokud jde o bydlení, můžete si vybrat mezi pokoji v rekonstruované historické hájovně a moderními apartmány ve volně stojících senicích – dřevěných novostavbách respektujících specifika krajiny. Standard vysoký, nemohu nezmínit chvályhodnou péči při výběru matrací. Areál u lesa se navíc utěšeně rozrůstá. Nejen že hned vedle areálu mají děti eldorádo v opravdu povedeném hřišti s prolézací replikou Pravčické brány, respektive na nápáditě a interaktivní Rysí stezce (to jsou aktivity národního parku), „fořtové“ navíc letos otevírají novou budovu, ve které bude ubytování zaměřené na komfort rodin s dětmi. Apartmány s pidikuchyňkou, vaničkami, krosnami na děti, možností ohřevu dětských jídel, dobrého signálu pro chůvičky – prostě to, co rodina s malými dětmi potřebuje, a nechce se jí to tahat s sebou. Když si nakonec ještě jednou zopakujete, že na Pravčickou bránu je to odtud nějakých šest kilometrů a do soutěsek Kamenice ještě blíž, máte místo k dovolené, kterému se máloco vyrovná.

PEVNOST V OBLACÍCH

Až zase jednou pojedete labským údolím, může se vám stát, že mlha vytrysklá ze skalních roklí pohltila vrcholky okolních kopců. Klidně i uprostřed léta. A když pak slunce vypálí do mlžných cáru díru, objeví se vysoko nad zemí bájná Gulliverova Laputa, město plující na levitující skále. Ne, to není přelud, to je pevnost Königstein.

Na králově kameni

Jsmo v kraji stolových hor, v mámvém Saském Švýcarsku. Na levém břehu Labe zdvíná se do výšky hora **Königstein** a na ní se v odlescích slunce třpytí hrdé hrady. Už někdy ve 13. století, za krále Václava I., kdy tahle oblast ještě patřila ke Království českému, stály tu první stavby, tady „in lapide regis“, tedy na králově kameni, podle českého krále Václava I. Königstein fascinuje odkudkoli. Z údolí, ze stejnojmenného městečka, kde doporučuju zaparkovat a vydat se vzhůru po kamenné cestě pěšky nebo na silničním vláčku, ale i z bezmála dvoukilometrových hradeb, z nichž hledět do krajiny je jednoduše nezapomenutelné. Až se sem rozhodnete vypravit, udělejte si dost času. Zevrubná prohlídka celé pevnosti i s klidnou procházkou po skoro desetihektarové hradbami sevřené plošině trvá minimálně tři hodiny. Můžete se sem vydat o adventu, kdy v kasematech a na náměstích probíhají jedny z nejkrásnějších trhů v Sasku, s archaickými stánky a prodejci v historických kostýmech, v polovině června, kdy tu probíhá rekonstrukce hypotetického dobývání pevnosti švédskými vojsky, zkraje září, kdy nad labským údolím hřmí na třicet děl, anebo kdykoli jindy – Königstein je krásný vždycky. Začněte v **Torhausu**, monumentální budově zdvínající se nad krytou přístupovou cestou. Tady je instalována skvělá expozice *In lapide regis* (Na králově kameni), která vás velmi nápaditě seznámí s osmisetletou historií Königsteinu. Na každém kroku je nějaké interaktivní hejblátko, dokonce i střelbu z obléhacího praku si tu můžete na simulátoru vyzkoušet. Poté, co si odložíte větší zavazadla v šatně, nenechte si ujít patnáctiminutový film o historii pevnosti – je vážně výborně udělaný. Minout při další procházce **Studniční dům** s nejhlubší historickou studní v Sasku a odepřít si pohled do hloubi 152,5 metru by byla neodpuštělná hloupost. Ono je to těžké – tady prostě není co vynechat. Posádkový kostel s nádhernými románskými malbami v presbytáři, Starou zbrojnicí s expozicí dějin saského zbrojnictví, sudový sklep v Magdalénině hradu, budovy dokumentující život vojenské posádky i jejich velitelů, zahrady, hrady, kasematy... A to bych mohl popsat půl Žářítků, a nebyl bych u konce. Určitě alespoň nahlédněte do nádherného barokního **Bedřichova pavilonu**. Tenhle bývalý letohrádek, od něhož je nejkrásnější pohled na protější stolovou horu Lillienstein, skrývá kouzelný sál, ve kterém je možné si objednat oslavu a nechat se udivit osmiúhelníkovým stolem, který umí sjet o patro níž, do kuchyně, a bohatě prostřený vyjet zase nahoru.

Vítejte na králově kameni

Praktické informace

V létě zaplatíte za vstupné 10, v zimě 8 €, audio průvodce vyjde na 3 €. Otevřeno je denně od 9 do 18 hod., v zimě pak do 17 hod.

Více na

www.festung-koenigstein.de/cs/

Expozice jsou rozmanité a strhující

Víte, že...

... se nemusíte bát jazykové bariéry? Audio průvodce vám tu nabídne v češtině, popisky u expozic jsou také česky, a požádáte-li dějeři ochotné zaměstnanci, pustí vám úvodní film s českým dabingem. A nechce-li se vám šlapat pěšky, dostanete se do pevnosti výtahem – třeba i tím proskleným, panoramatickým.

Skrytý skvost

Tahle cyklotrasa se teprve vyznačuje, tak dost možná, že ji v mapě ještě nenajdete. Slyší na jméno 3076A a ze své mateřské stezky odbočuje kousek nad Růžovou, chvíli kopíruje Naučnou stezku Růžová, aby se vzápětí rozhodla obkroužit Růžák, připojit se k turistické žluté a vyústit v Srbské Kamenici, přímo pod krásným barokním kostelem sv. Václava s dřevěnou věží. Vystoupejte i na zdejší hřbitov, je malebný.

Růžovský vrch

PODNIKEJ, ALE ZŮSTAŇ ČECHOŠVÝCAREM

Nějak jsme si za poslední léta zvykli považovat podnikatele za jakýsi podivuhodný živočišný druh, který je fackován a posunován neviditelnou rukou trhu, bytost s mobilem přirostlým k uchu žijící výhradně v místnostech firmy s klapkami na očích a v neustálém stresu. Vidíte, a já právě v Českosaském Švýcarsku poznal řadu takových, kteří to mají úplně jinak. V první řadě si uvědomují, kde žijí, a svou sounáležitost s krajinou i lidmi v ní dávají úplně přirozeně najevo. Není jim jedno, co se kolem nich děje, podporují kulturu, sport i vzdělání a především – dokážou se bavit a užívat si nádherný kus země, ve kterém žijí.

O smysluplném patriotismu

Proč o tom proboha píšu v Zázitcích? Protože bez těchhle lidí by leckterý zážitek nebyl. Dnes bych vás rád seznámil s **manželi Lieblovyými, Milanem a Václavou**. Už více než patnáct let mají firmu ELTECH, která sídlí v **Děčíně** a je výhradním zástupcem světoznámé švýcarské společnosti Cellpack, výrobce kabelových souborů, které slouží ke spojování kabelů nízkého a vysokého napětí. Že si pod tím nedokážete nic představit?

Vidíte, a přitom jejich výrobky potkáváte leckde po regionu – a to nejen ve městech a vesnicích, ale třeba i uprostřed lesa. Až zase pojedete kolem sloupů s elektrickým vedením, všimněte si koncovek kabelů, ano, těch typických „harmonik“, kterými se sloupy jen ježí. Jsou přítomny na mnoha místech, jen jste si jich zatím nevšimli. Až za chvíli usedneme na kolo a vydáme se hltat zajímavé trasy, budou nás provázet, ať se

hne, kam se hne. Uvidíte. Ještě než to ale uděláme, podíváme se na firmu ELTECH z jiného úhlu. Manželé Lieblovi žijí v **Růžové** a jako praví patrioti pomáhají obci, jak mohou. Spolupořádají tu výstavy Dveře umění dokořán, přispěli na lustr do kostela sv. Petra a Pavla, finančně podporují místní akce včetně slavného Růžovského draka... Svůj domov ale chápou v širším slova smyslu, a tak podporují sportovní akce v Děčíně, janovský golfový areál, žáky a studenty děčinských škol, přispívají na opravy **Dolského mlýna**... Byl by to dlouhý seznam. Co je jim ale nejbližší, to je cyklistika. Oba vášnivě rádi jezdí na kole, rok co rok pořádají Arosa Tour, při které na šedesát lidí uzavírá cyklistickou sezonu. Nechyběli ani u zrodu legendárního závodu kol do vrchu – Janovského trháku... A tak mě napadlo – co takhle nebyť líný, sednout na kolo a vydat se s Lieblovými po jejich oblíbených cyklostezkách a jen tak pro zábavu hledat ony všudypřítomné koncovky? Tak – do sedel!

Na kole za koncovkami i zážitky

Logické bude začít na cestách kolem **Růžové**. Že je to superstrategické výchozí místo k nejkrásnějším cílům Českého Švýcarska, už víte. A na kole toho stihnete ještě víc! Pojdme se třeba vydat po dvacetikilometrové cyklostezce 3076, která v **Růžové** začíná. Je nádherná, kdo ji neznáš, neváhej. Pojedeme do **Kamenické Stráně** s korálky podstávkových domů, za vsí si odskočíme na vyhlídku do soutěsek, pak se spustíme k **Dolskému mlýnu** a podél čarovné **Jetřichovické Bělé** dojedeme do **Jetřichovic**, kolem zříceniny **Falkenštejna** vyšplháme až k loveckým srubům **Na Tokání**, pak lesnatou **Vlčí roklí** do **Doubice**, a ještě dál, až do **Kyjova**, kde si, už po jiné stezce, můžeme dopřát jízdu idylickým **Křínickým údolím**. Naprosto kouzelná, a to po celé své délce, je cyklotrasa 21. Využijme ji hned dvakrát. Když už jsme v **Růžové**, vystoupíme do **Janova** (odskočit si tu na rozhlednu je moudré a nezapomenutelné), pak projedme trasu Janovského trháku v mílosrdnějším směru, tedy dolů, až do **Hřenska**, kde „jednadvacítka“ začíná. Projedeme **Mezní Loukou** a ještě zhruba kilometr se držíme trasy, abychom v lesní zátočině odbočili doleva na nenápadnou 3030, vydrásali krátký, ale bezmála alpský krpál, za odměnu si odskočili k pár set metrů vzdálené **Malé Pravčické bráně** a pak zažili cyklistický orgasmus při sjezdu po lesní silničce, která se zařezává do nedotčených lesů a ústí na břehu **Křinice**, v bývalé osadě **Zadní Jetřichovice**. Zpátky po **České silnici** až do **Vysoké Lípy** a přes **Jetřichovice** jedeme do **Všemil**. Tady prostě musíme sesednout a dopřát si dvě pozoruhodnosti. První je slavná **skalní kaple sv. Ignáce** na pravém břehu Chřibské Kamenice (a kousek od ní úžasná podstávka s věžičkou – bývalá škola) a na břehu louky na krajě lesa pak další ze skrytých skvostů – místními nadšenci doslova ze země vydobyty hřbitůvek. Pak nás čeká **Srbská Kamenice** se skalní vyhlídkou, lesním divadlem a barokním skalním reliéfem na skále pod kostelem, s malovanými cedulemi a dřevěnými sochami lemovanou naučnou stezkou celou obcí, přírodní rezervací Arba... Do **Růžové** už je to jen kousek. Jiné báječné využití magické „jednadvacítky“ je tohle: přes **Všemily** nebo přes **Českou Kamenici**, za srdce beroucí údolím přes **Mlýny** až do **Kytlic**, za nimiž se krajina náhle promění, vládu převezme podhůří **Lužických hor** a my nádherným úsekem dojedeme k idylickému **Hraničnímu rybníku**, a máme-li dost sil, tak přes **Novou Huť** a **Horní Světlu** můžeme dojet až do **Hefmanic**, do rekreačního resortu **Malevil**, kde se skvěle jí i sportuje (pořádají tu třeba MTB maraton Malevil Cup, který ELTECH také podporuje). Je to zdatná čtyřicítka, ale průjezd Českým Švýcarskem i Lužickými horami za to vážně stojí.

Víte, že...

... zmiňovaný nový lustr, jakož i celý interiér růžovského kostela sv. Petra a Pavla můžete vidět každou neděli o jedenácté dopolední při misi anebo při některém z mnoha koncertů a akcí? Že nevíte, kdy se konají? Tož pohleďte sem: www.obec-ruzova.cz.

Interiér růžovského kostela sv. Petra a Pavla

Valdemar Grešík

GRESÍK®
VALDEMAR

Praktické informace

Grešíkovy dobroty koupíte po celém Česku, v Děčíně pak ve dvou firemních prodejnách, jedné na každém břehu Labe. Budete-li chtít zavítat do továrny a přesvědčit se o poctivých principech na vlastní oči, raději se objednejte na čísle 412 528 763 nebo pište na natura@gresik.cz.

BYLINKÁŘ KOŘALEČNÍKEM ANEB PIJME GREŠÍKA

Většina lidí má **Valdemara Grešíka** spojeného s čaji. Bydlívali jsme nedaleko od sebe a já si dobře pamatuju na kluka, který bloumal s proutěným košíkem po lukách a doma pak na primitivní rezače vyráběl první bylinné čaje. A že už tehdy věděl, na který neduh je které bejlí, na to se můžete spolehnout.

Od čajů k pálence

Dnes Valdemar Grešík zaměstnává více než tři stovky lidí, má stále expandující voňavou továrnu Natura v děčínské čtvrti Bělá a jeho **čajové směsi** zná celé Česko. A nejen čaje – i jeho **koření**. Se značkou Grešík je už léta spojeno několik atributů kvality – vysoké procento základních surovin, žádné „šidící“ příměsi, obaly, díky kterým vidíte, co kupujete a pijete, žádná chemie, žádná dochucovadla ani prefabrikovaná aromata – z přírody rovnou do šálku nebo na pánev. Zatím poslední komoditou, do které se tu pustili, jsou **mošty, likéry a pálenky**. Jedna moštárna a palírna vznikla před pár lety, druhá se právě dokončuje. Nadto se tu ovoce i suší – jablečné nebo hruškové **křížaly** jsou vážně jedna báseň, rodí se tu skvělé **džemy i čatni**.

Tajemství chuti a úspěchu

Všechno to začalo **jeřabinkou**. Ještě přesněji nápadem vytvořit originální suvenýr pro návštěvníky děčínského zámku, na jehož znovuzrození se Valdemar od počátku výrazně podílí. Brzy se ukázalo, že zájem o tuhle hřejivou dobrotu, která se tu páčila od nepaměti, je tak velký, že nemělo smysl nechat si ji vyrábět jinde. Když se dnes procházíte provozem (a udělejte to – rádi vás tu provedou), zjišťujete, že k jeřabince přibyla i **slivovice, meruňkovice, jablekovic, hruškovice a třešňovnice**, ale také báječné likéry – neprávem zapomínaná **kmínka** (z macerovaného kmínu – ze žádného aromatu!), **děčinský zámecký likér** (tady zase navazují na Thuny, kteří v zámeckých sklenicích pěstovali citrusy, a zpracovávají bio plody ze Sicílie) a především naprosto neuvěřitelně dobrá **griotka**. Lepší jsem nikdy nepil! Stačí lok a cítíte chuť zralých višní až v konečcích prstů. Je to pečlivě vybranou odrůdou a poctivým postupem – jen hromada ovoce a líh. A ty Grešíkovy mošty... Lidé si sem vozí úrodu, která dostává křestní list a transformuje se do lahodného nápoje, jenž díky pasterizaci a balení bag in box vydrží až půl roku! Valdemar také kupuje a zakládá **sady v Českém středohoří** a ovoce odtud je prostě... Jeden příklad: Stojíme s Valdou u palírny a kolem jede auto naložené nádhernými voničními jablky, jaká dneska v obchodě prostě nekoupíte. Ochutnáváme a na jazyku se mi rozezní symfonie. A pak mě Valda dorazí. „Chutná? Z těch děláme mošt.“ Už chápete? Žádná do pyltů narvaná pláňata od silnice, jako že na mošt to přeče stačí... Špičkové ovoce. Tak takové je tajemství Grešíkova úspěchu.

KDO NAVŠTÍVÍ DLASKA, TEN SE CPE A MLASKÁ

Sladkosti jsou hříšnou radostí našeho života. Osobně zastávám názor, že když už má člověk téhle vášni podlehnout, měl by si velmi opatrně vybírat, kde a proč to udělá. V cukrárně **Café Dlask** v centru Varnsdorfu je na takové podlehnutí místo opravdu velmi příhodné.

František Dlask, mistr cukrářský, totiž rází nekompromisní heslo: „Prodávám jen to, co mi samotnému chutná.“ Úžasná filozofie, na první pohled logická, ale pohříchu málokde dodržovaná.

František Dlask

Větrník chutí z celého světa

Narozen v Argentině (tatínek byl kočovný montér z varnsdorfského TOSu), prožil osm let ve Venezuele, nějaký čas pobyl i v Mexiku a Španělsku... František prostě není žádný pecivál, který nevytáhl paty ani za humna. Svět ho inspiroval, ale srdcem je doma tady, na severu. V jeho cukrárně najdete dobroty z celého světa. Klasický americký **carrot cake**, **cheesecake** nebo **pekanový pie**, lahodné francouzské **tartaletky**, nejitalstější

dezert **tiramisu**, ale i české rodinné stříbro – **koňakové špičky** (ovšem vysoké jako Matterhorn!), křehoučké **laskonky**, **kremrole** (ale nejpoctivější z poctivých), voňavý a dokonale provlhlčený **puncový dort** a samozřejmě Dlaskův proslulý majstrštyk: **větrník**. Nikde jsem nejedl lepší, tak přísahám! Nadto regionální (dokonce i certifikované) lahůdky – nemůžu nezmínit alespoň úžasný **Dort tety Alenky**, jehož recept je ještě tajnější než ten na becherovku. František se ovšem nikdy nespokojí se získaným receptem – stokrát ho předělá, vyzkouší, ochutná, a teprve když se mu na tváři usadí spokojený úsměv, může jít dílo do regálu.

Mražená i tekutá lahoda

Velmi podobně přistupuje i ke **zmrzlině**, kterou má rok od roku lepší. Připravuje ji podle té neklasičtější receptury z čistých surovin, z čerstvého ovoce, voňavých vanilkových lusků, belgické čokolády... Jeho vanilková je božská, višňová neskutečná, černý rybíz, to je utajený skvost, citronová, jahodová, malinová, oříšková... Úplně novým hitem jsou **domácí limonády**. Ty už se dělají leckde, ale až si tu dáte třeba okurkovou, intenzivní chuť chladivé okurky vám doslova vybuchne až někde v mozku. Citronová zase cítí nahořklost ovocné kůry a osvěží jako horská bystrina. A mátová, zázvorová... Nechápu, jak to František dělá, ale absolutně mu věřím. Často si zajedu i padesát kilometrů, abych si ve Varnsdorfu udělal dobře. Jestli je někde sladký ráj, je to tady.

Praktické informace

Café Dlask najdete ve Varnsdorfu nedaleko kostela sv. Petra a Pavla v budově hledící čelem do ulice Legií, ovšem v jejím odvráceném, zadním traktu. Je tu i terasa s výhledem na rybník a dětské hřiště. Jediná pobočka sídlí v příměstí šluknovského zámku.

Jahodová – hmmm...

Dům Českého Švýcarska v Krásné Lípě

Jezevec Bonifác

Víte, že...

... za deset let existence navštívilo jen samotnou expozici více než 100 000 zvědavých dobrodruhů? A že kdybychom přidali i ty, kteří navštívili jen Informační středisko, dalo by to za celou dobu existence Domu Českého Švýcarska dost přes půl milionu lidí?

Losos Edmund

KRAJINA TAJEMSTVÍ POD JEDNOU STŘECHOU

Tak vám řeknu, nemám to tu špatný, fakt ne. Letos to bude deset let, co mám noru v **Domě Českého Švýcarska** na náměstí v **Krásné Lípě**, a baví mě to tu rok od roku víc. Před těmi deseti lety tu v přízemí a suterénu vybudovali expozici **České Švýcarsko – život, tajemství, inspirace** a pozvali mě, abych se tu zabydlel. Ach, pardon, ještě jsem se nepředstavil. Mé jméno je Bonifác a jsem jezevec.

Bonifác, Křinda a Edmund vás zvou

Rovnou se přiznám, že jsem velice poctěn. Moji lidé, tedy ti, co pracují v tomhle krásném domě – v Informačním středisku, které je hned vedle naší expozice, i nahoře, v kancelářích, učebnách a galerijních prostorách obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko, mě požádali, abych vám trochu povyprávěl o svých zážitcích tady a vůbec o celé expozici. Tedy, po pravdě, požádali nás hned tři, co tu bydlíme – mě, ledňáčka Křindu a lososa Edmunda. Jenomže znáte to, ryby toho moc nenamluví a ledňáček v jednom kuse někde poletují, takže to zbudě jen na mě. Jak bych vám tak řekl – přijďte se k nám podívat! Ne, to není správně – přijďte k nám prožít dobrodružství, přijďte si hrát, staňte se na chvíli vzduchoplavcem, malířem, skladačem, archeologem, botanikem, sklářem, formanem...

Tady se totiž na všechno nejen smí, ale dokonce musí sahat. Je tu spousta šuplíčků, nahlížecích okének, hejblat, chmatátek, udělatůrů... Kolikrát sem třeba přijde rodina se dvěma dětmi, táta otrávenej, že nemůže vedle do pivovaru Falkenštejn na jedno, máma ustaraná, aby si děti něco neudělaly, a děti s očima upřenými do mobilů. A po dvou hodinách blbnutí a objeování a hraní odcházejí úplně proměnění, nadšení a veselí. Jojo, my tu prostě umíme kouzla. Tak třeba já, abych začal o tom, co vím nejlíp. Já žiju v noře, do které se vůbec není snadné dostat. Musíte pěkně na všechny čtyři a proplížit se až ke mně. Kolik já už tu měl na návštěvě

děti... Za těch deset let desetitisíce! A nemyslete si, i dospělí sem často s dětmi zalezou. Edmund na mě cvaká tlamou, abych taky řekl něco o lososím přechodu, kde zase žije on. Ten lemuje schody a lososi v něm předvádějí, jak dokážou plavat do kopce, tedy překonávat jezy a plout proti proudu, do míst, kde se narodili. A už je tu i Křinda, který mi vrěští nad hlavou, že to motám jedno přes druhé a že on to poví líp a popořádku. Tak prosím, když to umíš líp, povídej teď ty...

Vzduchoplavcem i sklářem

Bonifác ví pendrek. Je pořád zalezlý v té své noře, kdežto já celé dny poletuju po expozici, takže budu daleko lepší průvodce, to dá rozum. Vchází se k nám, samozřejmě, Pravčickou branou. V horním podlaží na vás čeká model horkovzdušného balónu. Vy se nasáčkujete do jeho koše a nějakým mně nepochopitelným trikem najednou letíte a vidíte České Švýcarsko stejně, jako ho vidíme my ptáci. Opodál jsou dvě stěny plné nakukovacích a prohlížecích informací ze života zdejší flóry i fauny, je tu větrný mlýn, vy si můžete zahrát na vítr a roztočit jeho lopatky, pak vystoupáte na rozhlednu, budete s formany projíždět krajinou křížků, mlýnů, skalních kaplí a výklenků, dokonce se stanete skálolezcem a budete stoupat po strmé skále. Až kolem lososího přechodu sejdete dolů, můžete se vydat do kina a podívat se na krásný a emotivní film Krajina tajemství – přiznám se, že mě to dojíímá už deset let, a to ledňáčí zase tak často nebrečí – nebo na audiovizuální pořad o vzniku krajiny Labských pískovců. Především si tu ale můžete vyzkoušet ve skoro skutečné sklářské peci, jaké to je, být sklářem a foukat z horké hmoty křehkou krásu, můžete se hrbat v písku a hledat pravěké střepey, nazout sněžnice a prubnout, jak se v nich chodí, hmatem hádat, na jaký povrch saháte, být na chvíli botanikem nebo

třeba kartografem, zahrát si na dendrofon a zjistit, jak zní které dřevo, vžít se do kůže fotografa z dob počátků turismu anebo se pohodlně usadit a kreslit nebo malovat, protože právě okouzlení malíři kdysi dali tomuhle kraji jméno. Jo – a taky je tu ta slavná Bonifácova nora, to by mi neodpustil, kdybych to nezdůraznil.

Hurá do jezevčí nory!

Když vám v hrudi bije českošvýcarské srdce

Tak, to by byla naše expozice – čerstvě desetiletá oslavenkyně. Ale když už tedy máme jednu slovo, tak bychom vás rádi pozvali, abyste rovnou odtud šli na pořádný výlet a podívali se do skutečné přírody. Vydejte se třeba do Křinického údolí, tam se spolu dost možná potkáme, a když budete mít chvíli času, třeba vás seznámím i s čápy černými. A čím hlouběji do Českého Švýcarska pak budete pronikat, tím víc zvířat, stromů a rostlin budete potkávat. Zahlédnete sokoly kroužící nad skalami, při troše štěstí i rodinku výrů, třeba i nějakého Edmundova příbuzného ve vodách divoké Kamenice. Proč to všechno říkám? Protože bych těm našim lidem, co se v tomhle domě už více než šestnáct let snaží dát o vši té kráse vědět ostatním, propagovat ji, ale taky chránit, všem bych jim chtěl, i za Bonifáce a Edmunda, moc poděkovat. Hodně tomuhle kraji pomohli. Tak jsme dohodnutí? Přijdete se na nás podívat?

Praktické informace

Informační středisko v Domě Českého Švýcarska, kde se dají koupit vstupenky do souběžně otevřené expozice, je otevřeno po celý rok, denně vždy od 9.00 nejméně do 16.00, ale taky do 18.00 – to podle sezony. Více informací na www.ceskesvycarsko.cz.

Ledňáček
Křinda

Loretánská kaple v Rumburku

Ambit s obrazem z křížové cesty a kapli sv. Josefa

Praktické informace

Otevřeno je po celý rok od úterka do soboty, o prázdninách pak nově i v neděli. Všechno ostatní najdete na www.loretarumburk.cz nebo na www.facebook.com/loretarumburk.

ROK OD ROKU KRÁSNĚJŠÍ LORETA

Rumburská **Loreta** rozhodně není skrytým skvostem. Naopak, jde o patrně nejvýznamnější památku v celé oblasti. To místo patří k mým nejoblíbenějším a moc rád vás do něj pravidelně zvu. Neleží totiž ladem. Sešlo se tu pár báječných lidí, kteří sveřepě, zabejčile a nadšeně probouzejí celý loretánský areál do někdejší krásy, takže pokaždé, když sem přijdete, dočkáte se něčeho nového.

Ostrov klidu

Pro ty, kdo dosud nevědí. To takhle jdete z rumburského náměstí a najednou před sebou uvidíte siluetu **kostela sv. Vavřince** a před ním barokní věž s cibulovou bání korunující blok budov. Stráží ji kamenná balustráda bohatě zdobená sochami. Po pár schůdkách sejdete ke dveřím přímo pod věží – a vstoupíte do úplně jiného světa. Nádherný ambit tu vytváří až skoro magickou hradbu, která nepustí stres, shon, žabomyši spory ani malichernou zlobu. Ta hradba navíc chrání křehký a přitom velmi pevný ostrov – **Svatou chýši** tyčící se uprostřed zeleného moře rajského dvora. Nádherně zdobená sloupy, sochami a reliéfy ukrývá tradiční interiér korunovaný soškou Černé madony s Jezulátkem. A pak už jen pomalu jdete ambitem, protože spěch se sem prostě nějak nehodí, díváte se na nástropní malby, obdivujete rekonstruované rohové kaple a pak, se zatajeným dechem, minete Kristovo vězení hlídané přísným římským vojákem a zastavíte se před nádhernými **Svatými schody**, podle mě nejkrásnějšími v Česku.

Pod křížovou cestou ke Svatým schodům

Od založení nikdy neprošly přestavbou a po rekonstrukci jsou opět lemovány lóžemi se sochami vysmívajících se Židů i zbičovaného Krista, jenž shlíží na kajčnický, kteří po kolenou, neboť jinak tyhle schody užít nelze, vystupují do kaple Kalvárie s úžasným reliéfem duší trpících v očistci. Součástí areálu je stálá expozice církevního umění Šluknovska, pořádají se tu pozoruhodné akce, koncerty, prohlídky při svíčkách, prohlídky technického zázemí Lorety, i do kostela se podíváte – obzvláště pak v roce 2017, kdy Loreta slaví 310. výročí od dostavby a vysvěcení. Ve výroční den **16. 9. 2017** během Loretánských slavností oslavy vyvrcholí. Loretánští ale kromě oslav samozřejmě dál pracují. Na řadě je dokončení **obnovy obrazů křížové cesty** od Josefa Maschkeho, třinácti rozměrných malovaných lunet. Bude tak zakončena dvouletá práce na obnově vzácné malířské památky z 19. století a Loreta bude zase o krůček blíže k původní kráse. Tohle místo léčí. Co krok ambitem, to koňská dávka klidu, usebrání, smíření a naděje. Dopřejte si tu a tam loretánskou sílu, prospěje vám to.

PŮVABNÁ KRÁLOVNA TROJÍ ŘÍŠE

Kdyby vám někdo zavázal oči, dovezl vás na náměstí v **České Kamenici** a sundal vám pásku, vydechnete úžasem. Malebnost toho místa je zcela mimořádná. Já myslím, že je to jedno z nejhezčích náměstí u nás. A přitom vás neohromí ani arkádami, ani vznosnými chrámy – ono je prostě půvabné a vlídné. A kdyby vám váš průvodce v té chvíli řekl, že stojíte ve středu jednoho z oceňovaných českých historických měst s naprosto úchvatným okolím, mohli byste vyrazit na věnec opojných výletů. Tak já budu tím vašim „dárce světla“, chcete?

Z věže do kaple zázraků

Město samotné nabízí neokázalé krásy ukryté v úzkých uličkách. Hned nad náměstím se tyčí věž pozoruhodného **kostela sv. Jakuba Většího** (Antonín Dvořák se tu učil hrát na varhany), na niž lze vystoupat a užít si panorama městečka podřimujícího v kotlině, v níž se stýkají tři chráněné oblasti – **Labské pískovce**, **Lužické hory** a **České středohoří**. Shůry vás určitě zaujme kopule nádherné barokní poutní **kaple Narození Panny Marie** s ambitem. Vydejte se tam, třeba i na vás Panna Maria Kamenická zázračně pohlédne – a kdyby ne, to místo má v sobě až léčivý klid. Pak bloumejte městem k bývalému **vrchnostenskému špitálu** (s velmi příjemnou restaurací **Starý klub**), k **Salhausenskému zámku**, novogotickému **chudobinci**, kolem měšťanských domů, podstávkových chalup i výstavních vil, hledejte stopy rodiny Preidtlů, dobrodinců města – **hrobku i obě vily**, vydejte se i do **panského pivovaru**, který už zase (po šedesáti letech nečinnosti) vaří – a je jako křen, to kamenické pivo...

K tajnému oltáři

Až se nasýtíte městem, vyjděte z něj ven – na zříceninu **hradu Kamenice**, z jehož nově vystavěné vyhlídkové věže uvidíte město zase z jiného úhlu, podél říčky Kamenice na **Pustý zámek** a dál, do **Mlýnu** a **Kyttlic**, nebo do idylického údolí u **Janské**, v němž stávala **nacistická podzemní továrna** a byl tu i **koncentrační tábor Rabštejn**, vyšlápněte si do **Lísky** a odtud na **Zlatý vrch** s fascinující a gigantickou ukázkou sloupcovité odličnosti čediče (na tyhle „varhany“ je i Panská skála krátká – respektive nízká), především si ale zajděte na **Jehlu** a k **Bratrskému oltáři**. Vyšplhat se na ostrý vrch Jehla znamená odměnit se dnes už třetím královským výhledem. Zároveň se tak dostanete do někdejšího promenádního, bohatě dekorovaného příměstského parku. Pravda – altánky, lavičky, přístřešky a turistické atrakce venčících se měšťanostů už dávno odvál čas, ale to místo je pořád kouzelné, i bez bývalé výletní infrastruktury. A hlavně – náhle a zcela neočekávaně tu v malé skalní soutěsce narazíte na magické místo s velmi silnou atmosférou. Skalní oltář, socha anděla a křížová cesta (nádherně obnovená) uprostřed lesa. Nečekané a nesmírně silné. Však je to místo taky hojně ekumenicky promodlené. Po staletí se sem utíkali ti, jejichž víra právě v tu dobu nebyla oficiální – jednou katolíci, pak zase protestanti... Na zpáteční cestě okruhu vás ještě čekají zajímavé skalní útvary a pak už vás zase vlídně obejmě Česká Kamenice.

Náměstí v České Kamenici

Zřícenina hradu Kamenice s vyhlídkovou věží

Skrytý skvost

*Vydejte se na krásný výlet po modré značce přes **Filipov**, úvoзовou lesní cestou mezi betonové pevnůstky lehkého opevnění až do **Všemil**, kde kromě jedinečné **skalní kaple** nepřehlédněte místními nadšenci obětavě zmaru vyrvaný a průběžně obnovovaný **malebný hřbitov**.*

Kaple Narození Panny Marie

Na tolštejnském panství

Z vrcholu Jedlové dolů? Jedině na koloběžce!

Praktické informace

Pokud máte rádi důkladnou přípravu na výlet, naklikněte stránky www.restaurace-tolstejn.cz/cs/restaurace, www.jedlova.cz, www.sport-jedlova.cz – a budete vědět všechno, co potřebujete.

VÝLET JEDNA BÁSEŇ

Co takhle nějakou trasu na výlet s celou rodinou, aby to bavilo všechny a především pak děti? Vydejte se na **Tolštejn** a **Jedlovou**!

Tenhle okruh má pro každého něco. Užijete si historii, krajinu, výhledy, adrenalin, dobře se najíte a bude vás to bavit. Připraveni? Tak jdeme...

Za výhledy, adrenalinem i borůvkami

Auto nechte na odstavném parkovišti nad **Jiřetínem pod Jedlovou** a mírným stoupáním dojděte až na rozcestí pod zmlčovým skalním sukem, který korunuje rozsáhlá zřícenina hradu **Tolštejna**. Muselo to být opravdu vznešené sídlo a nebylo snadné ho dobýt – to ostatně sami zjistíte, až budete obhlížet přístupové cesty z několika vyhlídek. Je tu příjemná **vyhlídková restaurace**, která dokonce nabízí několik pokojů k přespaní. Z kruhového panoramatu vás dozajista nejvíc zaujme vedlejší vrch korunovaný kamennou rozhlednou – **Jedlová**. Žádný strach, vypadá to jako kdovíjaká štrapác, ale červená značka vás na vrchol povede vlnitě a zvolna. Na temeni hory vás čeká přívětivá kamenná **restaurace** s ubytováním a nabídkou klasické české kuchyně. Už cestou nejspíš budete potkávat záplavu borůvek, takže vás nepřekvapí **Borůvkový speciál**, zvláštní část jídelního lístku. Především obří borůvkový knedlík sypaný tvarohem a poltý máslem je prostě vynikající. Snažte se ale nepřejíst, protože na řadě bude zdatná porce pohybu. Jen pár kroků od restaurace je členitě a nápaditě řešené **lanové centrum**. Až ho celé zdoláte, budete mít nejspíš chuť chvíli si odpočinout a já si lepší odpočinek než na **vyhlídkové plošině** kamenné věže z roku 1891 neumím představit. Lužické hory, Českosaské Švýcarsko, Sněžník, ale také České středohoří, Ještěd, Bezděz, ba i Krkonoše se Sněžkou uvidíte.

Jak se houpou obří

Teď ale jak dolů... Nejlepší řešení je – na **terénní koloběžce**. Půjčte si ji u lanového centra a vyberete si trasu, kterou dobrodružně sjedete až ke spodní stanici lanovky, kde koloběžku zase vrátíte. Pokud se dohodnete předem, můžete si koloběžkovou výpravu protáhnout třeba až do Chřibské nebo do Krásné Lípy. Ještě nemáte adrenalinu dost? Půjčte si **horskou tříkolovou káru**, nechte se s ní vytáhnout vlekem nahoru a po sjezdovkách se, tak trochu horem pádem, vraťte dolů. Já to zkusil, je to báječná zábava. U spodní stanice vleku je ještě jedno dětské **lanové centrum**, **lezecká stěna**, **skákáč hrad** a hlavně – a to si vážně nechte ujít – **obří houpačka**. Takové zhoupnutí hned tak nezažijete – já měl srdce až v krku, ale bylo to zkrátka boží! K zaparkovanému autu to odtud nemáte daleko a cestou můžete probrat všechny zážitky. A že jich za ten den, věřte mi, bude pořádná halda.

HOTEL NA VRCHOLCÍCH SKAL

Panoramatická restaurace

O **Bastei**, český Baště, nádherném seskupení fantastických skal tvořících monumentální kulisu prvnímu kamennému turistickému mostu v Evropě, už jste si přečetli na straně 41. Teď mám pro vás tip, jak si Bastei užít úplně jinak, po svém. Stejně jako Pravčická brána je totiž i Bastei středem pozornosti davů turistů, takže o nějakém intimním zážitku nemůže být moc řeč. Leda že byste přijali pohostinnost skalního hotelu Bastei. Já to udělal a jsem nadšen.

Mít Bastei jen pro sebe

Představte si, že se ráno probudíte v komfortním a sluncem zalitým pokoji a ještě před snídaní vyrazíte na malou procházku. Jediný zvuk, který slyšíte, je zpěv ptáků a tiché šelestění ranního vánku. Stačí pár kroků, a otevře se před vámi opravdu božský pohled do lesnatého údolí, na neskutečnou skalní hradbu, ještě spící most a na obzoru se z oceánu mlhy vynořují stolové hory. A vy jste tu úplně sami, jako by to všechno bylo připraveno jen a jen pro vás. Anebo večer, když slunce z posledních sil zlatí vrcholky skal a všichni turisté už dávno odešli... Taková je hlavní jedinečnost **Berghotelu Bastei**. Není ale zdaleka jediná. K velmi pohodlnému pokoji vybavenému vším, co vás jen napadne, musíte připočítat **beauty & wellness oázu** v historickém Švýcarském domě, kde vás doslova rozmazlí ruce obratných masérů. Můžete si tu dopřát aromaterapeutické masáže, kosmetické procedury, zábaly, koupele... a ve finále nezapomeňte na saunu. I ta je jedinečná – má totiž kouzelné okno, za kterým se odehrává panoramatický výhled, jenž umocní blahodárnost horka pronikajícího do každé buňky vašeho těla.

Hostina pro oči i chuťové buňky

Pokud jste vyznavači panoramatických výhledů, čeká vás ještě jedna, zcela mimořádná hostina – v doslovném i přeneseném smyslu. Berghotel Bastei totiž nabízí moderní gastronomii v **panoramatické restauraci**. Výhled z ní při sebestopětější snaze nedokážu popsat. To musíte vidět. Stříbrné hadí tělo **Labe** vinoucí se hluboko pod vámi v majestátním meandru, členitou krajinu korunu stolové hory **Königstein**, **Lilienstein** a **Pfaffenstein**, kudrnaté lesy, zářící louky, hned pod vámi temena skalních věží... Ten pohled, co budete žít, nezapomenete. A co může být lepší než doprovodit ten grandiózní výhled báječným jídlem. Dejte si tu teplové medailonky pečené ve slaninovém kabátku s pepřovou omáčkou, rathmannsdorfského pstruha na mlynářčin způsob, uzenu krkovic v jablečno-cibulové omáčce s kysaným zelím se slaninou a bramborovými knedlíky nebo třeba kančí fileť v křupavém těstíčku na krémové kapustě s brusinkami. U dezertu se příliš nerozmýšlejte, hornolužické tvarohové lívancečky s horkými višněmi jsou prostě báječné. Nikdo vás ale nebude peskovat, zastavíte-li se tu jen na kávu nebo horolezecký chléb (sendvič s uzeným masem, okurkou a cibulkami na selském chlebu) a necháte oči plout krajinou. Berghotel Bastei je prostě vlídná náruč s výhledem, jaký nikde jinde na světě nezažijete.

Berghotel Bastei

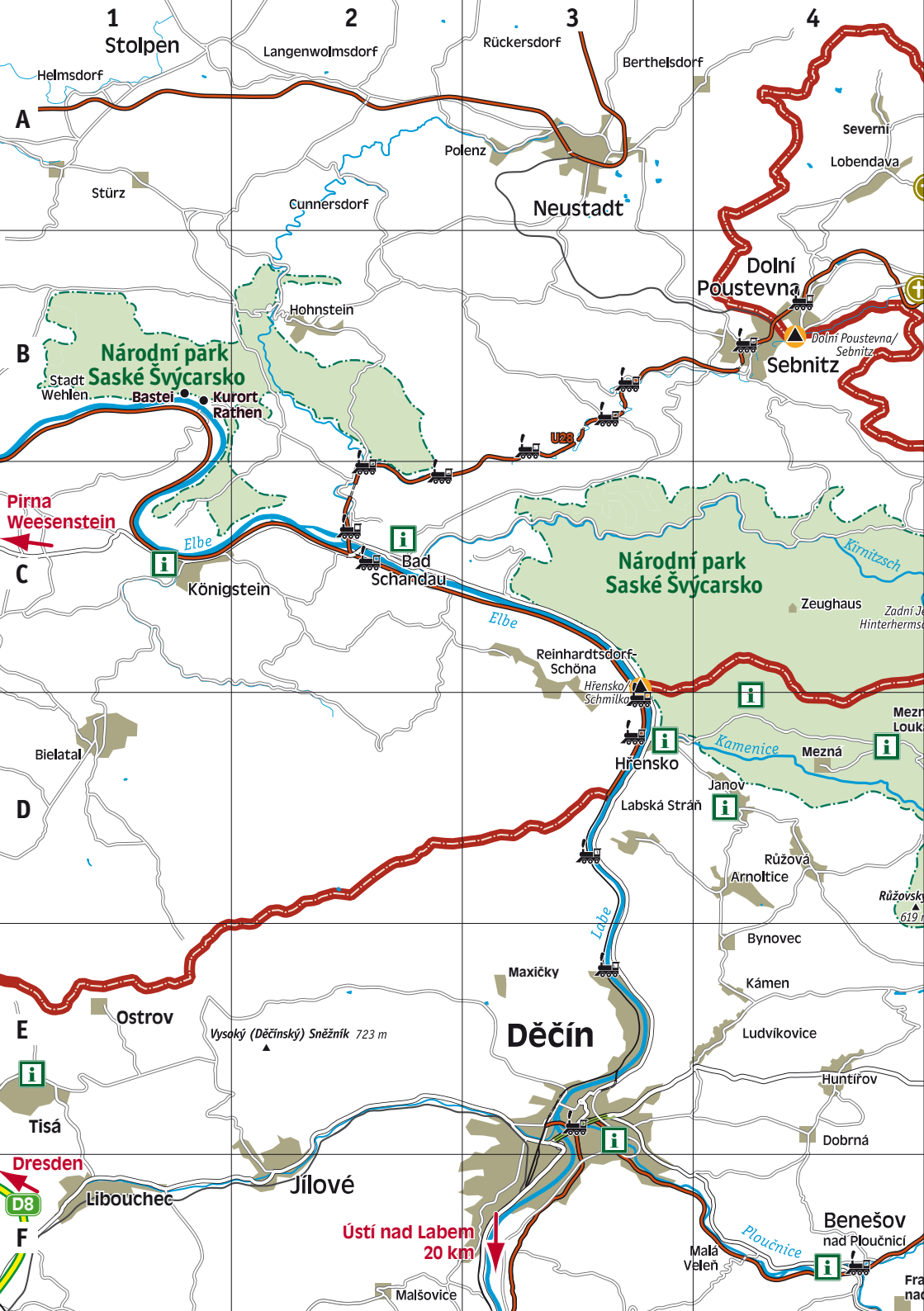
Praktické informace

Veškeré potřebné informace a navíc nádherné 360° virtuální prohlídky najdete na www.berghotel-bastei.de (v angličtině a němčině). V panoramatické restauraci vás pak potěší i menu v češtině.

Dobrou chuť!

1 Stölpen

2

3

4

A

B

C

D

E

F

Národní park
Saské Švýcarsko

Národní park
Saské Švýcarsko

Děčín

Benešov
nad Ploučnicí

Pirna
Weesenstein

Dresden

Ústí nad Labem
20 km

Helmsdorf

Langenwolmsdorf

Rückersdorf

Berthelsdorf

Stürz

Cunnersdorf

Polenz

Neustadt

Severní
Lobendava

Dolní
Poustevna

Sebnitz

Stadt
Wehlen

Bastei
Kurort
Rathen

Hohnstein

Bad
Schandau

Königstein

Elbe

Kimmitsch

Zeughaus
Zadní J.
Hinterherms

Bielatal

Reinhardtst-
Schöna

Hřensko/
Schmilka

Hřensko

Mezná

Mezní
Louka

Janov

Labská Stráň

Růžová
Arnoltice

Růžovský
619

Ostrov

Vysoký (Děčínský) Sněžník 723 m

Maxičky

Bynovec

Kámen

Ludvíkovice

Huntřívov

Tisá

Libouchec

Jílové

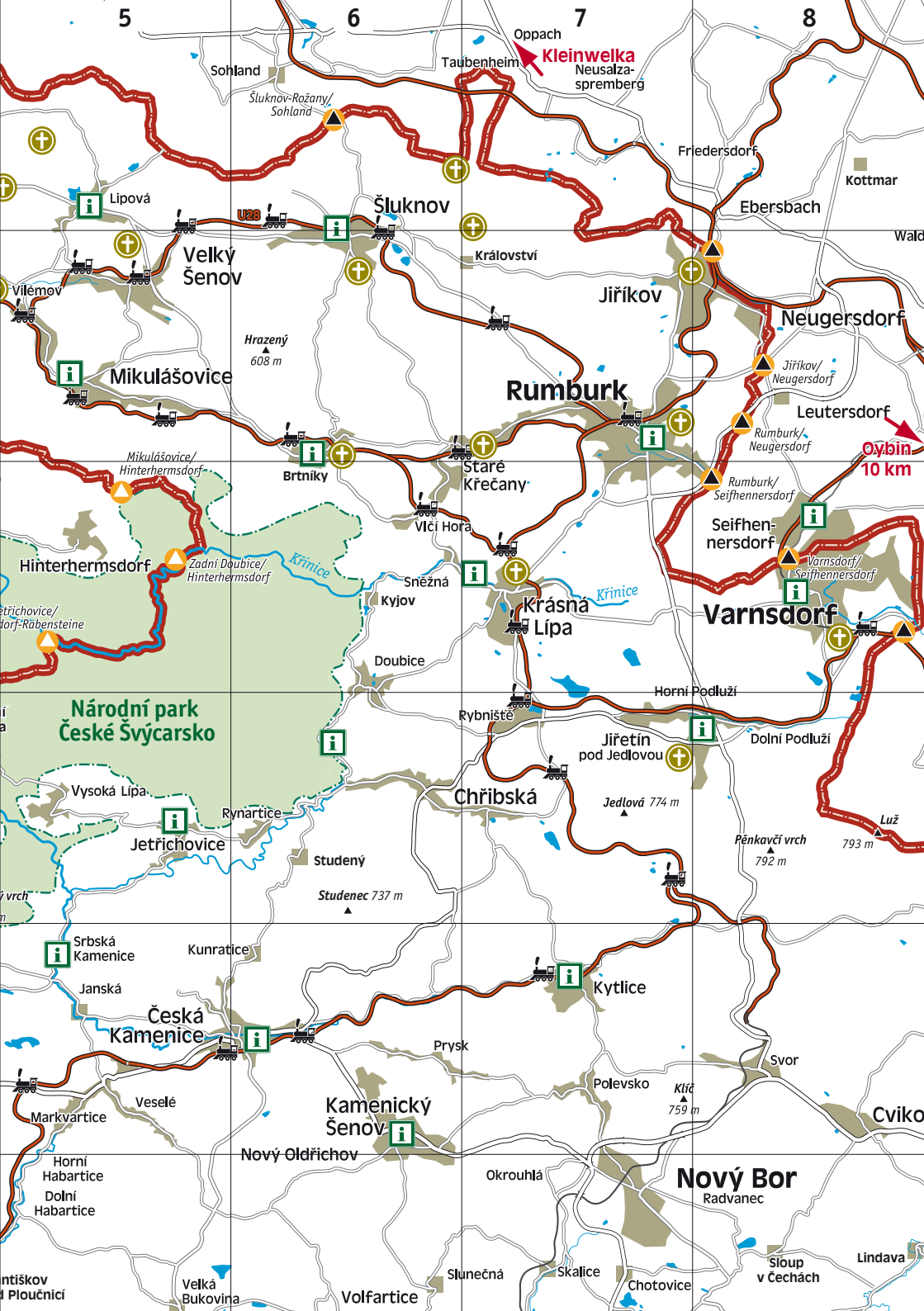
Dobrná

Malá
Veleň

Malšovice

D8

Fra
nad

Rumburk

Varnsdorf

Národní park České Švýcarsko

Chřibská

Česká Kamenice

Kamenický Šenov

Nový Bor Radvanec

Krásná Lípa

Velký Šenov

Staré Křečany

Jitřin pod Jedlovou

Jetřichovice

Nový Oldřichov

Okrouhlá

Králůvství

Jiříkov

Rybníště

Kytlice

Slunečná

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

Staré Křečany

Leutersdorf

Dolní Podluží

Prysk

Skalice

České Švýcarsko
evropská excelentní destinace

Pravčická brána a Růžovský vrch – dominanty Českého Švýcarska

Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko

Křínické nám. 1161/10, 407 46 Krásná Lípa

Telefon: +420 412 383 413

E-mail: informace@ceskesvycarsko.cz

www.ceskesvycarsko.cz

Vydavatel: České Švýcarsko, o. p. s., Krásná Lípa 2017

Autor textů: Rostislav Křivánek

Fotografie: P. Germanič, M. Rak, V. Sojka, Z. Patzelt, P. Zápotocký, T. Pufler, T. Čmuchaček, J. Stejskal, R. Křivánek,

I. Safus, Matthias Hultsch, Bernd Walther, Procopter, Státní okresní archiv Děčín, archiv České Švýcarsko o. p. s.

Grafické zpracování a tisk: NOESIS s.r.o.

Neprodejně

ISBN: 978-80-87248-44-7

Partneři a zakladatelé obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko:

STATUTÁRNÍ
MĚSTO DĚČÍN

 Krásná Lípa
CENTRUM ČESKÉHO ŠVÝCARSKA

Ústecký kraj

Ziel 3 | Cíl 3
Abby souosede. Helli Nachbar.
2007-2013. www.ziel3-cil3.eu

Europäische Union. Europäischer Fonds für regionale Entwicklung: Investition in Ihre Zukunft / Evropská unie. Evropský fond pro regionální rozvoj: Investice do vaší budoucnosti

Brána do Čech
www.branadocech.cz